BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
14
2 C
27

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14-32 h 41

22-a-52

22.8.35.

22
2
57

Momus Jo: bap: Alberti

Cat. inscr. C R.

[redacted]

Collegij romani Soc. Iesu. B. S.

LEONIS . BAPTISTAE ALBERTI . FLORENTINI MOMVS

4 10

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

[redacted]

MOTV.PROPRIO.LEONIS.X.
PONT.OPT.MAX.
CAVTVM.EST
NE.QVIS.IN.SEPTENNIVM
ID.OPVS.IMPRIMAT
NEC.EXCVSVM.TEMERE
VENVNDARE
AVDEAT

IACOBVS . MAZOCHIVS
PETRO . ACCOLTO
CARD . ANCONITANO
S . P . D

DIV mecum cogitaui, quod nã tibi argumentũ meæ in te obſeruãtiæ poſſem exhibere / nam quũ iam multos ab hinc annos tete mihi tam familiariter utendum præſtiteris / q̃ cui familiariſſime / admiratiõe quadam tuarũ uirtutũ ductus ſemp percupiui apud oẽs teſtatũ relinquere te aut neminem / aut per paucos habere / qui tui nois me ẽent aut ſtudioſiores / aut amantiores. Profecto quum pro tua ſingulari humãitate me unũ ex intimis tuis eſſe uolueris / perſpexerimq́ tuã in bonos manſuetudinẽ / in malos ſeueritatem / incorruptũ ab omni auaritia / atq́ uoluptate ingeniũ / quotidiãnũ in re lr̃aria laborem / diſciplinarũ oium cognitiõnẽ / in prouidendo cõſilium / in decernẽdo iudiciũ / quibus rebus fiebat ut te nõ ſolũ iis quos uidemus / ſed iis etiã qui ſuperioribus ſæculis uixerũt: proculdubio cõpararemus. aut malignus / aut rudis tuarum laudũ æſtimator uideri potuiſſem niſi ex mea officina uolumen aliquod tibi dicatũ in publicũ prodiret. qd' iudiciũ apud oẽs futurũ eſſet / quãti ego te / ſingulareſq́ uirtutes tuas faciã. Scio tamen te tam remotũ eſſe tum natura / tum etiã multo magis ratiõe / et doctrina ab inani laude / & ſermonibus uulgi: q̃ qui remotiſſimus inueniret̃. Proinde has librorũ dicatiões / quas nõnulli magnifaciũt / tanti facere / q̃ ſus amaracũ. Et enim te frequẽtibus ſermonibus uſurpare audiui eam uerã / ac ſolidam haberi gloriã. quæ ex cõtinentia / animi magnitudine: uirtutũ præſtantia: uitæ ſanctitate proficiſcit̃ qd' hæc nõ ſummo ſolo adhærens / ſed altis radicibus inixa cõtra omnẽ & temporum / & hominũ iniuriã in ipſam æternitatẽ deueniat. licet aũt

ita ſentias/et meũ hoc munuſculũ ſit leue apud te pondus ha/
biturũ. Tamen duxi mihi hac in re cõſiderandũ nõ tantũ quid
tibi in hoc genere gratũ eẽt futurũ/q̃ quid alii de meo in te aĩo
eẽnt iudicaturi. Nã iure optio ingrati animi exiſtimarer apud
eos/q neceſſitudinẽ nr̃am/ et tua in me officia cumulatiſſima
nouerũt /niſi et aliquod manifeſtiſſimũ meæ in te reuerentiæ
argumẽtum extaret. Quod aũt exp̃ſſius quod locupletius poſ
ſet exhiberi multa mecũ/et uaria cogitans nõ reperi/q̃ ut in ho
minũ manus uolumẽ aliqđ nomẽ tuũ præſeferens p̃manaret
qđ ſtudiis tuis/et grauitate nõ indignũ/et a mea in te beneuo/
lẽtia nõ alienũ iudicaret. Igit̃ quũ in lucẽ eẽm daturus Momũ
Leõis Baptiſtæ uiri ingenioſiſſimi/atq̃ eruditiſſimi/opus abs
te ſummopere laudatũ uidebã hunc cũ ſuo q̃dem noĩe ſtudio/
ſis oĩbus fore gratiſſimũ/tum adhuc longe gratiorẽ ſi alicuius
præcellentis uiri autoritate quaſi inſtructus in publicũ prodi/
ret. Hoc aũt facile erat aſſecuturus/ſi liber tibi dicatus inuulga
retur. Qua pp Momus hic nr̃ tandẽ relictis tenebris tui noĩs
autoritate inſiſus in lucẽ exeat/ et inter doctorũ manus libere
uerſet̃. Eſt profecto hoc opus cũ plenum præceptorũ ad bene/
beateq̃ uiuendũ: tum oẽs humanæ uitæ rationem quaſi in cla
ro ſpeculo uidetur repræſentare. Accedit quod omnia tot ſali/
bus: tot dicteriis ſunt aſperſa/ut nihil urbanius hac ætate fuiſ/
ſe compoſitũ cõtenderim. Videtur uoluiſſe noſter hic ſcriptor
priſcũ illum philoſophandi ritũ reuocaſſe/ut per fabulas/et io
cos ueritas: quæ per ſe interdũ inſuauis: et amara eſt in aĩos ho
minũ facilius illaberet̃. Mitto quot grauiſſimas ſñias/quot acu
tiſſima dicta/ quot ingenioſiſſimas fabellas/ quot pulcherri
mos e media ph̃ia locos inſerat. Quid qđ tanto oĩbus in re
bus temperamento utitur/ut in ſeriis non ſit moroſus: in iocis
nõ p̃fuſus/in dicteriis nõ nimius/in fabulis nõ faſtidioſus/ in
præceptis nõ ineptus. Quo fit ut nõ deſperẽ lectorẽ rerũ uarie
tate poſſe oblectari, uoluptate retineri/ ſaluberrimis documẽ
tis iuuari. Sed iam Momum ipſum aggredere licet elegantia
rum oĩum inuidũ: et oſorem: in hac tamen parte Veneres oẽs
præſeferentem. Vale.

LEONIS. BAPTISTAE ALBERTI. FLORENTINI MOMVS

PRINCIPEM, opificemq́ rerum optimum, & maximum Deum, cum pleraq́ omnia admiratione digniſſima, ita diſtribuiſſet rebus a ſe procreatis, ut ſingulis nota aliqua præſtantiſſimarum, diuinarumq́ laudum obueniret, illud p̄ſertim ſibi ſeruaſſe palam, & in promptu eſt, ut uoluerit unicus admodum, ſoluſq́ plena, & integra eſſe diuinitate accumulatiſſimus. Nam cum uim aſtris, nitorem cælo, orbi terrarum pulchritudinem, rationem uero, atq́ immortalitatem animis & huiuſmodi mirifica omnia rebus ſingulis quaſi uiritim impertiens, adegiſſet, uoluit ipſe eſſe unus tota, & integra conferctus counituſq́ uirtute, cui penitus parẽ non inuenias. Quæ res quidem omnium eſſe prima in diuinitate, ni fallimur, cenſenda eſt, ut ſit unice unus, unice ſolus. Hinc fit ut rara omnia, quæ a cæterorum ſimilitudine ſegregentur, quaſi diuina eſſe uetere hominum opinione exiſtimentur. Namq́ & monſtra, portenta, oſtentaue, & huiuſmo-

di, ꝙ rara euenerint, deorum religioni apud ueteres ad/iudicabātur. Tum & Natura rerum maxima, & inuiſa quæq; ita cum raritate coniunxiſſe a/ueteri hominum memoria in hanc uſq; diem obſeruatum eſt/ut eligans grandeq; nihil effingere, niſi id quoq; ſit rarum, nouiſſe uideatur. Hinc fortaſſis illud eſt, ꝙ ſi quos præſtare ingenio, & præ cæteris eo a multitudine deflectere animaduertimus: ut ſint illi quidem ſuo in laudis gratiæ ſingulares, ac perinde rari, hos diuinos nuncupemus, proximeq; ad deos admiratione, & honoribus proſequamur natura edocti. Qua nimirum intelligimus, rara eo ſapere omnia diuinitatem, quo illuc tendant, ut unica, atq; egregia ſola, a cæterorumq; cætu, & numero ſegregata habeantur. Poſſem & multa repetere nullā ob gratiam habita in precio, niſi ꝙ unica ſint, quod ut cætera omittam, q̄ multa ſint apud ueteres ſcriptores quæ probentur ſi eſſe uulgata & trita uideantur, aut quid erit illud, quod non maxima cum uoluptate, admirationeq; legatur, ſi erit eiuſmodi ut a cæteris non dico neglectum & exploſum, Sed parum præuiſum, parū q; perceptum intelligatur, ut ſcriptoris officium deputem, nihil ſibi ad ſcribēdum deſumere, quod ipſum nō ſit iis, qui legerint, incognitū, atq; incogitatum. Quæ cum ita ſit, non me tamen fugit, q̄ difficillimum, ac ꝓpe impoſſibile ſit aliquid adducere in medium, ꝙ ipm non a pleriſq; ex tam infinito ſcriptorum numero tractatum, depræhenſumq; extiterit: Vetus ꝓuerbium: Nihil dictum prius quin dictū. Quare ſic ſtatuo fore:

ut ex raro hominum genere putandum ſit, quiſquis il le fuerit, qui res nouas, inauditas, & præter omnium opinionem, & ſpem in mediū attulerit. Proximus huic erit is, qui cognitas, & communes fortaſſis res, nouo quodam, & inſperato ſcribendi genere tractarit. Itaq; ſic deputo. nam ſi dabitur quiſpiam olim, qui cum legentes ad frugem uitæ melioris inſtruat, atq; inſtituat dictorum grauitate, rerumq; dignitate uaria, & eleganti, idemq; una riſu illectet, iocis delectet, uoluptate detineat, qđ apud latinos qui adhuc fecerint, nondum ſatis extitere: hunc profecto inter plebeios minime cēſendum eſſe. Cuperem in me tantum eſſet ingenii, quātum in hac una re proculdubio difficili aſſequenda adhibui ſtudii, & diligentiæ. Nam fortaſſis eſſem aſſecutus, ut apertius itelligerem, uerſari me in quodam philoſophandi genere minime aſpernando, & didici quidem ipſa ex re quantum induſtrie debeatur, ubi te ſtudeas eſſe quouis pacto diſſimilem cæteris dignitate, & grauitate ſeruata. Sin uero a te ſuſceperis ita ſcribere, ut in rebus grauiſſimis tractandis nuſq̃ a riſu, iocoq; diſcedas cum inſueto tum & digno, & liberali, profecto illic plus laboris, & difficultatis inuenies, q̃ inexperti opinantur. Etenim ſunt, qui dum huic uni, de qua loquimur, raritati intendunt, & ſi ea dicant, quæ admodum uulgata, & plebeia ſunt, eadem tñ quadam ſeueritatis ſumpta perſona ita proferunt, ut digniſſimi laude habeantur. Nos cōtra elaborauimus: ut qui nos legāt, rideāt: aliaq; ex parte ſentiant ſe uerſari in rerum pueſti

gatione, atq; explicatione utili, & minime aſpernanda. Id quantum aſſecuti ſimus, tuum erit iudicium, ubi nos legeris. Q d' ſi ſenſeris nr̃a hac ſcribẽdi cõitate, & feſtiuitate maximam rerum ſeueritatem quaſi condimento aliquo redditam eſſe lepidiorem:& ſuauiorem: leges ni fallor maiore cum uoluptate. Sed non erit ab re inſtituti noſtri eo rationem explicare, quo cum operis comprehenſio fiat clarior, tum me purgem/ cur deos introduxerim, & quaſi poetarum licentia in ſcribenda hiſtoria abuſus ſim. Nam ueteres quidem ſcriptores ita philoſophari ſolitos animaduerti, ut deorum nominibus eas animi uires intelligi uoluerint, quibus in hanc, aut in alteram inſtitutorum partem agamur. Ea de re Plutonem/ Venerem, Martem/ & cæcum Cupidinem, & contra Palladem/ Iouem/ Herculem / huiuſmodiq; deos introduxere, quorum hi cupiditatum/ uoluptatumq; illecebras / atq; labem, concitatoſq; impetus: ac furores: hi uero mentis robur: conſiliiq; uim ſignificãt: quibus animi aut uirtute imbuũtur: rationeq; moderantur. aut interea de ſe male merentur praua: inconſiderataq; agendo: & meditando. Itaq; cum ſit in hominũ animis peraſſidua/ difficiliſq; iſtorum concertatio, nimirũ ſunt dii: quales eſſe et Homerus: & Pyndarus & Sophocles: & optimi poetarum intreduxere in ſcænam. Sed de his alius erit tractandi locus: ſi quando de ſacris, & diis conſcribemus. Nos igitur poetas imitati: cum de principe: qui ueluti mens: & animus uniuerſum reip. corpus moderat: ſcribere adoriremur,

deos ſuſcepimus

Deos ſuſcepimus: quibus & cupidos: & iracūdos: & uoluptuoſos, indoctos, leues, ſuſpitioſoſq;. Contra item graues, maturos, conſtantes, agentes: ſolertes ſtudioſos, ac frugi notarem: quaſi per ironiam qua les futuri ſint in uitæ curſu, & rerum ſucceſſu, dum aut hanc, aut alteram uitam inierint. Quid laudis: aut uituperii: quid gloriæ aut ignominiæ: quid fir mitatis in rep. aut euerſionis fortunæ: dignitatis: ma ieſtatiſq; ſubſequatur: ut his quatuor libris, ni me laboris mei amor decipit, cum nōnulla comperias: quæ ad optimum principem formandum ſpectēt. tum etiam non pauciſſima ſeſe offerant, quæ ad dinoſcendos mores pertinent eorum, qui Principes ſectantur. Ni forte illud deſit, q; aſſentatorem, quo Principum aulæ refertæ ſunt: prætermiſerim con ſulto. Nam illud quidem ueteres poetæ, preſertim comici, abunde explicarunt. Tum & a me tantum abeſt ut poſſim: quæ aſſentatoris ſunt, ut interdū me redarguendum prebeam, qui emeritas, & locis debitas digniſſimorū laudes omittam, ne mihi ipſe uidear id genus hoīum uoluiſſe ulla ex parte imita ri, quos penitus oderim. qui error nunc mihi habe tur tecum. Nam quis eſt, qui in procemiis ſcriben dis nō blandiat: nō applaudere geſtiat his, ad quos ſcribat: ut fictis etiam collaudationibus uetere: & p̄ ſcripta procemiorū lege rem ornare ad decus ducat. Ego nudum procemium attuli, tuiſq; tantis tanq̄

B

maximis ex uirtutibus nullam recenſui& feci ꝙ qui te, meq; norunt: non uituperabunt. Nam & tu ex te id agis ut tua ſeſe Virtus, Fama, & celebritate ꝑ omnium aures, & ora mirifice efferat: poſteritatiſq; fructum accumulatiſſime conſequatur. Ergo alioꝶ ope in ea re nō indiges. Ego uero (quoad in me ſit) tua & dicta: & facta obſeruans, & colligens malo te totis uoluminibus amplecti: atq; cupidis litteraꝶ cōmendare, ut habeant quem egregie imitentur: q̃ leui (ut ita loquar) cōgratulatione permulcere: Sed de his hactenus. Cæterum cum nos per ocium legeris: & tibi inter legēdum res ex deſiderio meo tua pro expectatione ſucceſſerit, toties cōgratulabimur quoties incideris: ut rideas, & utinam tam ſæpe eueniat, ut ſales, & inuentoꝶ formas admireris: q̃ nō inter raro dabitur: ut rideas iocos, & comitatem: q bus hæc hiſtoria refertiſſima eſt. Ergo lege uel maxime ut ipſum te recrees, proxime ut faueas & ſtudiis: & lucubrationibus noſtris uolens: ac lubens, ſis felix.

MIRABAR, ſi quando apud nos humiles mortales in uita degenda pugnantem aliquam: & inconſtantem rationum, iudiciorumq; uigere opinionem intelligebam. Sed cum ſuperos ipſos maximos, quibus omnis ſapientiæ laus attributa eſt: cœpi animo accuratius repetere: deſtiti hominũ ineptias admirari. Nam apud eos reperi uaria: & ꝑpe incredibilia eſſe ĩgenia: & mores. Alios.n. ſeſe habere graues: & ſeueros, alios contra extare leues, & ridiculos: alioſq; deinceps ita eſſe a cæteris diſſimiles, ut uix eſſe: ex cælicolaꝝ numero poſſis credere. Qui tamen cum ita ſint, cum longe moribus inter ſe diſſideāt: neminem tamen ſeu apud homines: ſeu apud ſuperos reperias ita ſingulari: & peruerſa imbutum natura, cui non alium quempiam multa ex parte comperias ſimilem: præter unum Deoꝝ, cui nomen Momo. Hunc enim ferunt ingenio eſſe preditum præpoſtero, mirum in modum cõtumaci: naturaq; eſſe obuerſatorem: infeſtum: acrem: moleſtum, & didiciſſe quoſq; etiam familiares laceſſere, atq; irritare, dictiſq; factiſq;, & conſueſſe omne ſtudium conſumere, ut ab ſe diſcedat nemo fronte non triſti, & animo non pœnitus pleno indignatione. deniq; omnium unus eſt Momus, qui cum ſingulos odiſſe, tum & nullis non eſſe odio, mirum

in modum gaudeat: hunc memoriæ proditum eſt ob eius imodeſtam linguæ procacitatem ab uetere Deoꝝ ſuperum cætu, & concilio omnium conſpiratione: & conſenſu deiectum, excluſumq; fuiſſe: ſed inaudita prauitate ingenii: & peſſimis artibus tantũ ualuiſſe: ut potuerit ſuperos omnes Deos: omneq; Cœlum: & uniuerſam deniq; orbis machinã in ultimum diſcrimen adducere. Hanc nos hiſtoriam ꝙ ad uitam cum ratione degendam faciat: litteris mãdare inſtituimus. Id ut cõmodius fiat: repetenda prius eſt: quæ nam cã: & modus extrudendi in exilium Momi fuerit. poſt id reliquam hiſtoriam omnium uariã, & nõ minus reꝝ dignaꝝ, maieſtate: q̃ iocoꝝ uenuſtate refertiſſimã ſubſequemur. Nam cũ Iuppiter optimus maximus ſuum hoc mirificum opus mundum coedificaſſet, & eum qdem eſſe q̃ ornatiſſimum oĩ ex parte cuperet, diis edixerat: ut ſua ꝑ uirili quiſq; in eã ipſam rem aliqd elegans, dignũq; cõferret. Iouis dicto certatim paruere ſuperi. Icirco alii alias res, alii hominem, alii bouem, alii domum: ſinguliq; (præter Momum) aliqd muneris Ioui nõ ingratum in medium produxere. Solus Momus innata contumacia inſoleſcens nihil ab ſe fore æditum gloriabatur, & in tanto alioꝝ, tanq̃ cõmuni ꝑducendaꝝ reꝝ ſtudio ſua in peruicatia ſumma cũ uoluptate perſeuerabat. Tandem cum plurimi maximopere ex eo expoſtulaſſent: ut Iouis gratiam & au

thoritatem modeſtius, conſultiuſq; coleret: nō quo illoꝝ ſuaſionibus: aut monitis moueretur: ſed ꝙ aſſiduas monitiones: hortationes: preceſq; multoꝝ nequiret ſine ſtomacho diutius ferre: aſpero: ut ſemper: ſupercilio, uincite (inquit) moleſti. abunde quidem uobis ſatisfaciam. Inde igitur rem ſe dignam excogitauit. Vniuerſum. n. terraꝝ orbem cimice: tinea: fuconibus: crabronibus, ſtataniōibus & eiuſmodi obſcenis, & ſui ſimilibus beſtiolis refertiſſimum reddidit. Ea res primum apud cælicolas ridiculo haberi, ioco, ludoq; accipi. Ille indigne ferre, ꝙ non execrarentur, ueꝝ gloriari ſuo ſecum facto: & paſſim alioꝝ munera improbare: munerum auctores uituperare. denique uniuerſoꝝ odia dictis: factiſq; in dies magis ac magis ſubire. Erat inter cæteros celebres opifices Deos magna in admiratione ſuoꝝ a ſe cōditorum munerum Pallas, ꝙ bouem. Minerua: ꝙ domū: Prometheus: ꝙ hoīem effeciſſent. proxime ad hos accedebat, ut belle Dea Fraus feciſſe uideretur ꝙ mulieribus mortalium adieciſſet delitias: arteſq; fingēdi: riſumq;: lachrymaſq;. Etenim hos: præſertī cum cæteri Dii laudibus extollerent: ſolus Momus uituperabat. aiebat. n. utilem quidem eſſe bouem: & ad fortitudinem æque atq; ad laborem ſatis cōparatum, ſed non ſuo decentiq; loco fronti fore oculos adactos: quo fiat: ut cum pronis cornibus oppeteret: oculis ad terram deſtitutis: non deſtinato: & p̄

finito loco liceat ferire hoſtem:& ineptum ꝑculdubio fuiſſe artificem: quæ nō ſumma ad cornua uel unum ſaltem oculum impoſuiſſet. Domum itidem aſſerebat nequicq̄ eſſe tantopere approbandam:uti ab imperitis Diis approbabatur:q̄nquidem nullos currus ſubegiſſet:quo malo a uicino in pacatius ſolum poſſet trahi, at hoīem quidẽ affirmabat quippiam eſſe prope diuinum, ſed ſiqua in eo ſpectaret formæ dignitas, id non authoris inuentum: ſed ab Deoꝝ eſſe ductum facie:in eoq; opere, illud tñ̄ ſtulta uideri cōmiſſum ratiōe:qꝺ intra pectus mediiſq; in precordiis homini mentem abdidiſſet, quā unā ſuprema ad ſupcilia: propatulaq; in ſede uultus locaſſe oportuit. Cæteꝝ apud ſe nullius probari æque atq; Fraudis deæ ingenium. eam.n. adinueniſſe quo pacto pulchra Iunone abdicata, ſeſe pellicem Deorum regi ſubigat:amatorem eſſe Iouem: & facile delicatam:ornatamq; uirginem appetituꝝ, futurum hinc ut irata ob eam iniuriam cōiuge, & thoros iugales dedignante:doli artifex Dea mulieroſi Principis gr̄am aucupet. Qꝺ ſi ſapiat Iuno:ſi ſuos amores integros:penneſq; uelit:ex Deoꝝ cætu Deā fraudem ſibi ducet exterminādam. Hæc Momus dicere aduerſus fraudē uſurpabat:tametſi Deā ipſam amabat perdite. ſed ꝙ ſuſpitionibus amoris per id tēpus diſſidebat:criminoſe: iracundeq; magis iactabat:q̄ eſſet par:ut iam tum hinc acerba iſtiuſmodi laceſſu

tā iniuria Dea ſuas oēs decreuerit curas:& cogitatio
nes ad ſui uindictam proſequendam exercere,itaq;
ut pulcherrime ingrato amāti pro meritis referret:
ſuis freta artibus in grām uolens:ac lubens cū Mo
mo rediiſſe ſimulat.frequens ideo una eſſe:crebros
cum illo trahere ſermones,dicēti ultra oīa aſſentiri:
petenti obſequi:ſubinde credulo amanti futilia quæ
dam:cōmentitiaq; ſecreta aperire:conſiliumq; ſuis in
agendis rebus,ficta fide poſcere:ac modo ueris:mō
falſis uerbis,unis atq; itē alteris Diis iflexo:diductoq;
ſmōe obtrectari:ut pacē ad obloquēdū illiceret.
Poſtremo nihil prætermittere,quo illi eſſe in tem
pore nocua egregio aliquo malo poſſet.His artibus
multa ab inconſulto:& incaute cōfabulanti extorſe
rat:quæquidem ad eos ipſos,quos id grauate ferre
arbitrabatur:detulerat:ea ſpe ut multorum in unū Mo
mum inuidia:odiiſq; citatis:ad hoſtem obruēdum
impetu,& manu firmiori attempate irrūperet. De
derat preterea opam Fraus Dea:ut puarios iterpre
tes crebre in dies multorum aduerſus Momum queri
moniæ exporgerentur Ioui,& quo cēm ab ſe iſtius
maleuolentiæ ſuſpitionem amoueret,ſi qñ de Mo
mi nequitia ſe coram ſermo habebatur:quaſi p amo
ris officio patrocinium præſtare ſe aſſimulabat:&
pluribus uerbis:ſed frigidula oratione Momū om
nibus accuſantibus:& oīum ſententiis damnatum
defendebat:inquiens:Momum quidem eſſe mente

alioqui non peſſima: ſed aio fortaſſis īmoderate li-
bero: eaq; re uideri lingua eſſe dicatiori, & ītempera
tiori q̄ ſit: interea totis oculis & auribus euigilanti
deæ accōmodiſſima ledendi occaſio oblata eſt. Nā
ægreferentibus diis nouum alteꝝ Deoꝝ genus ho
mines procreatum eſſe & eos q̄dem aura: fontibus:
domo: floribus: uino, boue: & hmōi delitiis multo
ferme quā ſuperos eſſe beatiores, Iuppiter optimus
maximus: q̄ celicolaꝝ beneuolētia ſuum ſibi regnū
uellet cōmunire: quæ ſuæ fuere partes: huic ſe rei ꝑ-
be prouiſurum pollicitus eſt, & daturū ſe operā aſ-
ſeruit: ut ſuperum nullus poſt hac ſit, qui: ſe Deū
malit eſſe q̄ hoīem. Ergo in hoīum animos curas:
metumq; iniecit: morboſq;, & mortem: atq; dolorē.
adegit. Quibus erumnis cum iam adeo eſſent ho
mines longe deteriori in ſorte: q̄ bruta animātia cō
ſtituti, non modo Deoꝝ erga ſe inuidiam extinſere:
uerum & ſui miſericordiam excitauere. Acceſſit ut
gratificandi ſtudio Iuppiter cœlum ornare latiſſime
aggreſſus ſit. Cœli. n. domicilia cōſtituit: eaq; mul-
tis: uariiſq; ſignis: auro: ac gēmis: omniq; deniq; co-
pia delitiaꝝ pulcherrime diſtinxit. Demū hæc diis.
Phœbo: Marti: Saturno patri: Mercurio: Veneri:
Dianæq; ultro elargitus eſt. & quo lætam de hinc:
& omnibus celicolis gratam: acceptiſſimamq; ſuā
tyrānidem curis uacuus ageret: munia magiſtratū:
Imperiaq;: in quos uiſum eſt: impertitus diſtribuit.

Et īprimis

Et in primis Fato Deo ad res curandas, agendaſq;
oı̄um ſolertiſſimo: ſemper agēti, nunq̄ otioſo nihil,
p ignauiā: p inertiā ꝑtereūti, nihil precibus, aut præ
miis a uetere more, a legitimiſq; inſtitutis deflectē-
ti, uoluendoꝝ orbium curam ſummam, igniumq;
poteſtatem legauit concione habita. qua incontione
illud iteꝝ, atq; iteꝝ affirmauit, ſeſe ocii eſſe cupidiſſi
mum, ac rerum quidem regni aliud nihil ſibi eſſe re
lictum uelle, q̄ ut una cum reliquis Diis integra uo
luptate ex animi libidine frueretur. ſuoꝝ uero erga
Deos meritoꝝ hoc ſatis ſibi uideri premium, ſi per
eoꝝ manſuetudinem dabitur, ut poſſit uitam dege
re curis uacuam, atq; liberam. Hic locus admonet,
ut q̄n ſummam ignium poteſtatem Fato datam di
ximus, qui nam ipſi ignes, & quæ nam ſit ea pote-
ſtas referaꝫ. Eſt apud ſuperos ſacer æterno ab æuo
ductus focus, cui quidem cum cætera, tum illud in
ſit admirabile, ut nulla ſubſtituta materia, nulloq;
liquore ſubfuſo ſeſe confouens ꝑpetuis luceſcat flā
mis. quin & hmōi eſt, ut qbus adhæſerit rebus, eas
quoad una cōſtiterit, inmortales, incorruptibileſq;
reddat. ſed ſi ex eo fato ſūptas flāmas craſſis, liquē
tibuſq; rebus terrenis adegeris. ſponte ſua diffluēt,
ad priſtināq; ſedem, ni aſſiduis flatibus, celeriq; mo
tu exagitentur, dilabentur. accedit q̄ ſolis in uillis
mapparum, quas Dea Virtus contexuit, ſacer ipſe
ignis uigeat. Iſthoc ſacro ex foco hauſta flāmula ad

ſummum frontis uerticem, quibuſq; Deoꝝ illucet, atq; ea quidem in Diis hanc habet uim, ut ea conſpicui, in quas uelint, reꝝ formas ſeſe queãt ex arbitrio uertere. Qđ ipm pleriq; maximoꝝ Deoꝝ effecere. alii in aureum imbrem, cygnumue, alii aliud in animans ſeſe, prout ſua tulit libido, conuertens. Hoc ex foco cũ Prometheus radiũ ſubripuiſſet, ob perpetratum ſacrilegium ad caucaſum mõtem fixũ relegarunt. Quæ cum ita res ſeſe haberet, cum is focus ad tantas res agendas eſſet cõmodus, cauere ſuperi magiſtratu ignium creato, ne hmõi furta poſthac ullius audacia, temeritate ue poſſent perpetrari. Hæc de ignibus hactenus dicta ſint. ad rem redeo. Itaq; tantis ab Ioue exhibitis donis, cælicolæ ꝓ inſigni ſuſcepta munificentia ordinibus confluebant. Iamq; uniuerſa ĩmortalium multitudo incredibilẽ præ ſe alacritatem ferens ad regiam conuenerat, habitura gratias Ioui. eoq; loci quiſq; certatim maximis laudibus rem proſequi aggrediebatur. recte. n. pieq; optimum principem Iouem pro ſua prudẽtia cælicolaꝝ ordini prouidiſſe, uno ore affirmabant. Solus Momus: uultu triſti, geſtu moroſo, alteroq; ſublato ſupcilio hũc atq; hũc ad cõgratulandũ ꝓperãtem toruo, obliquoq; lumine deſpectabat. Senſit illico Perfidia Dea, unicum erga inimicum intenta, Momum eſſe animo in Iouem ſubinfenſo. Icirco ſuas ad artes conuerſa, quæ opus facto ſint, parat:

Temporis.n. Dei filiam, Verinam, Iouiſq; pellice3 Proſiuam, quam eandem nympharum eſſe alumnam prædicat, proximā poſt ad cōuiualem aram, ad quā fortaſſis adhærebat Momus, collocat, iubet q; uti aſſideant humo, & aliud inter ſe diſſimulātes latitent. Iouis.n. eā parari, quæ ſic parentur. proinde rem ſedulo exequantur, & tacite quæ illic dicentur, auſcultent, atq; adnotent. Compoſitis Inſidiis Dea uultu hilari ad amātem propius accedit. ſalutāt mutuo ſeſe. poſt id cum paululū fraus obticuiſſet, mox contracto ſupcilio: & quidnam: inquit: mi Momenum & tu, ut uideor uidere, de Iouis in ſuperos merito, ſecus atq; uulgus hoc imperitum ſentis? Ne. ueto eadem una mecum de hiſce rebus ſtatues? Non auſim ea cuiq̄ ꝓfiteri, quæ ſentio, ni forte uni tibi, quem æque, atq; hoſce oculos meos diligo. Verum qd me coelem apud te? a quo me ītelligam in amore ita accipi propē, ut merita ſum mea ſimplicitate & fide. Hei nos infoelices qui qdem huic. ſed de his alias. At pulchra eſſe opera Iouis nō inficior, tametſi meminiſſe deceat, quæq; Princeps maximoꝝ Deorum aggrediatur, ea eſſe oīa oportere ita, ut nihil ſupra, & nihil æque. Rectius pro tua prudentia tu, q̄ dixiſſe uelim, intelligis, q̄ a me explicent. Hæc Dea. Tum Momus. ꝑfecto inquit ſentis, uti res eſt, ſed nōdum ſatis apud me cōſtat, ſtulti ne ſint ea principis opera magis: an ambitioſi. Hic dea ſubridens:

& quid tum, inquit, utrunq; illi forte ſi adſit? non uitium inq̄, ſed conſilium. Tum Momus. cōſilium ne inquit, tu id, q̄ meram ſapiat ſtultitiam, nūcupas? conſtitutam rex agendax rōnem loquar, quæ me decere arbitrer? O q̄ cōmodius cum Deox rep. ageretur, ſi maturius conſilia penſitarentur, neq;.n.lat eſt principem pn̄ti libidini proſpexiſſe, ni & quæ futura ſint, ita utrāq; in partem ppenderit, atq; adduxerit, ut nō aliena poſthac, ſed ſua, præſertim uiuēdum ſit (ut aiunt) quadra. uel quid hoc dementiæ Deox regi inceſſit. ſ. tum primum maiorem in modum gaudebat Iuppiter optimus maximus hoīes factos eſſe, ut haberet quos nobis ſupis ſeu iure, ſeu iniuria ſuccenſus æmulos ad inuidiā obiectaret. poſt ubi antiquius duxit ueteribus incolis, q̄ aduenietiæ Deox i mortaliū multitudini ſuperas parere ſedes, illic hoīes hēre ſibi uoluit, in quos ſuos irax æſtus ex aīo profunderet. in quos ut īmani ſæuitia graſſaretur. Hinc fulgura, hinc tonitrua, hinc peſtes, & q̄ durius, ītollerabiliuſq; eſt, miſeris hoīem aīs curas, metuſq;, & quæcūq; excogitari, fingiq; poſſint mala, ingeſſit, atq; in unum accumulauit. Alia ex parte, ſi certare aduerſus mala pigeat, miſeris reliquit, quo ſe ex crudeli hoſte munitiſſima, tutiſſimaq; recipiāt in caſtra, Mortem. ſinuero certare iuuat, o incōſulte Iuppiter qua te & iratū, & armatum Deox principem ſuperent, homunculis nō ademiſti, Patiētiam

De orbium, igniumq; prouincia quid eſt q; ſine cō miſeratione iamiam noſtrorum impendentium malorum referam? Quis tam uecors, tam obtuſi extat ingenii, quin iſtuc mentem adhibens intelligat non defuturuз, ut nullis, magisq̄ te authore, o Iuppiter tuiq; ipſius ꝓditore pereas? tu ne fato tantam uim, & poteſtatem agendarum rerum tanta cum uolubilitate cōiunctam dediſti? Quod ſi ſemper, ut cæpere nouas res cupere & poſſe, aſtrorum, orbiumq; ductores nō deſiſtent, quis hoc non perſpicit futurum ut olim quempiam alium ſuperis daturi ſint regem? Hen inquit hic Fraus, regem ne? quid ni, inquit Momus, an tu Iouem alium eſſe, q̄ Deum reris, qui Deorum ſit rex? Mihi qđ autumas, ĩquit Fraus, fit nō iniuria uerīſimile. Verum & quis nam tanto Imperio dignū ſe, etiam iubentibus fatis, deputet? O te ridiculam: inquit Momus, tam ne eſſe Deos oēs animis modicos, & puſillos cenſes, ut nō aliquem inueniri credas, qui impandi oblatam ſorteз nō recuſet? te qdē: inquit fraus, & ſi maxima quæq; mereri deputeз, tñ eſt aliquid tanta in re, quo te quoq; peſſe cōmoueri arbitrer. Sed quidnā tum? nos uero quanti uoles eſſe apud te, ſi forte dabitur, ut imperes? mihi tu inqt, Momus altera eris Iuno Hic Fraus cœpit collachrymari. at qui nimirū: inquit: cui præ libidine, q̄ uelit liceant, huic nihil diutius cordi eſt, aliam tibi reperies amatam Mome. tibi Fraus, quæ te miſere

ametierit faſtidio. His: & pleriſq; hmōi ultro: citroq; dictis: coegit Fraus iurare amātē ipſa in ara, ſeſe, cū factus forte Deoꝝ fuerit rex, Fraudē Iunonis loco habiturum. poſt hæc ad Deaꝝ cætum uictrix rediēs Verinam, & Profluam arbitras bene, & docte ſub ornat, quibus uerbis, quo geſtu, qua hora ad Iouē q̃cquid ad aram ex inſidiis audiſſent, referant. Fiūt oīa ex ſnīa. Atroci ergo ad ſe delata amittendi regni ſuſpitione cōmotus Iuppiter, q̃ iam pridem alioꝝ cā eſſet, erga Momū occulte factus iratior. Nunc ſuis rōnibus q̃tum coniectura proſpiceret paratum aduerſarium intuens ſeſe acerbum iniuriaꝝ uindicē exhibuit. Irato Ioue oīa atq; oīa cōtremuere. Obſtu puere ſuperi. Cogitur frequens Deoꝝ ſenatus. iubē tur ꝓflua Dea nymphaꝝ alumna & Verina Tpis filia teſtificari quæ a Momo dicta nuper ad aram ſubaudiſſent. Inſtituebat Deum pater, & hoīuꝫ rex Iuppiter ſolēni more diem reo dici, conſtitutiſq; iudi cibus audiri cām, legitimoq; iudicio litem pcenſeri. Sed tū totis ab ſubſelliis una oīum, eademq; repen te oborta uox: publicum odium Momum maieſta tis teneri acclamauit. io. ꝑhendendum ſceleris obno xium. io. & promethei loco uinciendum. Tanta ini micoꝝ conſpiratione, tantiſq; in ſe unū inſurgenti bus iraꝝ procellis Momus aīs proſtratus, & trepi dans fuga ſibi conſulendum ſtatuit. Eridanum cœ li fluuium citato gradu fugiens petebat, quo inde

ſumpto nauigio ſecundis aquis ad noſtras hoīum regiones applicaret. ſed dum ab inſequentium ſtrepitu ſibi cauiſſe properat, in uoraginem multo hiatu preruptam, quæ quidem cœli puteus dicitur: incautus corruit. illinc, amiſſo flamine Deorum inſigni, in ſolum etruſcum quaſi alter tages irrupit. Eā gentem religioni maiorem in medum deditam oſtendit. ſuas iccirco primas ſuſcepit ptes: idq; ſibi unū indixit fore negocium uindictæ gr̄a: Etruriā ab Deorum cultu ad ſe obſeruandum, imitandumq; abducere. Itaq; nullum erat uſpiam Deoꝝ cōmiſſum flagitium in eam diem, cuius Momus diligentiſſimus exquiſitor non meminiſſet, codicibuſq; adnotaſcet. Ergo obſcenas quaſq; ſuperum fabulas, deſumpta poetaꝝ perſona, ſerio ue, ioco ue, ad multitudinem decantabat. Iouis audiebātur in ſcholis, in theatris, in triuiis adulteria, ſtupra, turpiaq; amoris furta. tū & Phœbi, & Martis, & horum & item horum ſuperum nefanda facinora uulgo aſſeuerabantur. Denīq; ueris falſa miſcebantur, & uulgatoꝝ in dies ſcelerum numerus, & fama multo excreſcebat, ut iam Deoꝝ, Dearumq; caput nullum nō inceſtum, flagitiiſq; perditum haberetur. Poſt id Philoſophātis perſona ſumpta, ut erat barba ꝓmiſſa toruo aſpectu, hiſpido ſupercilio, truci nutu, & geſtu, ut ita loquar, faſtuoſo, per gymnaſia nō ſine multoꝝ corona cōcionabūdus diſceptabat. Deoꝝ uim aliud ne

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

quicq̃ eſſe, q̃ irritũ & penitus friuolum ſuperſtitio-
ſa℞ mentium commentum. nullos inueniri Deos,
præſertim qui hoíum res curaſſe uelint. uel tandem
unũ eſſe oíum aíantium cõmunem deum, Natu-
ram, cuius quidem ſint opus & opera non hoíes
modo regere, uerum & iumenta, & alites, & piſces,
& eiuſmodi animantia, quæ quidem conſimili qua
dam, & cõmuni facta rõne ad motum, ad ſenſum,
ad ſeſeq; tuendum, atq; curandum conſimili opor-
teat uia, & modo regere, atq; gubernare. neq; tam
malum compiri naturæ opus, cui nõ ſit in tanto ꝓ
ducta℞ re℞ cumulo ad reliquo℞ uſum, & utilitaté
accõmodatiſſimus locus. fungi iccirco quæcunq; a
natura procreata ſint, certo preſcriptoq; officio, ſeu
bona illa quidem, ſeu mala penſentur ab hoíbus,
qñquidem in uita, repugnanteq; natura eadem ipſa
per ſe nihil poſſint. Multa pẽſari peccata opinione,
quæ peccata non ſint. ludum eſſe naturæ hoíum
uitam. Itaq; his dicendi rõnibus pleroſq; mortaliũ
mouerat Momus, ut iam intermitti ſacrificia & ſo-
lénes antiquari cerimoniæ, Deorumq; cultus paſ-
ſim apud mortales deſeri occiperẽt. Id ubi a ſuperis
cognitum eſt. fit ad Iouis regiam concurſus. Actũ
de rebus ſuis queruntur, opem auxiliumq; mutuo
(ut fit in ꝑditis rebus) alter ab altero expoſcunt. iãq;
ſe proſpicere affirmant ſublata apud hoíes opiniõe
Deorum, & metu, ne quicq̃ eſſe ꝙ ſe amplius Deos
deputent.

deputent. Interea Momus uindictas acrius ꝑſequi, & oium philoſophantium ſcholas diſputādo inceſſere, nō deſiſtebat. Diſputanti Deo iam tum, ſeu inuidia, ſeu garriēdi cupiditate: cateruæ occurrebāt philoſophoꝝ. Etenim cominus, eminuſq; circum aſtabant, interpellabant, uexabant. Momus uero acer, durus, oium impetum magis peruicacia, q̄ iuſtis uiribus ſolus ſuſtinebat. Alii præſidem: moderatorēq; reꝝ unum eē aliquem arguebāt. Alii paria paribus, & immortalium numerum mortalium numero rũdere ſuadebant. Alii mentem q̄dam oī terræ craſſitudine, oī corruptibilium, mortaliumq; reꝝ contagione, & cōmercio uacuam, liberamq;, diuinaꝝ & humanaꝝ eſſe reꝝ alumnam, principemq; demōſtrabant. Alii uim quādam infuſam rebus, qua uniuerſa moueātur, cuius ue quaſi radii quidam ſint hominum animi, Deum putandum aſſerebant, neq; magis inter ſe uarietate ſententiaꝝ Philoſophi ipſi diſcrepabant, q̄ uno inſtituto oēs una aduerſus Momum ſeſe infeſtos uariis modis obiiciebant. Ille, ut erat in oī ſuſcepta controuerſia peruicax, ſuam durius tueri ſententiam, negare Deos, ac demum falli hoīes, qui quidem ob iſtum, quem coelo ſpectent conuerſionum ambitū moti: præſidēs Deos ullos ꝑter Naturam putēt. Naturam q̄dem ultro, ac ſponte ſueſſe erga genus hoīum īnato, & ſuo uti officio: eamq; haud uſq̄ egere noſtris rebus, ſed ne eam q-

dem noſtris moueri precibus, ac demũ ſi uſtra ee ſ metui Deos, qui aut nulli ſint, aut ſi ſint, nimirum ſuapte natura benefici ſunt. Diſceptantium Philoſophoꝝ tumultu ꝑcipiti ſuperi, unde a coelo exaudiri uoces poſſent, ad rem ſpectandam accurſitarunt: ſuſpenſiq; aīs diſputationis euentũ expectabant. Nũc Momi reſpōſis triſtes, nũc philoſophoꝝ uocibus læti. Etenim philoſophi aduerſus Momum concitati natura ambitioſi, mente arrogantes, uſu uehementes, uti erant, altercatores ptinacius inſtabant, urgebant, neq; interdũ cōuitiis parcebant. Hinc ad maledicta utrinq; ꝓrũpere: poſtremo ardeſcēte rixa: pugnis: unguibus: dentibuſue obſtinati in garrientis Momi os obtundere: lacerareq; proſecuti ſunt. Tumultum ſupuenientes nōnulli proceres ſedauere. At Momus hoꝝ ipſoꝝ iſta ex pugna fidē: opēq; implorās, dimidia deperdita barba: foedatos uultus oſtentabat. Eam.n. dum circum hoſtium manibus obuallatus, oppreſſuſq; fugam meditaretur: & cubito: & umbone ualidus huncatq; hũc deturbaſſet, puſillus quidam Cynicus trepidātis Momi ab collo pendens morſu barbam decerpſerat. Proceres tātam barbato hoī illatam iniuriam præ ſe moleſte ferre, ſceleris authores quæritare. Sed circum ſtrepentium philoſophoꝝ uocibus Momum accuſantium ſatis explicite exaudiri homo nemo narrās poterat. Tandem tota intellecta hiſtoria: ubi puſillum

eũm Cynicũm demorſorem adductum reũ conſpi catiſunt:& hoiem accepto pugno:cõmaceratis ocu lis, obſcænum & inter conandum loqui maximis ſcreatibus demorſæ uoratæq́ barbæ pilos expuen- tem, intuentur, mutuo riſere:atq́ re neglecta: deſpe ctaq́ abiere. Superis id ad maieſtatem Deoꝝ con ducere:ne quicq̃ uiſum eſt:ut diſcant homunculi in quemq̃ Diuoꝝ tametſi conſceleratiſſimum: atq́ pe nitus incognitum inferre manus. Alia ex parte pro- ſpiciebãt:nõ defuturum:quin prope diem Momo: ut cœperat:uindictam pſequente, plebeq́ ignara:& credula aſſentiente, priſci gentiũ ritus: & iuſta Diis ſacra labefactata obliterarentur. Coacto ea de re ſe- natu Deoꝝ duæ proferebant́ ſentẽtiæ. Vna erat: in quã quidem pedibus ibant cuncti:ut ad ſuperum di gnitatem:authoritatemq́ reuocandam grati aliqui: acceptiq́ hoibus mitterentur:qui apud mortalium aios quouis argumento in integrum ſtatas ueteres cerimonias:ac uenerationem Deoꝝ reſtituerẽt:atq́ refirmarent. Altera erat ſnĩa, in qua uariebatur, ſed primarios habebat authores:ut Momus: cuius iaꝫ cum mores cælicolis oibus eſſent cogniti:reuocaret. Plus.n.detrimenti ex illius exilio diuoꝝ ordini re- dundatuꝝ:q̃ ſi garrulum blatteronem, cui nulli am plius crediturí ſint:domi continuerint. qđ ſi Momi pœna delectẽtur: eẽ quidem genus exilii deterrimũ ita inter ſuos uerſari:ut oibus inuiſus: atq́ infenſus

ſit:tandem ex Iouis:ſenatuſq; decreto: Virtus dea: q̃ & aſpectus maieſtate: & apud mortales authoritate plurimum ualeret: ad terrarũ incolas: ueluti in prouinciam: ſumma cum imperii poteſtate demittitur. mandaturq;: ut prouideat: nequid Deorũ reſp. detrimenti patiatur. Dea proficiſcente uniuerſi ordines comitãdi gratia frequẽtes adfuere: tum & ſinguli ſenatores cælicolæ, prout neceſſitudine: aut familiaritate apud proficiſcẽtem ualebãt: ſoliciti admonere: hortari: rogareq;: ut q̃bus poſſit artibus cõmuni in periculo publicam ad ſalutem aduigilet: detq; operã: ut cuius ope Deorũ flamines extarent: eius cura: & diligentia ſacroſancta ĩmortalium maieſtas tueret̃. Illa optimam de ſe ſpem in tanto Deorũ diſcrimine pollicita: q̃tum ex tp̃e captari afflictis rebus conſilii potuit: mature iniuit: Quatuor Deæ Virtutis filii aderãt adoleſcentes formæ uenuſtate: indoliſq; grã: & uultus ꝓceritate: morũq; p̃ſtantia facile principes cælicolarũ iuuentutis. hos laute ornatos ſecum Dea ꝓficiſcens ducit: per quos: ſin aliter nequeat: Deorũ ueteres hoſpites: proceres mortaliũ: heroaſq;: quos eſſe pulchrorũ amatores meminerat: moueat. Tanti erat Momi conatus uelle euertere. Eccã igit̃ deã quadrato reptãtẽ agmĩe: hĩc Triũphus, hĩc Tropheus duo uirtutis mares liberi p̃textati preibãt. Virtus mater ſubinde media ſubſequitur. Matrem deam binæ item puellæ filiæ Laus: atq; Poſteritas conſequebãt

tur. Deorum numerus ad ſeptimū uſq; lapidem lōgo ordine cōfertim Deam ægredientem comitati ſunt. At legati illic nubem candidiſſimā oīum cōſcende runt: qua quidem per æthera procliue labentes ad terras delati deuenerunt. Hac uirtutis pfectione Dii plurimum recreari toto cœlo profeſſi ſunt: neq; de futurum arguebant: quin tam preclaris fulcta coad iutoribus dea uiolatam cælicolarum maieſtatē ab im puri: facinoroſiſſimiq; Momi iniuriis eſſet uendica tura. Dea ut primum appulit ad terras: mirabile di ctu: q̄tum uniuerſa terrarum facies plauſu, læticiaq; ge ſtiret. Sino quid auræ: qd fontes: quid flumina: qd colles aduentu Deæ exhilarati ſint. Videbas flores uel ipſo præduro ex ſilice erumpere, pretereuntiq; Deæ late arridere, & uenerando acclinare, oēſq; ſua uitatum delitias, ut odoratiſſimum id iter redderēt: expromere. Vidiſſes & canoras alites prope aduoli tantes circum applaudere pictis alis: motuq; uocis Deos hoſpites cōſalutare. Quid multa? oīum mor talium oculi diuinos ipſos ad uultus contuendos in tenti hærebant. Multi ſpretis officinis tm̄ aduentā tium ſpecimen diutius contemplaturi iterum: atq; ite rum ſectabantur: Nōnulli inter ſectandum præ ad miratione obſtupeſcebant: quoad prope attoniti red diti hærebant: Vndiq; confluebant ex uicis, ex angi portibus: & matres: & nurus: & ſenes: & oīs ætas: & quinam hoſpites: & quid ſibi uelint inſcii mutuo

ab inſciis ſuſcitando fatigabantur. At Dea compoſito gradu: & uultu multa præſeferens admixtam cũ dignitate facilitatem: lento motu: lætoq; ſupcilio ſalutatrix per militarem uiam ad gymnaſium: inde ad theatrum: poſtremo in ædes publici iuris hominum ſubingreſſa conſtitit. Senſerat Momus aduenisſe Deas, ſed partim odio Deoꝝ: tædioq; reꝝ ſuarum e conſpectu diffugiebat: partim qđ procul uiſam laudem Virtutis filiam oĩum pulcherrimã ardere incæpiſſet: ſeductus ſectabatur. Atq; ut erat ingenio ſuſpitioſiſſimo: ſua fuiſſe deas cauſa demiſſas ĩterpretabatur: & curis plenus uaria intimo pectore conſilia uoluebat. Veniebat in mentem quid ſibi eſſet cum iratis Diuis cauſæ. ſenſerat apud quos diuertiſſet: mortales multoquidem: q̃ poſſis credere: truces: & truculentos. Deos alia ex parte meminerat ſolere flecti precibus. At Deoꝝ legatũ cõgredi haud putabat fore utile exuli, ni forte id multa fiat cum ſignificatione aĩ penitus deiecti: atq; demiſſi: & ſupplicem prebere ſe Momus omnino ab ſuo inſtituto eſſe alienum ſtatuebat, neq; inueniebat quo pacto ſibi ipſe imparet: ut acris auſteri: ſemperq; inſeſti improperatoris perſonam poneret. quaquidem dudum ſuſceptam æterna ꝑtinacia ſeruaſſet. Alia ex parte metuebat: ne Deam ipſam alioqui facilem: & mitem ſibi exaſperatam redderet ſua cõtumacia. & conuenire ſuis rationibus intelligebat, hanc ab ſeſe

re nō alienam:a qua aliquid opis: cōſiliiq; ſua in cā
eſſet impetraturus. Accedebat eo nouiſſimus erga
Laudem initus amor. Tādem in hoc irrupit cōſilii:
ut Deam ſibi cōueniendam duceret. Itaq; ſeſe dictis
caſtigans, ponendi nimirum, inquit, ſunt miſeris, o
Mome faſtus: ſeruandaq; rebus felicioribus grauiꝫ
tas. ſatis ꝓ decore fiet Mome: ubi te: quoquo id que
as pacto: ex infimo abiectoq; loco in priſtinā digni
tatem uendices. Neq; tu hoc putato dedecere: cum
agas: ut quæ agas: deceant. Nam eſt quidem ſapien
tis: parere tēpori. Quin & aſſentando: ſupplicando
ue conferet ad res maiores capeſſendas aditum paꝫ
raſſe Momo. Dices eē nequeo nō Momus: nequeo
nō eſſe: qui ſemp fuerim: liber & conſtans. Eſto ſaꝫ
ne. ipſum te intus in aīo habeto: quem uoles: dum
uultu fronte: uerbiſq; eum te ſimules: atq; diſſimuꝫ
les: quem uſus poſcat. Et tuā: qui tam belle id poſꝫ
ſis: & illius: qui id nō recuſet: rideto. Ineptias hmōi
ſecum uerſans Momus, cum propius acceſſiſſet ad
templum: tam repēte tantam illuc accurſitaſſe mul
titudinē: tanq; uarios illic ludoꝝ conari apparatus,
demirat᷑. Nāq; inter diuas puellas ingenio erat Laus
leuiſſimo: & oculoꝝ flagrantia propemodum īmo
deſta. Iāq; ut ſe appeterēt: illexerat cōplurimos. quo
rum cateruis circum aduentantibus diuæ pene obꝫ
ſidebātur. Etenim alii fidibus: cantu: ſaltu ue. alii pa
leſtra. alii opum: diuitiarumq; oſtentatione. deniq;

quiſq; quã plurimũ poſſet, polleretq; re placere Laudi puellæ adoriebatur. Laſciua Laus oĩbus, ac pſerti his, qui lauta præſtarẽt ueſte, amenã offerre ſe quã tis poterat artibus, matre nõ recuſante, elaborabat. Tantos Momus offendiſſe riuales ægre ferebat, ſed qua de re aduenißet ſollicitus quendam ex proxima taberna emittit, qui uirtuti Deæ nũciet, eẽ aliquem ſuæ gentis Momum, qui ſe nõ inuitas percupiat adire. Metuebat.n.ne ſi non tentata, & cognita Deæ in ſe gratia adiuiſſet, excluſus multitudini ludibrio haberetur. At uirtus Dea utinam inquit ſatis meminiſſet is quidem noſtra ſe habitum eſſe ex gente, non profecto ſibi tantas cõmiſiſſet rerũ pturbatiões. Verũ accedat, ut lubet. His uerbis Momus nunciatis quã in partem acciperet nõ tenebat. oculis, uultu, animiſq; ſe in oẽs partes uerſabat. Tandẽ curarũ plenus ad templi ueſtibulum adſtitit. quo loci uix unũ aut alterũ pro ſui cõſcientia uerbũ poterat proferre. Sed ab Dea pbenigne ſuſceptus ipſuz ſe colligens plura eſt orſus dicere. Etenim ueterem cæpit familiaritatem, mutua officia, ſummam erga Deam beneuolentiam cõmemorare, ſuas calamitates deplorare, opem orare, ſeq; modis oĩbus cõmẽdatum facere. Dea, ut fractũ exulis aĩum recrearet, quæ ad rem pertinere arbitrabatur, maturæ, & grauiter pro loci, temporiſq; rõne, reſpondit. Inter quæ non defuit illud, ut admoneret, cõmodius cum pro

ſligato agi;

ſligato agi, ſi deſineret olim nō uſq; ſe oībus præbe re infenſum, atq; inuiſum. obeſſe rebus agendis ni mium properam, & procliuem ad detrectandū lo quacitatem: Rogare ut poneret aīos cōcitatos, tem peraret iracundiæ. Abhorrere quidem a ſuis tempo ribus, ut iniuriaꝝ tam obſtinate meminerit. eo men tem intēdat, ut ſpectet, quā quæq; in ſuperos aſtru at, facilius ea quidem in ſui caput ſint redditura, q̄ ſuperos affectura. Repetat ipſe ſecum quid aſſequu tus ſit ſuis artibus, & uetere uiuēdi more. Dolendū quidem ad id pene redactas eſſe Momi rōnes, ut q̄ uelit opitulari nequeat. ſed tn̄ pro uetere gratia non defuiſſe cum publice, tum priuate Momi cauſa, cu raſſe ut ſuperi Momi ſalutem nō negligant, curatu ramq; ut benemerēti accumulatiſſime referant. mo do ſuas eſſe partes Momus ſentiat, ut in aīs homi num ſuis uerbis labefactatam & pene conuulſam Deoꝝ opinionem, religionemq; reſtituat. Momus inſperato gaudio excitus cuncta polliceri, nihil non ſpondere, oīa ab ſe deberi Diis magnifice de ſe meri tis deierando inſiſtit. Interea Proceres, primariæq; matronæ, inter quas ſunt qui opinent affuiſſe Her culem, liberumq; patrem natum Semele, Mediuſ Fidiū, fratreſq; Tindaridas, atq; itē Matutā Cadmi filiam, Carmētā, Cæreremq;, & iſtiuſmodi. Hiple be abacta, & una pro truſo Momo in templū Deā conſultatum ingreſſi ſunt. Cūq; cœpiſſent poſcere,

E

ut bona uenia liceret noſſe, eēnt ne, quales aſpectu, & corporis habitu uiderent, ortæ ex Deoꝝ genere: Cūq; rogare, obſecrariq; perſeuerarēt, ut priuatim apud ſe hoſpitio diuerterent, Momus admodū ſpe plenus, & Deaꝝ pñtia fretus ſeſe elatius agitare cæ perat q̄ eēt par. eteni ĩpitare, obuerſari, detrectareq; nō ceſſabat. At multitudo inſolētiſſimi unius huius arrogantiam, contumaciamq; faſtidita, e templo ex truſere. Inſperata iniuria cōmotus Momus, mediaꝫ inter plebem ſeſe ingerens, hmōi dictis excandeſce-bat. Ne uero tantis laceſſiti iniuriis o ciues iſtoꝝ ꝑ ceꝝ demētiaꝫ æternū pferemus? Sint illi qdem ma lam ſuam in rem, malumq; in cruciatum opum af-fluentia, & pdaꝝ cumulis nobis humilioribus, quo ad eoꝝ fata uelint, ſuperiores, noſq; ĩnocentes, ꝙ eo rum flagitia non probemus, oderint. fulgeant au-ro, & gēmis. ſtent unguentis illibuti, dum & eiuꝫ libidinū ſordibus delibuti, & ĩmerſi degant. Nos tri ta ueſte ſudore obſiti ſemp ne peſſundabimur iſto rum ĩpudentia? Non ergo licebit fortibus uiris, qd̄ pauperes ſimus, noſtræ gentis, neceſſitudineq; con iunctos hoſpites iſtis ipſis inuictis congredi. O ne-fandam, & pernitioſam noſtræ cōmunis libertatis labem, atq; excidium. Arroganti imperio diſpellūt, ſuperbo impetu deturbāt. Nos uero noſtram digni tatem tam atroci iniuria laceſſiti uirtute non tuebi-mur? Nos iſignem paucoꝝ audaciā tam multi uno

cõſenſu, & cõſpiratiõe nunq̃ refellemus? Pudeat fœdæ ſeruitutis. Hic ciues liberos eſſe nos oſtẽdite. Adeſte uiri fortes. tyrãnos nequire diutius perferre oſtendite. Ius ueſtrum tueri, libertatem defendere, ac deniq; uitã ſeruituti poſtponere olim poſſe oſtẽdite. Adeſte ciues. ui temeritas coercẽda. ſequatur libertatis uindicem, qui ſe ciuem, libertateq; dignum putat. Arma, Arma uiri. Hæc Momus. At ciues, q̃ aderant, ut eſt uulgi uitiũ, & natura ſponte quoſq; rerũ nouarũ authores ſequi, & præcipites in oſtentatos ſeditionum fluctus ruere, iam tum irritatis aĩs fremebant, & paſſim indignũ facinus procerũ accuſantes, undiq; ad tumultũ inſurgebant. Id cum animaduertiſſet Dea, ad templi ueſtibulum ſe cõferẽs pturbationum authore Momo accito, facile ſurgẽtem tumultum circũſtrepentis plebis ſedauit frontis, & manus geſtu regia quadam cum maieſtate innuens. & ad Momum cõuerſa, nũ tu hoc, inquit, pacto Mome, quæ modo apud me pollicebare incoabas? Siccine indomitam multitudinem ad imanem audaciã cõcitabas, ut me & haſce puellas medias inter pericula faciũ, ferriq; armorũ cõſtitueres? Vt mutilatorũ, cadẽtiumq; noſtra ĩter gremia cruore aſperſæ diuæ ad ſuperos rediremus? Saniore eſſe Momum poſthac mẽte optamus. Ego uero, inq̃t Momus, deſperatus meis in rebus tantis illeſus incõmodorũ, & horũ iſtorũ mortaliũ iniuriis nõ poſ

ſum ipſum me cohibere, quin mea mala ſentiens paululum cædam dolori. Tuũ erit Virtus hoc ꝓuidere, utrum iniuria nobis ſempiterna magisq̃ beneficiis certandum eſt. Adſis, inquit Dea, hoc uelí de me tibi pſuadeas, tuis me cõmodis curandis minime defuturam, & quo firmiori ſpe, atq; expectatione quæ tuæ ſunt partes, exequare dãnum, hoc tibi ſpondeo. Tu qdem ſi quid, uti mea de te fert opinio, bene de genere Deoꝝ apud mortales fueris ꝓmeritus, profecto efficiam, ut nulla ex parte officii tui pœniteat. At qui eſt qdem, ut de te mihi omnia pollicear, noui ingenium tuum Meme, & de te ſic ſtatuo, dum ita inſtituas aliquid & tibi ſalutare, & Diis gratum uelle experiri profecto ex ſnía pficies: Tu modo id para, & te priſtina Deoꝝ gratia dignũ preſta. Maiora longe a nobis rependentur, q̃ ꝓmiſerimus, Momus ad hæc qd aut de ſe ſtatueret, aut benigne admonẽti referret præter lachrymas nõ habebat. Illud cõmouit Deã, ꝙ uetula quædam ícurua, cum ſenío, tum & metu pñtium reꝝ pene confecta properans, tremitans, anhelitãs, uoce ſubmiſſa hoe homo hoe, inqt, næ tu quantis in piculis uerſere nõ intelligis. fuge hinc miſer, teq; ab paratis aduerſum te inſidiis eripe. Acinacem uidi ſeruo ab latere ꝙ procerem tradere, ac iubere uti q̃primum te reꝝ oíum pturbatorem confoderet. Dea, ne quid coram immite hmõi, & nefarium perpetraretur uerita

uelum quo eſſet accincta inſtar apicis quęd e cœlo in puteum corrues amiſiſſet ad Momi caput aduol uit. At tu inquit quas uoles uarias in facies uerſus infeſtam in te inſidiarum manum auſugies, ꝙ ſi pro tuo officio quæ ad Deorum rem pertineant exeque re, id mihi aſſumo de te ut benemerito beneſactum congratuleris. Poſt hæc ad proceres cõuerſa Dea ſe ſe niſi in templo alibi pnoctare inſtituiſſe negat. ſed poſtridie mane ſi redierint habere quippiã, qđ cum illis ſit maximis de rebus actura. Demum ubi ſalu tatores miſſos fecit, e ueſtigio æneas graues ualuas obducit tẽplo quo ab impuriſſimoꝝ audaciũq; cõ tumeliis ſit obcluſis foribus tutior. Momus poſtq̃ quæ neq̃, & improbe tentaſſet tam ꝑter ſpem, atq; expectatiõem bene uertere animaduertit, ſuis ab ſuc ceſſibus aĩos, atq; ſpiritus priſtinos reſumẽs oẽs cu ras, cogitationeſq; ſuas ut aliqđ ſe dignum facinus aggrederetur, intenderat. Ergo nouam, atq; in audi tam lædendi rõnem adinuenit, qua ubi neſarie mi ſceret oĩa, illic pie, & probe feciſſe uideretur, & pro malo inuento ab his, qui iniuriam accepiſſent, grãe haberent. puellaꝝ. n. una erat Terſitis ſoror ĩprimis ob egregiam deformitatem urbe tota cognita. hæc, ꝙ regio langueret morbo, rus ualitudinis gratia pe tierat. In hanc cõuerſus Momus ſe cæteras ĩter puel las, quæ tunc forte in triuiis, atq; angiportibus cõ gruerant, ĩmiſcet uultuſq; ſuos nõ ut antea pallen

tes, & ſqualidos, ſed nouo quaſi miraculo factos ro ſeos, & miro uenuſtatis ſplendore amoenos oſten- tans, manuq; ſibi inſuetos aureos capillos demul- cens, belliſſime inlectabat. Inuidētibus puellis, atq; poſcentibus, unde una hæc Terſitea oīum incurio- ſiſſima puella tam repente cōnituerit. Momus cō- poſito ad delitias uultu, eo dum inquit adeſte meæ cupidines, meæ puellæ, animoq;, ſi id uacat, aduerti te quæ uobis utiliſſima, & gratiſſima dictura ſum. Diſcetis. n. a me quo pacto etiã uos hmōi uultu or natiſſimo prodeatis. At qui eritis quidem tanto, q̄ ipſa ſim ornatiores, quāto præ me ueſtraꝝ quæq; ex ſe eſt longe formoſior, atq; decentior. Quod ni ita ut facerem tā mirifici doni largítiores Dii im- peraſſent (meū apud uos ſit fas profiteri peccatū) fortaſſis poteram tacendo meo cum aīo mecū hoc noſtro ſolo potiri gaudio, proprioq; hoc inter puel las triumpho gloriari. ſed ſuperis dis ſpōte, ac lubēs pareo. Tu Venus. tu Bacche. tuq; aurea Aurora ade ſte, fauteq;, dum ſancto, pioq; ueſtro pro imperio tanti tāq; diuini muneris meas haſce amātiſſimas, cariſſimaſq; puellas participes facio. His Momi di- ctis, puellæ facile, nō dici pōt, q̄ ſeſe audiendi, diſcē diq; auidas preſtiterint. Tum Momus cōmentitiã fabulam ordiri grādi uerboꝝ apparatu cæpit in hāc ferme ſnīam. Nocturna ſequidem uigilia feſſam, cu riſq; aī fractam, atq; defatigatam ruri mane dilucu

lo obdormiuiſſe, & in ſomnis uiſam ſibi curas eaſdē
ſua cū defuncta nutrice repetere. Id erat ſuam ſe ue
hementer ſortem accuſare, ꝙ alioqui non oīno re-
pudiandam ob ingenii dotes puellam uideret ſe nul
lis fore nō ingratam, atq; una præſertim re coloris
obſcenitate haberi a cūctis mortalibus ſpretam, at-
q; reiectam. At uetulam nutricem uiſam dicere de-
ſine aīe mi te hiſce fletibus cōmacerare, dabo quo
pacto fias formoſiſſima. Ito, uoueto ſuperis, & Ve-
neri, & Baccho atq; Auroræ dis te coronas tua ma
nu illibatis floribus conſertas ad aram illoꝝ ſimu-
lachris admoturā, modo aliquid dēt ad te honeſtā
dam opis. Nanq; obſequii memores, & gratiſſimi
Dii quæq; petieris præſtabūt. Hac nutricis oratiōē
recitata Momus, iam tū animos puellaꝝ ſpe, atq;
cupiditate maiorem in modum oppleuerat, quas cū
ita affectas intueretur unā, atq; alterā ſpectās per ꝗ
bellulo geſtu cæptos ſermōes ꝓſequuta. Hæc mea:
inquit: dixerat nutrix. At ego experrecta pronis ma-
nibus quāta dabatur animi fide ex inſomnio uoui.
Credin? illico me bona ſpe factam firmiorem ſenſi.
Quid multa? iterato conſopitam me Aurora dea ꝑ
ſomnium qua arte reſina, ceruſaq; pingerem, & pu-
micæ fingerem, & croco, nitroq; crinem tingerem
edocuit. Qua ex re uos puellas bis fœlices arbitror:
& ꝙ diuinos Auroræ uultus his artibus, quoad lu
beat, liceat mutari, & ꝙ noſtris in curis, & labori-

bus patefactam ad ſuperos Deos ímortales conſu lendos, placandoſq; uiam habeamus. Hac pacem, opemq; poſcere ſuperum, hac Dis uolétibus, & an nuétibus quaſi quodam re℞ agenda℞ cõmertio iũ gi ſuperis facili, leuiq; negocio poſſumus. Ite ea de re poſthac puellæ: atq; a Dis audete uotis quæq; col libuerint, petere. His fabulis recitatis Momus puel lam unam, atq; alteram belliſſime adornauit, atq; ſeſe qua pingerent arte inſtructas, pleraſq; oẽs red didit. Ve℞ petiit in abdito facere id cõſueſcerent, ne uiri quoq; ſibi una tantas delitias uſurparent, ne ue domi moroſæ, & cauſatrices nouercæ reſciſcerent. Hæc Momus atq; abiit, ita acta ſua ſecũ reputãs, ut præ lætitia prope inſaniret. Eteni aiebat, profecto (uti aiunt) re℞ oium uiciſſitudo eſt. Quis tantã, tãq; uariam tempo℞ meo℞ cõmutationem, con uerſiõemq; factam uſpiam potuiſſet ſuſpicari? Nup exul miſeriis obrutus, Dis atq; hoibus odio, & lu dibrio qui fueram, nũc repẽte ex afflictis, perditiſq; rebus in tanta hæc mea tractus gaudia nimirum exulto lætitia. Sed nõdum apud me conſtat in pri mis ne congratuler ꝙ ab exilio reſtitutus priſtinam dignitatem recuperaturus ſim, an ꝙ hæc mihi uin dicandi mei ratio in mentem inciderit, qua inueniri nulla poſſit feſtiuior, & profecto hic apud hoíes uer ſari oportet, ſi qd ad dolum, & fraudem uelis aſtu: perfidiaq; callere. Hu iquale bipedum genus hoíes?

appage.

appage? At qui hoc mihi exacerbo exilio obtigiſſe uoluptati eſt, ꝙ uafre, & gnauiter uerſipellē atqꝫ tergiuerſatorem præbere me ſimulando, ac diſſimulādo perdoctus, peritiſſimuſqꝫ euaſerim. Quas profecto artes commodas, & uſui pernecceſſarias in illo apud ſuperos ocio, & luxuriæ illecebris conſtitutus nunq̄ fuiſſem aſſequutus. Nunc his meis uexatus, exagitatuſqꝫ caſibus quid eſt ꝙ te fraus uerear? O me fœlicem ſi illa priſtina in reꝝ affluentia q̄d poſſent in dies noua incōmoda tenuiſſem. Non me fedifraga fraus tuis ꝓditoriis artibus exterminaſſes, ꝙ ſi ad ſuperos rediero (Sed de his alias) hoc ſcio Momum fallet nemo, qn̄quidem omnes fore improbos prædicit Momus. ad rem redeo. ſic ſe res habet. Hic apud hoīes ferendo, tollerandoqꝫ dura, & aduerſa ad grandes, præclaraſqꝫ res proſpere agēdas ratio, & modus compatur. uel quis meuꝫ hoc, uti par eſt, ſatis laudarit uindicandi cōmentum? Ne uero nō me architectum elegātem oīs malitiæ prebui, hoc nimirum meo facto id uēturum ſentio. ſuperos diſcet mortalis uoto inceſſere, noui eius petulantiam. noui procacitatem, arrogantiam, temeritatem. Nihil ſibi reꝝ optimaꝝ, atqꝫ diuinaꝝ nō deberi deputat. Quid erit quod uotis nō aggrediat? ſtulte appetet, temere affectabit, ꝓteruc expoſcet, nihil ſibi negandum, nihil nō ultro conferendum ducet. Deniqꝫ quiuis unus homunculoꝝ cunctos Deos

ſua inſolentia expoſtulando defatigabit. Illi uero de litioſi, qui quidem lauta inter cœli domicilia omne æuum per ocium, & incuriam ducere īſtituere, ſi qd has res uotorum curarint, cōferant ad res agendas manum, animumq; oportet. Ac deſinant quidem ſuo cum Ganimede, ſua cum Venere, & Cupidine deſipiſcere uoluptatibus. Adde, ꝙ ſi de mortalibus benemereri occeperint, in dies exereſcet deſidioſis, inertibuſq; labor. Sin hæc negligent, deſidia, & faſtidio actum eſt. nulli ſunt. tolle qui parcant, fruſtra imperes. non habeant Dii, qui ad ſui numinis uenerationem animos ſubigant, quanti tu putes eē te ſuperum? Accedit huc, ꝙ ſunt qdem Dii ipſi plus ſatis ambitioſi: & popularis ſubmiſſionis, aſſentatio niſq; maiorē in modū audi. ſunt alia ex pte ſupini: ignaui: deſides: quo fiet, ut nectare, atq; ambroſia īmerſi, & obruti noua, & īſperata hmōi re quaſi a ſōno exciti, quid quiſq; priuatim ſibi conſilioꝝ captet nō habeat, & cōmuni in re qd ſtatuiſſe conferat: nō inueniat. Diſputabāt altercationibus magis, q̄ ſentē tiis. Illic noſtræ aderit opæpræciū nō mediocre. Nā me, ni eoꝝ mores, & cōſuetudo fallit, futuꝝ pfecto uideo, ut in cōtentionis ſtudiis aliquid iraꝝ, & odii inter eos excitetur. neq; dubito quin in me multa ex parte illaꝝ pturbationum æſtus redundet. Sed quo me purgem, atq; ab inita inuidia reuocē, illud ſemp patebit, ut dicam me bona fide illoꝝ maieſtati cō

ſuluiſſe q̃tum ingenio, & ſimplici prudentia ualui, & bene mihi quidem ꝙ in me fuit merito inſperatum rei euentum ad culpam eſſe nõ detorquendũ. poſtremo & quid illud? num q incultas, agreſteſq; potuit puellas deperiſſe Iuppiter, factas per me ue⸗nuſtiores nõ ardebit? Vale Iuno. Dũ hæc ſecũ cõ⸗mentaretur Momus, incidit in mẽtem, ut tetrũ aliud adoriretur facinus dis ſuperis, & dis inferis: & hominum generi inuiſum, infeſtum, & deteſtabile. Digna res memoratu: leui re, ſi id ita licet dicere: tã exitioſum, execrabileq; malum eſſe exortũ. Tum & ipſum flagitium ob inuenti nouitatẽ habet in ſe qppiam, qđ qdem legẽtibus uoluptatem afferat. Momũ diximus Laudem unã Virtutis filiam cœpiſſe. adamare. Laude igitur ut potiretur: aĩo deſtinarat nihil rerũ oĩum ꝑtermittere. Ea de re ad obcluſum tẽplum circum aſtabat luſtrans oẽs aditus, undiq; repetens oĩa, atq; pertentans. ſed cum oẽs eius haberi fruſtra conatus obiectis, firmatiſq; templi portis intelligeret, pedem animumq; ide, quaſi iactatum cœptam obſidionem diſſoluens auerterat. ſed cum inter diſcedendum iterato ad templum uerſus conſtiſſet, & ſuſpirans rurſus huc, atq; illuc ſuſpexiſſet. orte neglectã poſitam feneſtrã aĩaduertit per ipſam hanc ſeu furtim, ſeu ui ſuos ſibi fore petendos amores iſtituit. ſchalas eo admouere loco, & publico, & hominum frequentia cicunſepto, cum difficile, atq;

arduum, tum & pro re agenda erat haud quaq̃ tutiſſimū. Ergo iſthinc oculis ab feneſtra ipſa pendēs, hinc uero aīum in oēs partes concitans plura deliberabat, multa audebat, cuncta metuebat: furoreq̨ libidinis agitatus īter ſpem, atq̨ metum æſtuabat. At cum ſeſe collegiſſet, & memoria repetiſſet quid uelo ab Dea uirtute ſuſcepto poſſet, illico ſeſe hortatus ad murum templi uetuſtate aſperum adhærere, & brachia multo ſurſum uerſus tendere, unguesq̨, barbamq̨ īter lapidum iuncturas infigere, totis manibus, totiſq̨ contendit pedibus, quoad in hederam uerſus ipſam p̄ feneſtram arduus irrepſit. Illinc ubi aſpexit ſolam fortaſſis laudem matre, fratribuſq̨ conſopitis in ſuis concinnandis capillis ad terſum templi lapidem quaſi ad ſpeculum aduigilare, præ amoris furore male ſui compos, & animo in oēm audaciam percitus, quo ſe uertat, q̄d captet cōſilii nō inuenit præter id, ut pronus, tacituſq̨ amatorii furti occaſionem preſtoletur. Iccirco muro ſenſim diffluens, intenſis brachiis aīo ſuſpenſus dependebat, quo in ſtatu, atq̨ expectatione poſitus difficile dictu eſt, q̄ & moræ, & ſui eſſet impatiens. Ad puellam.n. factus propior acrius flagrabat amoris facibus, alia ex p̄te, multa ueritus refrigeſcebat, atq̨ contra miſcebat. Rurſus oīa poterat aggredi Rurſus item ſeſe, leuiſſima quauis oborta ſuſpitione reuocabat, atq̨ cōtinebat. iterato ad temeritatem exci

tabatur, iterato inter audẽdum hæſitabat. ac ad omnes animi intento facinore cõcitatos metus nequiebat totis frondibus non titubare. puella Dea commotarum frondium leui tum primum allecta ſonitu oculos eo defixerat. Mox ubi pẽdentis ramos hederæ, & quaſi plauſu geſtientes frondes conſpicata paululum a crinibus innodandis deſtitiſſet, ſuæ non oblita leuitatis uiridãti ſibi ex palmite coronã facere aggrediebatur. Quid hic Momi audaciam referam? Etenim ſeſe attrectãtem puellam totis lacertis complexus oppreſſit, atq; oẽm in partem, ne dis a ſomno excitatis, male, quod tẽtaſſet, uerteret, oculos, atq; aures intentas, atq; arrectas porrigens peruicit. Mox ſe in feneſtræ limitẽ retraxit, & illic paululum ſuos inde amores uictor, ſecuruſq; ſpectans conſtitit, ſed uide quid faciat improbitas, plebei aliqui uiliſſimi ſcurræ, qđ nullos neq; Deos, neq; homines uereri, id demum in uita optimum cõmodiſſimumq; deputent, per hæderam iſtam ipſam conſcendebant ſtuprandi, profanandiq; templi gratia, præhẽſiſq; hinc, atq; illinc ramuſculis multa ui inixi in feneſtram euadere elaborabant. qua ex re effectũ eſt: ut Momus nõ ſecus: ac per capillos diſtractus cum parte putrẽtis uetuſtate muri corruere coactus ſit. Eam iniuriam Momus ægre tulit, iccirco in torrentem uerſus impudentes ipſos ſcurras fœtidam p cloacam traxit, atq; ſubmerſit. At uirtus Dea primo

reluctantis filiæ ſtrepitu excita, ut erat ingenio acu-
tiſſimo, & conſilio pn̄ti: optimū, oportuniſſimūq;
ex tpe conſilium iniuit. qđ qdem doctiſſimi, pruden
tiſſimiq; reꝝ agendaꝝ in hanc uſq; diem cuncti cō
probauere. quam. n. rem ne facta eſſet poterat ope
nulla conſequi tam uoluit ad pn̄tem ſuam, ſuorūq;
notā, & ignominiam ꝓmulgare, atq; cōmittere for
taſſis clamitando, ut ad unius filiæ acceptam cōtu-
meliam, nouæ etiā inimicitiæ in ſuos redundaturæ
accumularent. Itaq; pn̄tis pro tpis iniquitate cōmo
dius ducit quaſi p ſomnium diſſimulādo, & obau
diendo quoad tempus ferat rei atrocitatem leuare.
Ergo prona deſpectat, tacitaq; expectat qualem ſibi
res ipſa exitum adducat. puella uero inſperato Mo-
mi ſcelere exterrita uix dum aīos, crineſq; collegerat:
cum ſe factam cōpreſſu grauidam, & partui matu
rā ſentit. Eodēq; ferme tpis momēto (mirū dictu)
ſponte ſua fœtum erupiſſe aīaduertit. poſt id qđ ex
ſe natum eſſet colligens monſtrum horrēdum, te-
terrimūq; demirans ſtupuit, atq; uehementer indo-
luit. Monſtro præter cætera fœta, & obſcena illud
aderat longe incredibile, ꝙ totidem oculis, totidē au
ribus, totidem micabat linguis, quot & ipſe parens
hederæ cōſertus fuerat foliis. Accedebat, ꝙ præ ſe eā
ipſam aī ferebat ſollicitudinē, & curioſitatē circūſpe
ctandi, oēſq; motus excipiendi, qua inter uitiādum
parens agitabatur. Illudq; uehementius perturba-

bat, q̄ mira, & nimium intempeſtiua eſſet loquaci
tate præditum. Nāq; uel naſcēdo qdem conari uer
ba cæperat. Tm̄ ex ſe natū puella nō odiſſe nō po
terat. ea de re id opprimere oībus aggreſſa eſt modis:
ſed fruſtra. Deo. n. Deaq; progenitum animās mor
ti ne quicq̄ obnoxiū uigebat. ſed hinc, huc, illac, e
e matris manibus reſultitare, ſuffugitare, rurſus re
pere per ſinus, per ueſteſq; inter labi non ceſſabat.
Quin & plagis, ictibuſq; colliſū uoce, corpore, ac
uiribus excreſcebat. Aderat illic pp exleuconicis plu
mis puluinar, quo ſollicita puella uolutabile, inquie
tiſſimūq; id monſtrum ſuppreſſans opprimere ini
tebatur. At monſtrum miris modis reluctans un
guibus, dentibuſq; ita puluinar collacerauit ut me
dias inter plumas inſerperet. Etenim tum iſtic puel
la intrudere monſtrum iterꝝ, atq; iterꝝ initebat: quo
ſaltem ſi minus poſſet necare a ſuorꝝ oculis obde
ret: atq; exponeret. In eo exequendo opere iam tū
aīs: uiribuſq; defecerat. Tantis igitur caſibus confe
ctam puellā Dea mater dudū cōſpicata ingemuit.
Ergo ut puellæ tanto in diſcrimine opem afferret,
quaſi tum primū a ſomno expergefacta adſtitit: ac
deſine, inquit, ipſa expediam: graduq; citato prope
rans dextro pede uolutantis monſtri colla com
preſſit: Monſtrum uero & ſi quaſi irretitū ne quic
quam hiſceret: uerborum tn̄ petulātia inſoleſcebat.
Quin & quæ audiſſet: uidiſſetq; nō unquam uera

falſis miſcens referebat. Triũphũ.n. Trophæũq;
non uirtute natos, ſed caſus, fortunæq; filios, & eo
rum alterum eſſe ſtolidum: alterum dementem ad
iurabat. Hoſq; irridens io Trophæe io Triumphe
uociferabat. Tuq; heus Trophæe quid ni uti aſſo-
les in Triuiis ad pueros: feſſoſq; uectores tete oſtẽ
tans ſignis mutoꝝ more gãniens reſtitas? Adde-
bat & laudem oculo eſſe indecẽter Lippam. tum &
poſteritatem pedibus retrouerſis ægre pergere affir
mabat. Et ad Virtutem Deã uerſus: cum tibi, inqt,
Laus capillum pectit ad frontem pectus gremiũq;
tuum multa conſpergitur ſordium fœditate. Mon
ſtri iſtiuſmodi cõmota ꝓcacitate uirtus Dea aĩo re-
petebat: q̃ ferme oĩum dicaciſſimoꝝ ſit natura: & in
genium: ut facile queant uetera negligere: modo no
ua ad obloquendum ſuppeditent: & eoſdem memi
nerat recentibus in horas undeuis captis rumoribus
gaudere: ſpretiſq; uulgatis hiſtoriis ſemꝑ aliquid re-
tentis fabulæ captare. Quæ cum ita eſſent: bene cõ
ſulta dea. abi tu. inquit: malã in rem fama: qñquidẽ
fari nõ deſinis. Aliaſq; tibi quas recites fabulas: ali-
bi compito: Atq; hæc dicẽs ꝑ quã feciſſet Momus
feneſtram furtum: per hãc monſtrum eiecit. Fama
iccirco quo primum ſolutis mẽbris licuit eo repẽte
lacertos intentans ſe agitare, ac perinde ſublimi pen
dere aere uolitando inſtitit quoad e ueſtigio didicit
euolare tanta pernicitate: ut non radius: & umbra:

non oculi acies:

non oculi acies, nõ animi ulla uis, ulla ex parte unius ad iſtius celeritatẽ poſſit cõpari. Ferũt hãc unico tpis momento cãpos maratonios, leutricoſq;, & Salami-nas, & Thermopilas, & Gannas, & Traſimenum, & Furculas, & ſcylleos ſcopulos, & cyclopea ſaxa, Idali aſq; ſyluas, & herculeas gades & Byrſen, & Talas, & Athlantis axem, & ubi niueos Aurora Phoebo frenat equos, & ubi glaciali ſtridet oceano ĩmerſus ſol. Omnia inq̃ hæc, & pleraq; omnia quæuis alia iſtiuſmodi momento luſtraſſe famam. Acceſſit, q uiſendi, auſcultandi, referendiq; auiditate, ac ſtudio flagrans, nihil uſpiam tam ſecluſum: abditũ, obinuolutumq; latitabat: qđ ipſum Fama dea non continuo ſcrutari, renoſcitare, uulgoq; propalare ſũma induſtria, incredibili uigilantia, intolerabiliq; labore ĩniteretur. Tam execrabilẽ ex ſe progenitum malum intuens Momus, primum cœperat ſuſpicari fore, ut peſſime ſecum a dis ageretur. Redibat in mẽtem, quale ab ſe foret in templo, præter deum, hominumq; ius, faſq; cõmiſſum facinus. Illud etiam perturbabat, q ſuorum apud diuos cõmodorum interpretem deam alienaſſet ab ſe audaci, temerariiq; libidinis ſcelere: & uerebatr ne maximo iſtius unius Famæ præconio magnoꝝ deoꝝ apud hoĩes ius, & maieſtas ĩnoteſceret, atq; inde, & metuere, & uenerari deos credulum uulgus multo aſſueſceret. Sed alia ex pte erat, ut ſe recrearet, q ĩtelligebat Famã, nõ quæ approbes modo, ueꝝ etiam & ĩprimis quæ ĩmprobes alioꝝ gaudere facta recenſere, & adnotarat mortalium mores, qui qdem nõ tam recte, pieq; cuiuſq̃ factis mo

ueantur, q̃ ut ex iis, quæ pro officio minus facta appare ant, grauiter offendantur, eſſeq́ꝫ hominum ingenium huiuſmodi meminerat, ut graues etiã laudatores, atq́ꝫ maturos habeat ſuſpectos. leuiſſimis uero obtrectatoribus ultro credat, & optimoꝝ egregie facta minori cũ uoluptate audiat, q̃ perditiſſimoꝝ, calumniaſq́ꝫ ipſas ꝓ cognitis exploratiſſimiſq́ꝫ referat. ueris uero laudibus aliquid ſemper detrahat, atq́ꝫ ĩminuat. Adde his, ꝙ totam hominis mirificam, diuinamq́ꝫ animi, ingenii, morumq́ꝫ pulchritudineꝫ, & laudis decus, unico ſuſpecto uitii næuo deſpiciunt, atq́ꝫ faſtidiunt. Quæ cum ita eſſent, de re ipſa ſic ſtatuebat Momus fore, ut quo ſuperum ferme inuenias neminem, cui non inſint domeſticæ aliquæ inſignes, illuſtreſq́ꝫ maculæ turpitudinis, eo nõ defuturum quin Fama rumoribus apud mortales deorum opinioni uehementer officiatur. Cæterum pro uitiata ab ſe in templo puella non difficilem apud ſe habere Iouem cauſam rebatur, cum qui amore captum ſe non neget, quippiam feciſſe, in quo patris hominum, deorumq́ꝫ regis facta imitatus uideatur. Hæc tum ſecum Momus. At alia ex parte dea Fortuna uirtuti ob eam rem infenſam, qđ iam pridem conſtituendarum rerum apud mortales prouinciam affectaſſet, ꝙ ue in ea re ſibi deam uirtutem prælatum iri dedignaretur, tota ſe ad æmulam deturbandam apparabat. Ea de re, dũ quæq́ꝫ apđ mortales agerent̃, obſeruat, ſenſit quale iterea eſſet terris obortũ ĩmane monſtrum, cũq́ꝫ uiſendis monſtris maiorem ĩmodum delectaret̃, & inſtituiſſet ſuas eſſe partes: Virtutis deæ cœpta, quoad in

ſe eſſet dirimére, læta ad terras applicuit cõueniendi Famam cupiditate, captandæq; ad lædendum occaſionis gratia. Sed illico in rem ſibi gratiſſimam incidit. Nãq; Herculem quidem acrem, aſſiduumq; aduerſus monſtra per duellionem clauam manu librantem, totoq; innixu Famam petentem offendit. Ea de re ſubſtitit ſe cum ipſa, quid nã cõſilii caperet, penſitans. Multa offerebantur quæ ſeſe perturbarent. inter quæ illud ĩprimis animo uerſabatur, ꝙ audiebat coram bacchantem Famam, & deorum facta, conſiliaq; toto æthere explicãtem. quas inter fabulas illud erat, aduentaſſe Fortunã deam, ut Virtutis deæ cæpta interturbaret, & uirtutẽ inſtituiſſe in ara apud mortales focum ſuccendere diuorum flãmam, quo mortalibus in aſtra pateret uia. Huiuſmodi uocibus tametſi commoueretur Fortuna dea, tamen ꝙ totis terrarũ montibus atq; conuallibus feſtiuiſſime reſonaret, delectabat̃, accedebatq; ad uoluptatẽ monſtri ipſius ſpẽs informis, oĩq; corporis facie longe præter expectatiõem, opinionẽq; oſtentuoſa, ex quo fiebat: ut cũ monſtri utilitatem ediſſet, tum & cuperet ſaluum eſſe: atq; illeſum: At uero ubi ꝑpẽdit ipm Herculẽ nõnulla ex parte monſtri eſſe pſimilem: non ſe continuit: quin hoiem accurſitans amplecteretur. Et quidnã hoc rei eſt: inquit: ꝙ denſo: grauiq; roboris trũco fretus tete fatigans: dura: & difficilia præmeditaris ĩ deorũ genus? Num tu adeo ignarũ te rerum æſtimatorẽ habes: ut quã orone: rationeq; pollentem leui pẽdere aere ſentias: non eandem ex deorũ progenitam genere intelligas? Hoc moneo, facilius quidem efficies:

ut qđ ipſum mortale ſit, imortalitatem aſſequatur, q̃ ut qđ imortale ſiet, a mortali quoq̃ opprimatur. Tu pro inde quæ tuam in rem futura ſint, dum & tua, & mea cauſa refero, auſcultato ipſa, quo argumento te in deo rum ordinem facile irrepas: edocebo, neq; erit ut foco, quem poſuit in ara dea Virtus, tibi opus deputes. Hoc age, clauæ iſtius corticem delibrato, quo leuigato ſis onere expeditior, teq; inter molles iſtas herbas obdi-to in umbra, illinc corticem agitans oſtentato, & inſi-bilato, & immugito, uoceſq;, crepituſq; uarios perſo-nato. Dea, ut eſt rerum omnium noſcendarum curio-ſa, confeſtim ad te properabit, illam tu ſaltu prehendi-to, atq; rapito. Ego, ne ſemel ea facta mãceps te diſcuſ-ſo diffugiat, aureum hunc crinem tuum ad capillum ĩnecto. Hic robur neruis, & pectori firmitatem adhi-bebit. Vnum caue manu corticem mittas, ne te fortaſ-ſis fœdato expetita cum preda aduolet Dea. Etenim ſucceſſit Herculi res ex ſententia. At cõplicitum ad mõ ſtri collum toto amplexu hærentem Momus efferri in altum Herculem, ut uidit, non facile dici poteſt, quã tis utranq; in partem commotus animi perturbationi-bus extiterit, Principio non poſſe hominem ratus, tã immane pondus clauæ, ſuiq; una corporis molem diu tius ſubſtinere, cœpit hortari filiam Deam, ut hoſtem audacem, & temerarium q̃ alte ſublimem tolleret, quo collapſus caſu grauius confringeretur. Sublatum ue-ro ut uidit, iterum, atq; iterum cæpit efflagitare, ut abſe diſcuteret, atq; dimitteret. Vt demum perpendit Her-culem ipſum ad Martis uſq; regiam aduectum in cœ-

ſum, atq; illic in area Martis, ſeu feſſitudine, ſeu cōſul-
te elapſum reſtitiſſe. Cœpit præ dolore capillum uelle-
re, genas unguibus lacerare, pectuſq; contundere, &
magno cum eiulatu ſeſe miſerũ uociferare. Actum eſt
Mome: inquiens, de te: actum eſt. Næ uero non mihi
erat apud ſuperos inimicorum ſatis, ni & is ex nume-
ro eorum, qui quidem ſeruo Acinacem, ut me confo-
deret, p̃buerat, in cœlum me authore aſportaretur. At
uidere q̃dem iam uideor hunc artibus iſtis, q̃bus apud
mortales aſſueuere aſſentando, blandiendo, & ſeſe ia-
ctando apud minime malum illum principem Iouem
triduo aſſecuturum, ut qui hic mulierculæ ſeruierit, il-
lic regnum inter deorum principes ineat. Vel ego om-
nium ſtultiſſimus quid inſaniui? quid alienas iniurias
ad me recepi? quid mei capitis periculo nullis munitus
copiis: exul, inuiſus, male acceptus, ſponte graues alio
rum inimicitias ſubiui? quid mea intererat? num taci-
tus poteram mortalem Herculem immortali cum fi-
lia Fama luctantem ſpectare? Tu Mome, tu morta-
libus in cœlum patefeciſti uiam tua irarum impatien-
tia, tu hoſtem in cœlo ſubſtuliſti, & profecto in uita
ita conuenit: Sapientem nullum habere ſtomachum.
Vorandæ quidem ſunt hominum iniuriæ, ſed noſtra
intollerantia fit, ut quæ fortaſſis leuia ferendo eſſent,
ea grauem, moleſtamq; in erumnam creſcant male fe-
rentibus. Itaq; nunc ſapis Mome, nunc gratis philoſo
phabere. En mortales Cœlum petunt, tu exulas Mo-
me. tu eiectus, excluſus, exulas. Et quanti eſt me eſſe
non mortalem? cui nouis in dies moleſtiis congemi-

ſcendum ſit? O dulcem laborum requiem mortalibus dono a dis deditam mortem. Sed quid: ego ita ne ſum demens: non perpendo: q̄ pulchre: quæ putabam incō moda: ea ſint meā futura in rem. Eſt ergo uti aiūt, ſub metu uoluptas latitat. Quid igitur: te ne fugiunt hominum mores Mome? q̄ ſint illi quidem ambitioſi: p caces: audaces? quotus erit qſq; iſtorum heroum: qui non & ſe quoq; cœlo dignum deputet? Hinc fiet: ut tā to ex numero nō pauciſſimi: qua ualebūt quidem fraude: quo poterunt dolo: quo licere ſibi oīa putabunt: ex nouis excogitatis inſidiarum artibus Herculem imitati cō ſequantur. Da forte ut ſint illi quidem uel duo in eas recepti regiones celicolarum: proh quantos diſcordiarum turbines conflabūt: Videre uideor plenos celicolarum cœtus ſeditione: malis iſtorum: & delatorum: & calumniatorum artibus. Hic demum apud mortales quantas clades: quantas urbium euerſiones: quanta gentium excidia futura ītueor? dum Herculem imitari inter ſe ſtudiis contentionis inflāmati ardeſcent. dum hi per ambitionem famam occupaſſe: hi contra per inuidiam occupantes interpellaſſe ferro: igni: ui: itaq; certabunt. Nūc me iuuat eſſe immortalem: nunc non eſt ut pigeat exilii: quandoquidem unam hanc ob rem refertum cadaueribus mare: cruentatas prouincias: fœdata aſtra flagrātium urbium fuligine uiſurus ſum: Gaude Mome: Itaq; hæc Momus: Atq; ut horum inter homines malorum quaſi ſeminaria iniiceret: in Herculis ſpeciem uerſus ad proceres: qui de ſummis rebus conſultari conuenerant compoſita oratione: cum multa: quæ ad rem

faciant:tum & quã ſit ratione:& uia factus deus refert:
ſecꝫ ut imitentur perſuadet. Mox ut eos ad iram exe-
quendam animis iam:& armis accinctos uidit: in au-
ram conuerſus euanuit:filiæcꝫ dixit:ut hunc ſibi ludum
uſurparet:mutuo ſeſe his:atcꝫ his proceribus oſtentã
do. Interea Fortuna dea: ꝙ uſui futurum arbitraba-
tur:ne quis uacuas Iouis aures ad inuidiam ſui ob Her
culis factum præoccuparet:docta q̃ in animum cuiuſcꝫ
primas inſcripſiſſe formas interſit:confeſtim ad Iouem
inſtitit, ſuadens hunc Herculis inſperatum euentum
optimam fore in partem accipiendum. Non enim alio
illuſtriori potuiſſe argumento deorum maieſtas ad ue
neratiõem:& metum deorum mortalibus monſtrari:
q̃ ut diſcerent olim ſe fieri poſſe deos. Dum hæc agun-
tur:Fama dea ab Hercule excedens ſtudio uiſcendi ꝓ
pinquas Iouis ſedes petierat. huius tetro truculentocꝫ
aſpectu territi di toto cœlo tumultuauere:& qui modo
Herculem ad ſe delatum egre tulerant:hi non modo ꝑ
cõmode hoſpitem appuliſſe: ue℞ & ab inferis arceſſen
dum:ni adeſſet:arbitrabantur. At ꝑ maximi qdem ĩter-
eſſe aſſerebãt:quo duce cõtra iſueta:& imania mõſtra
dimicarẽt. Dat iccirco Herculi ferrea Iouis claua: Vulca
ni arte facta: qua mõſtrum Famã penetralia oĩa deo℞
luſtrãtem abigat. Hac fretus Hercules duellũ aduerſus
congreditur. Fama ar matuꝫ:acerrimumq; ꝑ duellionẽ
nequicq̃ ſibi expectãdum ſtatuens cœlo a ſũmo ſe præ-
cipitem dedit:atcꝫ inter ueniẽdum magno cum eiulatu
uociferabat. Nos dis genitæ prius reiectæ cœlo: q̃ con
ſpectæ ad infimas mortalium terras inſontes pellimur.

facinoroſiſſimi mortalium armis deorum ornantur, & pro tantis iniuriis illud rependitur, ut qui nos læſerint, in deorum numerum aſcribantur. Hæc dicendo Fama peruolās noua, nefandaq́ mortalium cæpta oſtendit. ea de re ad matrem cæteris omiſſis rebus quaſi temulenta, ingenti alarum ſtridore aduolat, magna uoce referens, qđ uiderat, ac uociferans, fugite hinc Deæ, heu fugite, nanq́ proci, amatoreſq́ mortales uim inferre parati ad templum aduentant. Adſunt armati, ut ui de cœli poſſeſſionibus paciſcantur. His cōcuſſæ uocibus Deæ, armatorumq́ ſtrepitu ſubaudito, furentiū iſtiuſmodi motibus inſuetæ, quo ſe uertant nō reperiūt Itaq́ intus trepidatur. At foris circum ad templi portas tumultuatur. ipſa dea Fama fremitu uirum attundit. Et.n.fit hinc refractis uectibus armatoꝝ irruptio in templum. Hinc perterritorum Deorum adoleſcentuloꝝ ad matris gremium eiulatus. Mater Virtus ne ſe ita ueſtibus comprehenſam, detentent, admonet, ſeq́ una inde q̄ ociſſime in quippiam rerum uerſi proripiant, ſollicitat. Illi cum hebetes, tardiq́ natura, tum armatorum aſpectu animis conſternati, hæſitabant. Dea uero Virtus, & mortalium audacia, & ſuoꝝ ignauia irritata: maximo Deoꝝ uoto imprecata eſt, ne deſidibus poſt hac in cœlum uſpiam aditus pateat, atq́ ignauis dis, niſi unā liceat in formā uerti. His peractis execrati ōibus in fulgur uerſa emicās euolauit. Laus Virtutis filia pallio amiſſo leuē in fumū uerſa hos, atq́ hos ſui ꝓhenſatores occecatos reliq̄t. Momus nefaſtū, tetrūq́ mortalium ſcelus cōſpicatus, nequiuit non facere quin

ſuoꝝ tempoꝝ

ſuorum temporum ſimilitudine cõmotus trium reli-
ctorum in templo deorum uicem ingemiſceret. Ergo
ut erat in auram uerſus, in templum ad diuos conte-
ſtim peruadit, rogatq; ſe uertant in quampiam rẽ: quo
ſe in libertatem uendicent. Conſulentibus diuis in ho
minem, ne quo raptis inſultantium armis ſtrage, &
occidione infeſtos occiderẽt. Et ſic opto inq̃t Momus:
ut quo acinace ipſum me petierint, eodem cadãt. Vos
tamen quid uis fieri uelim, q̃ homines. nanq; in terris
nihil eſt homine, qđ uiuat, durius, quin & animan-
tis cuiusq̃ perſonam ne induatis admoneo. Nãq; mor
tale qui inuenerit corpus, cum multa offendet incõmo-
da, tum illud graue, atq; iniquum urgebit, qđ ſui fer-
re carcerem oportebit. Hæc Momus, at negauit trium
phus admodum ſe abſq; corporis cõmertio, quo uolu
ptatibus perfrueretur, uelle degere. Iccirco in papilionẽ
ſe uertens attrectãtium, admirantiumq; e manibus lu
bricis alis delapſus euolauit. Tropheus uero, ut erat cor
pore uaſto, ĩmane in ſaxum uerſus aliquot eorum, qui
manum ad ſe attuliſſent, ſuppreſſit. Puella dea Poſteri
tas pro dignitate, & temporis neceſſitate rectius conſu
luit, in eam enim ſe uertit deam, quam quidem Echo
nuncuparunt, quæ cum ita eſſent fruſtrati mortales
non ſine rixa ereptum laudi pallium horſum, iſtorſum
q; carpendo collacerarunt, & minutiſſimas in particu-
las, ut caſus tulit, conſciſſum diripuerunt.

H

QVas perturbationes Momi exilium apud mortales excitauerit, hactenus recenſuimus: nũc dicendum qua rõne ab exilio in Iouis gratiam reſtitutus fuerit: & q̃ nouis inauditiſq; perturbãdaꝝ reꝝ artibus pene ultimũ in diſcrimen deos, & homines, & uniuerſam orbis machinam adduxerit. Atqui erit quidem operæprecium legiſſe q̃ uaria, incertaq; conſilia: q̃ inſperati, inauditiq; reꝝ euẽtus, q̃q; frequentes, & digni memoratu ſint caſus ſubſecuti, ut neſciam, ipſa ne me rerum dignitas, & magnitudo, & copia plus abſcribendo; dum ingenio diffidimus, abſterreat, q̃ hiſtoriæ amœnitas ad ſcribendum uoluptate illectet, atq; inuitet. Dices de Momo quicqd hucuſq; legeris, fore nulla ex parte comparandum cũ iis, quæ deinceps cõſequentur. Nam cum authore Momo cæpiſſent puellæ ab ſuperis dis leuia primum: & puſilla poſcere, quod ſolent amantiſſimi patres bleſis puerulis, & delicatis filiolis poma, & ſimilia poſcẽtibus tradere cum uoluptate, & riſu: ita & dis iucunda erant puellarum uota illa ridicula, dum aliæ, q̃ pingulentæ eſſent, aliæ, q̃ nimia macritudine non placerent, aliæ, q̃ aliud quippiam ad ſpeciem liberalis formæ deſiderarẽt, Id ſimplici quadam animi puritate deprecarentur. Et quo erat facile obſequi, eo & dii benigne conferebant. Hinc deſumentes q̃ huic alteræ puellæ cõtribuerent. Ac manauit quidem res pari deorum facilitate uſq; dũ

patres, maioreſq; natu facere & ipſi uota acceſſere, ſed primo iuſta, atq; ea quidem eiuſmodi, ut facere palam medio in foro amicis (ut aiunt) inimicisq; probantibus deceret. Ergo ab Dis ſponte, ac uolentibus audiebantur. Acceſſit item ut reges, ditiſſimæq; reſpub. uotis deos poſcere aſſueſcerent. principio hominum hæc aduerſus deos & ueneratio, & cultus adeo fuit accepta ſuperis inuenti nouitatem mirifice probantibus, ut nulla in re libentius uerſarentur, q̃ in uotis mortalium benigne ſuſcipiendis, perquiſitoq; iccirco, atq; cognito huius tam gratæ rei authore cũctorum animi ab eo, quo erent: erga Momum præditi, odio, ad miſericordiam fuere, atq; ad beneuolentiam conuerſi. Hinc ſummo omnium conſenſu, & ſententiis fit ampliſſimis uerbis de reuocando Momo lex, conſtituunturq; legati, Pallas dea, atq; altera Minerua, quæ quidem optimæ de deorum genere promeritum Momum: q̃ honorificentiſſime ſuas in priſtinas ſedes ad celicolarum ordinem reducant, atq; reſtituant, & datur incluſus gemma ſacer ignis deorum, quo diuinitatis inſigne apicem inflammant, ad uerticemq; adigant reduci. Recuſarat Pallas uelle ad mortales accedere, nam eos quidem armis poſſe, & animis ualere audierat. Tandem Imperio Iouis, & amicorum ſuaſionibus uicta ſumptis thorace, & armis parere inſtituit. Vix dum rogata erat apud ſuperos lex Eccam Famam alis ſtridentibus properantem ad Momum anxiam. At qui: uti eſt eius natura: ueris falſa immiſcere: & omnia tametſi puſilla, dicendo reddere grandiora, parẽti nunciat tumultuari

apud ſuperos parari maximos motus iam cœpiſſe, delabi cœlo armatos deos, quam rem audiens Momus flagitiorum ſuoꝝ conſcientia exagitatus, atq; æſtuans procidit. Vexabat animum ꝙ uiolatos ab ſe fore optimi, & maximi deoꝝ imortalium regis legatos meminiſſet, quo ſuæ deteſtabili ſcelere omne cælum in ſe infeſtum, itaq; incenſum arbitrabatur, & tantos irarum impetus perferre diffidebat. Ea de re maximis pcibus agit apud filiam, uti quo ad in ſe ſit deos ipſos aduentātes interpellet, atq; fruſtretur, quo ſibi & captandi conſilii interea, & deliteſcendi locus detur, ſi forte liceat fallere ſubterfugiis: Fama, ut parēti obtemperet, aduolat. Momus uero difficile dictu eſt, q̄ oēs in animi perturbationes iactarit ſe, atq; agitarit. multa inchoabat conſilia, cuncta diſplicebant, omnia temptabat, nihil non aggrediebatur, qđ ad opem, atq; ſalutem ſuam facere ſuſpicaretur. Alia ex parte ſingulis diffidebat, lociſq;, rebuſq; quicquid inerat conſiliorum repudiabat, nihil fuit formæ, in qđ uertere ſe non affectarit. Tantis curis confectum Momum Fama rediens recreauit. Nam bonis cōmodiſq; uſurum te dis Mome annūcio: inquit: & qđ minime reris: pacem, gratiamq; afferunt, & una ſacrum deorum igniculum ad te dono deferunt. Id cū itellexiſſet, & ſi ueteris cum dea Fraude inimicitiæ memor uerebatur, ne quid doli ad ſe intercipiendum importaretur, tamen ꝙ abſcōdendi ſui nullus, aut locus, aut facultas dabatur, dis ſuperis omnia ſpectantibus, qđue tædium ſui ferre diutius dedignaretur, in quoſcūq; ſibi eſſent parati caſus precipitem obiicere ſe admo-

dum feſtinabat. Ergo ultro progredi, animumq; alioqui labefactatum, atq; proſtratum erecto uultu, fictaq; hilaritate integre, & de ſeipſo quid ſentiat habere alta reconditum diſſimulatione inſtituit. factus inde obuiam, cum ſe mutuo ſalutaſſent, atq; ex legatorum uultu, uerbiſq; plane, atq; aperte intellexiſſet præter ſpem ſe ex omnium rerum difficultate ad ſuperum delitias euocari, exq; diuturnis tenebris miſeriarum ſuarum in ſummum, illuſtremq; priſtinæ dignitatis gradum aſſumi, amens factus repentino gaudio, quibus uerbis pro animi libidine congratularetur, nõ habebat, ſed pre læticia prope delirans multa dicebat inconſiderate, interq; illud ex ore incõſultum excidit: ut diceret, ſiccine Mome: q; apud mortales aiunt: omnes ab exilio ad imperium ueniunt? Quod Momi dictum Pallas (ut ſunt mulieres ad ſuſpicandum pronæ, ad peruerſa interpretandum faciles, ad nocendum paratæ, & procliues) altiori diſcurſu penſitauit, q̃ ut id ulla uultus, frontiſue ſignificatione indicaret. Sed tacita profundo pectore Momi naturam, atq; improbitatē uerſans ſtatuebat: neq; Iouis, neq; ſuperum rationibus cõuenire, ut huic nequiſſimo ueteris iniuriæ proculdubio memori, & innata conſuetudine improbitatis ad omne genus audaciæ promptiſſimo id cõferatur, qđ magnas, graueſq; res agendi poteſtatem, & facultatem præſtet. Repetebat item cum cæteras, tum has rationes Pallas, ut ſuo cum animo diceret, nos quidem debilitatum exilio, & fractum erumnis, hunc monſtrorum p̄creatorē ægre ſuſtinuimus, quid tum uerum, ac ſuperum donis con-

firmatum, & integrum nullo cum periculo ſuſtinebi-
mus? quid illud aut quanti intererit diuini muneris ſpe:
& expectatione Momum a furore cohibere, ꝙ prom
ptum: & in flagitium accinctum: excitatumq; impel-
lat? Vel quis erit iniuriis: atq; imprimis exilio laceſſi-
tus: qui non uindicandi ſui præſtari occaſionem cu-
piat? Et quis erit uindicandi ſui cupidus: qui non per-
ficiendi facinoris propoſita ſpe: & facultate omnia ag-
grediatur? His rationibus mota Pallas: ut commodi-
us rem totam cum collega definiret: edicit Momo ut
ſeſe interea ad fontem Helicona comparet: atq; ornet:
quo poſito ſquallore honeſtior ad conſultandum ſu-
peros redeat. Miſſo Momo cum ſatis deliberaſſent,
inter ſe decernunt deæ fore id Iouis conſilium: ut ma-
ture uideat, q̃ e republ. deorum deputet, Momum
uerſari inſignem inter cælicolas: atq; munitum ſacro
deorum igniculo, ni prius peruerſi: indomitiq; animi
rationes perſpectas: & cognitas habeat. Momus ubi
ſolus lauat hæc ſecum animo cœpit deputare. Olim:
ꝙ triſtem perſonam gererem illam: & ſeueram tetrico
inceſſu: truculento: & terribili aſpectu: ueſtitu aſpero:
barba: & capillo ſubhorrido: atq; inculto: ꝙ ſuperſti-
tioſa quadam ſeueritate multo ſupercilio: multaq; fron
tis contractione geſtiebam: ꝙ me contumaci quadam
taciturnitate: aut odioſa obiurgandi: mordendiq; acri-
monia publicum terrorem omnibus offerebam: me-
rito nullis eram non inuiſus: atq; infenſus. Nunc ue-
ro aliam noſtris temporibus accommodatiorem per
ſonam imbuendam ſentio. Et quæ nam ea perſona

erit Mome? nempe ut comem: lenem: affabilemq; me exhibeam. Item oportet diſcam præſto eſſe omnibus: benigne obſequi: per hilaritatem excipere: grate detinere: lætos mittere. ne tu hæc Mome ab tua natura penitus aliena poteris? Potero quidem: dum uelim: & erit: ut uelis. quid ni ſpe illectus: neceſſitate actus: propoſitiſq; premiis ipſum me potero fingere: atq; accommodare his: quæ uſui futura ſint. ſequere Mome. nanq; abs te quicquid uoles impetrabis: & quæ tute tibi non negabis: ea tu quidem omnia perquam pulcherrime poteris. Quid tum igitur ne uero nos inſitum: & penitus innatum laceſſendi morem obliuiſcemur? minime. uerum id quidem moderabimur taciturnitate: priſtinumq; erga inimicos ſtudium noua quadam captandi: lædendiq; uia: & ratione ſeruabimus. Demum ſic ſtatuo oportere his: quibus intra multitudinem: atq; in negocio uiuendum ſit: ut ex intimis præcordiis: nunquam ſuſceptæ iniuriæ memoriam obliterent. Offenſæ uero liuorem nuſquam propalent: ſed inſeruiant temporibus ſimulando: atq; diſſimulando. in eo tamen opere ſibi ne quicquam deſint: ſed quaſi ī ſpeculis peruigilent captantes quid quiſq; ſentiat. quibus moueatur ſtudiis: quid cogitet: quid tentet: quid aggrediatur: quid quemq; expediat: quid neceſſe ſit: quos quiſq; diligat: quos oderit: quæ cuiuſque cauſa: & uoluntas: quæ cuiq; in agendis rebus facultas: & ratio ſit. Alia ex parte ſua ipſi ſtudia: & cupiditates callida ſemper confingendi arte integant,

uigilátes, ſolertes accincti, paratiq́ occaſionem præſto lentur, uindicandi ſui præſtitam ne deſerant, ſempiterne ſui ſint memores, nunq̃ aduerſariis parcant, niſi cũ uelint grauius lædere: arietum more, qui quidem abſcedendo impetum concitant, quo uehementius impetant, mulctandoq́ inimico re q̃ uerbis, facto q̃ oſtentatione inſiſtant, fronte, familiaritate, & blanditiis iram animi operiant, omnium ſermones æque eſſe inſidioſos deputent, credant nemini, ſed credere oĩbus oſtendant, nullos uereátur, ſed coram quibuſq́ applaudere, atq́ aſſentari omnibus aſſueſcant. Qui ſe ſic inſtructum, paratumq́ exhibuerit, uulgo habebitur frugi, ſeruabitur apud doctos, metuent omnes, obſecundabunt, idq́ præſertim, cum te uiderint quaſi ex commẽtariis omnem eorum uitã ad unguem tenere, alioqui ſi ipſum te neglexeris ſi ceſſeris petulantibus, ſi pertuleris irritantes, fiet ut immodeſti in te ídies inſolentiores reddantur, tua patientia, fiet item, ut procaces tumulenti, quæ quodam modo ad te unum uexandum illectentur, ſed quid plura, omnino illud unum iterum, atq́ iterum iuuabit meminiſſe, bene, & grauiter fucare omnia adumbratis quibuſdam ſignis probitatis, & innocentiæ, quam quidem rem pulchre aſſequemur, ſi uerba, uultuſq́ noſtros, & omnem corporis faciem aſſuefaciemus ita fingere, atq́ conformare, ut illis eſſe perſimiles uideamur: qui boni: ac mites putentur: tamet ſi ab illis penitus diſcrepemus. O rem optimam noſſe erudito artificio fucatæ: fallaciſq́ ſimulationis ſuos operire: atq́ obnubere ſenſus. Hæc Momus. At Pallas: &

Minerua

Mineruā interea conſtituerant Iouis arbitrio relinque re, ut prouideret turbulento ne, & concitato ad omne facinus Momo deorum ſacrum inſigne cōmodent, uerum interea exulem per quā benigne cōueniunt. multa ſpe confirmatum hortantur, ut malit ſummi deo℞ regis, q̄ legatorum manu diuinitatis inſigne ſuſcipere. Nullam recuſat Momus conditionem, modo ab terrarum incolis diffugiat, & quam quidem ipſe ſibi perſonam gerere imperarat, in præſentiarum apud legatos belle, ac ſedulo initam agit. quadam enim ſimulata ſimplicitate, & bonitate cæpit collachrymari, & acclinato uultu inquit, Se quidem non ignorare, q̄ inter ſit maximi, optimiq; deum regis manu ornari ſe, atq; reſtitui, fateri quidem tantorum ſe putare munerum eſſe immeritum, daturum tamen operam, ut Ioui, cæteriſq; dis quoad in ſe ſit pſpectum, & cognitum reddat ſe, neq; in memorem eſſe, neq; ingratum accepti beneficii, idq; ſperare ſe aſſequuturum. quandoquidem agendo recte omnem expectationem bonorum de ſe longe ſuperare inſtituerit, & fracturum inuidorum, inimicorumq; erga ſe conatus, & impetum patientia, atq; rebus his omnibus, quibus ad gratiam, & beneuolentiam detorqueat flectantur. ſe quidem longa per domitum calamitate, atq; erumnis confectum didiciſſe perpeti aduerſa, & facile, moderateq; ferre, ſi quid forte ſuam præter ſententiam, & uoluntatem exciderit. Quibus rebus fiat, ut poſſit non inuitus illatas iniurias ad ſe non recipere, & ſuſcæptas funditus obliuiſci. Demum cupere, & ad fœlicitatem putare id ſibi ut

detur locus, quo melioribus, & bene cõſulentibus pa reat, atq; obtemperet. Itaq; hæc Momus cum ornate, copioſeq; diſſeruiſſet, qui ceperat eſſe ueterator ficto uultu ſuſpirans, & quid agimus, inquit. Abite uos dignæ coelo deæ, ac redite ad ueſtras delitias, ſinite miſerum, & infoelicisſimum exulem, uerſari in ſordibus, & ſquallore: ſinite me in luctu, in ſolitudine degere, & calamitatem, qua oppreſſus, obruptuſq; ſum, ferre. quandoquidem & tanta eſt, ut ad miſeriam addi nihil amplius poſſit. Hic deæ quidem permotæ miſericordia multa ad conſolandum proſequutæ medium inter ſe Momum excepere, atq; ad ſuperos adduxere. Ad Iouem igitur cum appuliſſet Momus, pro ſuſcepta aſſentatoris perſona regis genua amplexatus, ueniamq; & pacem compoſitis uerbis deprecatus, non uti concupiſſet exceptus extitit benigne ab Ioue. Nam aduerſus Phoebum factus iratior Iupiter intumuerat, & ad redarguendi Phoebi, q̃ ad ſalutandi Momi cauſam erat occupatior. At miſer Momus rerum iſtarum ignarus ſuas rationes male iniri apud ſuperos exordio interpretatus penitus concidit, & quo ſe uerteret non inueniens quaſi indicta ad iudices die reum ſe accitum, atq; adductum putare, & pro capite cauſam meditari, quo dicendi genere culpam ab ſe ſuorum ſcelerum amoueret, quibuſue deprecationis, commiſerationis locis Iouem mitigaret ſecum ipſe commentari occeperat. Interea qui ab Ioue ſcrutatum miſſus fuerat, Mercurius rediens refert, Phoebum ipſum illico affuturum, neq; ꝙ inimici calumniis inſimularant, aut Auroræ illecebris:

& amoribus detineri, aut ſuam per ſuperbiam exequi officium dedignari, uerum immani quadam uotorum phalange obiecta interpellari, quo minus ad regiam Iouis arcem pro uetere more, & conſuetudine, ut aſſolent di ſingulis diebus regem conſalutatum, & ueneratum aſcenderet. Hic Iupiter remiſſa frontis ſeueritate in Momum uerſus. Nos inquit uota iſtæc tua Mome, ni modus adhibeatur, obruent, dictiſq; paululum conticuit. At Momo ad Iouis dictum illico in animu; induxit, ut faceret coniecturam ſe aliquid turbarum ſuis uotis conciuiſſe, idq; cupidiſſimo rerum nouarum iam fuit uoluptati, ut non potuerit non obliuiſci mœroris ſui, conceptamq; animo læticiam nequiuit non propalare. Secundo enim optatiſſimoq; flagitiorum ſuorum ſucceſſu geſtiebat, atq; intra ſe, peream aiebat, ut lubet modo qđ uidere uideor hic aliquid læſerim. Interea Iupiter ad Mineruam, Pallademq; uerſus, inquit, quin & Virtutem una uobiſcum reduxiſtis? quid ea? quid rerum agit? Hic deæ ſe quidem pro uetere legatorum more curaſſe in ſua profectione aliud nihil reſpondere, præter unum id cuius gratia proficiſcerentur. at ſatis quidem ſe ſuperque habuiſſe negocii in uno Momo peruestigando, qnando ut miſeri, calamitoſiq; faciunt, in ſolitudine, & ſquallore abditus latitaret. Cæpit ergo Iupiter de Momo ſciſcitari, Virtutem ne apud mortales uiderit. Hic Momus dura ſuſpitione perculſus, ne quid ea interrogatio ad ſem̄ ab ſe uitium ſpectet, expalluerat, & obmutuerat. Sed breui ſeſe colligens obducta ad ſpēm comiter fidētis frōte

ſub idens, num tu o digniſſime deorum princeps quæ apud mortales in dies gerantur, inquit, ignoras? Mitte, inquit Iupiter, quæ norimus, dic qđ rogare. Tum Momus iterato titubare, & quo ea ſpectent uerba dubius expaueſcere. Sed iterato ab Ioue admonitus, ut reſponderet ſui memor ad belle initas artes diſſimulādi rediit. Atq; inquit Mercurius, qui omnium ſolertiſſimus eſt (ſiquid eum noui) ubi ea conſideat tenet. qui quidem non iniuria dearum pulcherrimam Virtutem unice amet, & dulces amores tuos, o Mercuri q̄ diu ſines abs te abeſſe? Hic Mercurius cum arriſiſſet, aſſeuerauit, ſeq; Iouem, deoſq; reliquos omnes adeo fuiſſe hac una uotorum cura perpeditos, ut nullis rebus præterq̄ uotis uacare occupatiſſimis dis licuerit, & putare ſe quidem optime conſultam deam a tantis reruꝫ agendarum moleſtiis ſeceſſiſſe. Momus hac de re iterato recreari, iterato efferri icredibili gaudio, & cum Virtutem deam uideret apud Iouem, deoſq; deſiderari, ut erat mirus admodum redditus ueterator eleganti uocis, uultus, geſtuſq; artificio totum ſe ad fingendum comparat, & ſuperiorem illam, quam recenſuimus hiſtoriam refert de ſuis perpeſſis rebus, ſed ita ut, dum mortalium exprimeret ſcelera, tum quidem maxime hominum cauſam tueri, & erratis uelle ueniam impetrare diceres. Etenim aliis ex fabulis inſinuatione adducta eo deuenit, ut quaſi non ex propoſito, ſed ipſa ex re admonitus in id incideret, ut enarraret irrupiſſe proceres in templum, tumultu exterritos Adoleſcentulos deos a mr̄e reſtitiſſe, uariaſq; in formas uerſos ſibi a cō

ſceleratoruꝫ temeritate, & audacia cauiſſe. Subinde an nectebat, ſe quoqꝫ grauiſſimis iniuriis affectum, & me dia deperdita barba diffugiſſe. Itaqꝫ his admodum ra tionibus nihil prætermiſit quod ualeret ad odium ad uerſus homines excitandum, in eoqꝫ omnem uim ora tionis expoſuit, ut indigniſſime factum id dii ſtatuerēt Confabulantem Momum Iupiter audiens, & hi qui aderant di nimirum commouebantur, cum cæteras ob res, tum ob iniquam, indignamqꝫ Virtutis deæ ca lamitatem. Alia ex parte non poterant non facere quin in cachinnum irrumperent ridiculos Momi caſus in telligentes. Quos cū ita uidiſſet affectos Momus. q̄ tum iſta in re, inquit, quam dicturus ſum, ualeam pru dentia ueſtrum erit iudicium. Ego uero ſic de meipſo teſtor ſumma fide adduci, ut hæc referam. Tibi qdem o rerum conditor Iupiter omnia probe, & preclare ſo re conſtituta ſentio, quæ quidem ad imperii decus, & ornamentum faciant, ni forte illud/quantum uidere li cet/deſit, ꝙ quæ apud mortales agant, habes neminē, qui ad te referat, & eam gentem mihi crede minime neglexiſſe oportet. Cum hæc dixiſſet, Iupiter ſecum ip ſe ſuſpenſus innuens affirmauit, uni ſe huic rei cupere prouidiſſe. Sed in tanto ſuorum numero ægreferre qđ haberet neminem ex animi ſui ſententia, quem uolen tem, & ad rem exequendam non ineptum poſſit mit tere. At habes quidem, inquit Momus, cui recte: ac tu to eam demandes prouinciam, ut promptiorem, accō modatioremqꝫ dari, ſi optes, nunq̄ alibi inuenies. Ha bes enim ex me natam Famam omnium peruigilem,

& qđ ad rem conferat celerem pedibus, & pernici-
bus alis, ut nihil ſupra. Tum eſt illa mei quidem cu-
pidiſſima: atq; obſeruantiſſima: ut hoc tibi ſpondeam
pro accepto abs te beneficio: eam quæq; imperaris,
mea præſertim cauſa mature: ſumma fide, & ſumma
diligentia executuram. Habuit Momo gratias eam ob
commonefactionem, & pollicitationem Iupiter. Er-
go Momus hoc pro beneficio, inquit, ſi beneficium:
potius q̄ officium id ſupplici, & calamitoſo Momo pu
tandum eſt: peto a te benigniſſime Iupiter, ut ſi qua
in illa procreanda forte uidear amorum culpa obno-
xius: eam ereptæ barbæ doloribus compenſes. Ri-
ſere: atq; re cognita indulſere. Hunc riſum intercepit
iratæ Iunonis aduentus. Nam dum apud Iouem ſic
confabularentur: euenit ut Pallas: Mineruaq; ſeſe
e corona ſubriperent. Iunoniq; ut gratificarentur: ab-
ſcederent: q; Iunonem: & in Momum eſſe infeſtam:
& ueterem contumeliam meminiſſent. Q ua de cauſa
ſacrum deorum ignem incluſum gemma reddere Mo
mo deſtitiſſent: edocuere. Illis ea de re collaudatis Iu-
no ad Iouem irrupit ardua: irarum impotens: toruo
aſpectu: atq; illic habere quidem ſe inquit quippiam:
q; de rebus maximis cupiat conferre. Ammotiſq; ar-
bitris ſic orſa eſt. Et quid nam eſſe cauſæ dicam mi
coniux: ut fieri te in dies: etiam maioribus in rebus
negligentem intuear? Piget ne te Iouem eſſe? pudet
ne te Regem haberi? & omnia licere ex arbitrio? qui
tibi paratum imperii emulum induxiſti. Vel quid nam

fuit cauſæ:ut quam tu rem faſtidias : eius tu rei auto-
rem improbum : & factioſum probes? inimicos: eoſ-
demq; abiectiſſimos ornabis, tuos uero : quoad in te
ſit : omnium eſſe indecentiſſime acceptos uoles? ex-
torres: proſcriptos: peſſimeq; de deorum genere meri-
tos: & inuitos in cælum accerſeri iubes? Me uero: quæ
te : quæ Iuno : meaſq; preces reſpuis? tu ædes auro:
tu fores: tecta: graduſq; auro : aureas columnas : aurea
epiſtilia: parietes auro : gemmiſq; pictos : ac redimitos
quibus uiſum eſt : condonaſti uxore præterita : atque
neglecta lautiſſimas ædes illi incolunt. At & qui nam?
Mercurius deorum ſcurra : & temulentus mars : &
pellex Venus. Infœlix Iuno : deſpecta Iuno: o nos mi
ſeras, a noſtri coniugis beneficentia excludimur. Ad-
de q & noſtras ſedes: quas hinc reiectæ incolebamus:
cum eſſent nulla re alia: præter puritatem: & ſordium
uacuitatem honeſtæ: tu amantiſſime: tu coniux reple-
ſti fœdiſſimorum uotorum obſcœnitate. Me dignam
profecto hac mea in te perenni Fide, & Conſtantia,
in quam iſtarum purgamenta reiicias. Sed liceat deo-
rum Regi ornare quos uelit, ac uelit quidem publi-
cum odium iſtum nepharium : & conſceleratiſſimum
Momum ad ſe recipere Regni conſortem facere: ſui:
& ſuorum oblitus. Aulas uxoris ita fœdari uotorum
illuuie patiatur : ut uel iumenta Phœbi ea ſubiſſe re-
ſpuant, ac pro fætore horreſcant. Sed non hic com-
mittam amplius: ut fruſtra apud obſtinatũ aſpnatorẽ
graues meas iniurias deplorem. Satis obtudi au-
res tuas Iuppiter ſatis fruſtrata ſum . Ecquid iuuat
æternum poſcere : quod ſemper negetur : ni forte ſtu-

deas ut continuo aliquid curarum ad ueterem dolorē accūmodes? Non rogabo, non profecto proſequar, ut qua in re tibi ſum uoluptati, dum noſtram importunitatem floccipendis, & omnia negas deprecanti, in ea mihi ſim grauis nimium rogando. Tu ſequere negando, & aſpernando iam, quæ ultro erat officii tradere. Sed ſi p te liceat, age dum num illud oportuit, cū aliorum commodis etiam infimorum, tam multa contuliſſes. hoc etiam animaduertere ne indecentius uxor, q̄ cælicolarum infima plebes habitaret? Et quāti erat elargiri uxori ab Ioue optimo: & maximo non ſine lachrymis precanti, qđ indigniſſimis ultro erogaſti? quid ſi maiora expoſtulauiſſem, nihilo enī plus rogabamus dari q̄ ut ad ædium noſtrarum ornatum uota mortalium, quæ eſſent aurea cōmodares. Idq; tādiu ſupplex, orans, obteſtans, coniunx tandem abs te haud uſq̄ potero exorare? Mi uir ſemp ne eris in Iunonē durus? q̄ ſi te mea in cauſa nequeo flectere, at mi uir illud liceat admonuiſſe tua preſertim cauſa, ut uideas quos ad te recipias, quibus credas, cui cōmittas, teq;, remq;, maieſtatemq; imperii tui. Hunc tu Momum ſi ſatis noris: etiam atq; etiam quæ cōmonefeci pēſitabis. Hæc Iuno: cūq; unas, & item alteras lachrimulas tenui uelo abſterſiſſet, quæq; de Momi animo, erga Iouem uereretur, ſubtexuit, & omni dicendi, qua poterat, arte grauiſſimos infigere aculeos ſuſpitionem elaborauit, ſubinde iterato ad uota expoſtulanda orationem deflexit. Cui Iupiter. Eſſe & ego quid hoc dicam cauſæ, inquit, o coniux, qđ nunq̄ te non iratam offendo? Dolet me

tui, & curarum

tui & curarum tuarum, quas nimirum eſſe alioqui le-
ues, ſed ad te ſollicitandam plus ſatis graues intueor.
& quid agis Iuno? ſemper ne ſic nouas res aucupabe-
ris, & captabis, quo me uexes? quid eſt ꝙ me tibi pur
gem? Aurea dixiſti uelle habere uota, ut coædificares.
An parum tibi apud nos ſuppeditat ædium ubi ſplen
dide, lauteq́ habites? ni & nouas tibi arces conſtruas?
Sed uinces coniux, habe tibi uota aurea. cape ab ob-
ſtinato fruſtratore, quæ imperas. tu modo ne nobis
iſtas leges impoſuiſſe proſequare, ut quæ facta uelim,
tu reddere infecta cures. pone tuas iſtas, malo ſuſpitio-
nes dicere q̃ ſimultates, deq́ Ioue poſt hac ſperato me
liora. Ne enim adeo me Iouem eſſe oblitus ſum, ut nõ
prius quæ facto opus ſint, mediter, q̃ facta uelim. tum
& quæ me deceant, ita proſpicio, ut nuſq̃ mei me pœ
niteat conſilii. Negligentis potius eſſet, atq́ inconſulti
leuium ſuſpitionum occurſu, qbus omnia referta ſunt:
ab inſtituto deiici. non tamen hinc eſt, ut me admone
ri abs te feram moleſte. ſed defatigari ambagibus dela
tionum, ut cumq́ id fiat, ſtomachor. Tu contra æque
Iuno admonentem Iouem ne deſpice. hoc eſt quod
abs te impetraſſe uelim, ꝙ item fruſtra æternum peti-
ui, ut cum parere didiceris Iuno, tum eorum, qui im-
perent, conſilia, & geſta penſites, atq́ corrigas. interea
quæ tua fieri cauſa, uoles & Iuno, & coniux Ioue au-
diente, uolenteq́ aſſequere. Itaq́ hæc Iupiter & in ea
re conſulto commotior uideri multo uoluit, q̃ eſſet.
Id quidem cum ut coniugis uehementiam retunde-
ret, tum Palladi pro non executo in legatione imperio

honeſtius ſuccenſeret. Ac fuit quidem ea de re indicendo uſus uoce ita elata, ut a corona deorum, qui tum ſemoti aſtabant, exaudiretur. Miſſa ab ſe Iunone uaria ſecum ipſe de uxore repetens conticebat. Cæteri dii uelut attoniti ob regis iniucunditatem obmutuerant. ſed tulit caſus, ut Momi quodam facto inſperato Iupiter, unaq́ dii omnes ad riſum excitarentur. Namq́ Iunone apud Iouem, quæ receſuimus, diſputante: Momus de Mercurio interrogarat, quid nam id ita eſſet, cur phœbum ad Iouem ſalutandum proficiſcentem uota interpellarint, cui Mercurius in hunc modum reſponderat. Mortalium quidem uota cum multis de cauſis, tum quod plena uenirent ineptiarum, ut erant aſpernanda, ita aſpernabantur, ea de re Iupiter, diiq́ omnes iuſſerant ab his celicolarum ſedibus expurgari, atq́ excludi, ut maiora omittam, in uotorum numero erant: quæ naſum aduncum, oculoſq́ perturgidos: ſtrumam ue informem emendari expoſtularent, eoq́ deuenerat res, ut quod longe faſtidias: acu, aut fuſo amiſſo uotis deos poſcere auderent. ſed hæc erant læuia, illud erat grauius, quod quo erant uota ipſa, plæraq́ omnia referta, odiis, mœtu, ira, dolore, & huiuſmodi putridis, corruptiſq́ peſtibus, quæ hominum pectoribus immerſæ hærerent, eo aulas omnes cæli obſcæna, tetraq́ odoris fœditate, & nauſea complerant. Illudq́ in primis ſuperi abhorrebant, atq́ execrabantur, quod inter uota comperiebantur, quæ parentum, quæ fratrum, quæ liberorum, uiriq́, inprimis necem, atq́ interitum expoſcebant. Quid & quod magis oderis

uota audebant facere, quibus urbium, prouinciarumq́ ultimum exitium, atq; excidium flagitarent. ſed anceps, & diutina fuit deliberatio, cuncta ne uota cælo exterminarent, atq; reiicerent. Vicit tamen eorum ſententia, qui aurea retinenda conſulerent. Nunc hoc ſucceſſit incommodi excluſis uotis, ut multa uotis poſcere mortales aſſueti, uotis uota dum non audiuntur addere non ceſſent. Quo fit, ut incredibili uotorum ui æthera occupent. Votis Phœbo uia intercluditur, uotis Iunonis area conſternitur. ipſi deniq; inter ſe di uotorum gratia graue inire certamen parati ſint. Ergo tu Mome his tuis inuentis omne cœlum, omnes celicolas exerces. Hanc Mercurii orationem Momus audiẽs non potuit ipſum ſe continere, quin præ animi lætitia in maximum cachinnum irrumperet, ita ut omnium ora in ſe conuerteret. At rogatus quid ita inepte ridendo inſaniret, illico uerſipellis ſe recipiens, inquit: ſane rideo, mercuri, q aiebas mortales uotis poſcere, ut indecentes, & male dolatos uultus ſuos reconcinnaretis. Etenim fabri ſitis omnes di oportet puellarum gratia. ſi quidem una ſola in puella pro eius animi ſententia cõſtruẽda, quicquid ubiq; eſt artis, artificiiq; cõſumit. proh & quæ ora: & quos uultus de mo afferũt. Hinc exhilaratus Iupiter nõ tã Momi ſalibus, q̃ geſtus iſipiditate: q dedita op: & ſtudioſe ſe ridiculũ expoſuerat. arriſit: pinde eos: qui tũc illic aderãt: deos, ĩprimiſq; Momũ ridẽdi cupidũ uocauit: ut ſecũ eẽt in cœna. Ridebis, atq; admiraberis: Iouẽq;: Momũq;. Nã ĩ cena nõ facile dici põt: q̃ĩter epulas p̃ter oĩu; opinionẽ iocoſu; ſe Momus

exhibuerit multa referens, quæ ſuum per exilium pertulerat cum ridicula, tum & digna memoratu: Inter quæ illud fuit ut referret, omnes quidem ſe uoluiſſe hominum uiuendi rationes, & artes experiri, quo reperta cõmodiore acquieſceret, in ſingulis quidem elaboraſſe, ut ſtudio, & diligentia coniuncta exercitatione, & uſu euaderet in egregium artificem, nullam tamen ita didiciſſe, ut ſibi ſatis inſtructus uideretur tam comperiſſe omnes artes huiuſmodi, ut quo plura, quæ ad peritiam faciant, uſu, & doctrina ſit aſſequutus, eo plura diſcernas tibi deeſſe ad cognitionem. Sed eas omnes, quæ apud homines inter egregias habeantur uiuendi artes, reperiſſe eſſe eiuſmodi, ut ſint longe minus utiles, minuſq; cõmodæ ad bene, & beate uiuendum: q̃ ſapientis hominis cognita ratio poſtulet. At qui ut a primariis, & honoratiſſimis incipiat, militiam ſibi in primis uiſam percommodã, id quidem cum alias ob res, tamen q; per eam uirorum principes reddantur, potentatus nãciſcantur, poſteritatiſq; fructum aſſequantur. Accedebat eo, ut arma ſibi potiſſimum eligẽda duceret, q; ſe ab armorum periculo immortalitate immunem meminiſſet: ac fuiſſe quidem militem ſe, bene q; re ã geſſiſſe manu, & animi uiribus. poſtremo ductitaſſe exercitum, inſtruxiſſe acies, exercuiſſe claſſem, ſuos uidiſſe titulos uictoriarum q̃ plurimos, excepiſſe frequentiſſimos ciuium plauſus, & congratulationes, ſed breui odiſſe caſtra, uexilla, arma, claſſica, omnemq; uirorum ſtrepitum, fremitumq;. Non id q; ſatietate: aut faſtidio quodam iteratæ gloriæ, ſed iuſta, rectaq;

minime inſolentis uiri ratione. quando quidem in his
omnibus rebus, quæ ad arma ſpectant, nihil inueniri
intelligeret, qđ ſaperet æquitatem, qđ non eſſet alie-
num a iuſtitia, quando item in omni illa armatorum
multitudine intueretur nihil, qđ quidem ad humani-
tatem, aut pietatem ſpectaret. omnia cerneret ad utili-
tatem, ad animi libidinem, ad reruꝫ, temporumq; ſuo
rum rationem, & conditionem per uim, nephaſq; re-
ferri. Nulla fortibus certa, aut merita referri præmia,
omnia imperiti uulgi iudicio, & opinione penſari, res,
conſiliaq; euentu putari, præmia non uirtuti, ſed auda-
ciæ, & temeritati referri. ſi uere ſe pericula & labores,
quos in ſole, & puluere, noctuq; ſub imbre, & diuo
obire oporteat. ſed illud non præterire, ꝙ inter ſangui
nis, uitæq; ſuæ prodigos, alieni cupidos, impuros, im-
pios diritate, immanitateq; teterrimos in fece, & ſen-
tina perditiſſimorum, & a ſuis patriis ſedibus perpe-
tratis flagitiis profligatorum interruentium templo-
rum ſtragem, fragorem, fumum, cineremq; uerſan-
dum eſſet, ut tota illa in re bellica nihil ſe inueniſſe Mo
mus deieraret, qđ ſatis delectaret, præter id, qđ inter-
dum ſtulto, & ueſano furore conciti turmæ, atq; ma-
nipuli armatorum mutuum in ferrum præcipites rue
rent, operæ quidem precium eſſe coram intueri portē
ta illa impuriſſima, & peſtes hominum properantium
in mortem, ſuiq; ſimilium ſcelere, & manibus contru
cidari. Voluiſſe & regem fieri ſe, ꝙ proxime ad deoruꝫ
maieſtatem regium imperium arbitraretur: ac magni
qdeꝫ duxiſſe olim uereri, obſeruariq; ſe a multitudine;

eamq́ præſto adeſſe, pendere ad obſequium, parere di
ctis. Item magnifice habitare: honorificentiſſime pro-
gredi: laute: ac ſplendide conuiuari, & concelebrari. prin
cipio quidem ueritum, ne id ſibi foret arduum aſſequi:
atq́ difficile: quoniam multos uidebat ea una in re nā
ciſcenda fruſtra maximis laboribus: & ultimo diſcrimi
ne contendiſſe: perpaucos attigiſſe. Sed animaduertiſ-
ſe duas ad principatū patere uias breues: & haud qua
q̄ difficiles. Vnam quidem quæ factionibus: & conſpi
rationibus muniatur. Hanc teneri expilando: uexando:
collabefactando: ſternendoq́ quicquid tuis curriculis
obiectum ad interpellandum offenderis. Alteram uero
ad imperium uiam bonarum eſſe artium peritia: bona
rumq́ morum cultu: ac uirtutum ornamentis dedu-
ctam: atq́ aptam. quaquidem te ita compares: ita exhi
beas hominum generi oportet: ut te gratia: & beneuo
lentia dignum deputent. Vnum te in ſuis aduerſis re-
bus adire: tuis potiſſimum aſſueſcere conſiliis: & ſtare
ſententiis condiſcant. Neq́ enim ullum in terris uige-
re animans: qđ ipſum ſit homine cōtra ſeruitutem ma
gis contumax. Contra item homine ipſo frugi poſſe
nihil ad manſuetudinem: tractabilitatemq́ propenſi-
us. ſed ſcire imperium agere artis eſſe minime uulgaris.
ꝙ ſi pecudes: brutaq́: & quæ ad feritatē agreſtem na-
ta ſunt: uſu domita reguntur: & certa quadam diſcipli
na continentur: quid hominem ad facilitatem: frugali-
tatem: ſocietatemq́ uitæ natum, non moderabimur
arte: & ratione? quandoquidem iuſta: & recta imperan
tibus: ut uidere licet: ſponte: ultroq́ obtemperet. ſed im

perium poſtq̃ adeptum:partumue eſt: rem eſſe procul dubio difficillimam imperantibus aſſerebat. Nam eo cum ſis adductus loco:ut tua negligere: aliena curaſſe oporteat:cum item tua unius cura:& ſollicitudine multorum ocium:& tranquillitatem tueri:ac ſeruare opus ſit:quid poteſt in uita difficilius dari: atq; laborioſius? His addebat publica eẽ negocia omnía penitus ardua: atq; impeditiſſima:in quibus ſi tua unius utaris opera non ſufficias:& aliorum ſi utaris opera:caſibus id: atq; periculis refertiſſimum ſit. Negligere uero quid ſit officii:cum ad decus:& ignominiam: tum ad calamitatẽ: exitiumq; redũdet. Deniq; ſi rem ſatis ſpectaris: quod iſti imperium nuncupant:id profecto publicam:& intollerabilem eſſe quandam fugiendarum rerum ſeruitutem intelliges. Cæterum numularias cæteraſq; quæ ſtuoſas artes: & facultates ultro abdicatas ab ſe eſſe uoluiſſe:qđ uel ſatietatem ex copia:uel faſtidiũ ex uſu: uel tædium ex quæſtu præbeant: uel ſi tandem cupiditate adducaris:ut tibi plura eſſe uelis:q̃ oporteat: fore ut ſordidam: illiberaliſſimamq; ſollicitudinem afferant. poſtremo nullum genus uitæ ſe aiebat comperiſſe:q; quidem omni ex parte eligibilius: appetibiliuſq; ſit:q̃ eorum qui quidem uulgo mendicant: quos errones nuncupant. Hanc eſſe quidem omnium unam facilem artem imprompt u:utilem: uacuam incõmodis: plenã libertatis:ac uoluptatis. quam rem ita eſſe:multa cum feſtiuitate Momus cum pleriſq; aliis argumentis:tum his rationibus demonſtrabat. Etenim ſic inquit. Dicũt quidem Geometræ quæq; uerſentur in arte ſua: æque

teneri a quouis rudi diſcipulo, atq; ab eruditiſſimo, mo
do ſemel ea percæpta ſint. Idem ferme ipſum in hac er
ronum arte euenit, ut uno temporis momento perſpe
cta, planeq; cognita, atq; imbuta ſit. Sed in hoc diffe-
runt, q geometra inſtructore, qui futurus eſt geome-
tra, indiget: erronum uero ars nullo adhibito magi-
ſtro perdiſcitur. aliæ artes: & facultates habent edocẽ-
di tempora: ediſcendi laborem: exercendi induſtriam,
agendi ue. quẽdam definitum: deſcriptumq; modũ. Itẽ
adminicula inſtrumenta: & plæraq; iſtiuſmodi exigũt:
atq; deſiderant. quæ hac una in arte minime requirun
tur. Vna hæc artium eſt in curia: negligentia: inopiaq;
rerum omnium: quas aliis in rebus ducunt eſſe neceſ-
ſarias: ſatis fulta: atq; tuta. Hic non uehiculis: non na-
ui: tabernaue opus eſt. hic non decoctoris perfidia: non
raptoris iniuria: non tempoꝝ iniquitas metuenda eſt.
Hic nullum congeras capital præter ægeſtatem: rogã
diq; impudentiam oportet: ac tua ut perdas: aliena ut
roges nihil plus negocii eſt: q̃ ut uelis ita mereri de te.
Adde q aliorum ſudore & uigiliis erro paſcitur: ſuo q̃
tum lubeat: otio abutitur. Rogat libere: negat impune:
capit a quibuſq;, nam & miſeri ultro offerunt: & beati
non denegant. Eorum uero quid referam libertatem:
atq; ſolutam uiuendi licentiam? Rides impune: arguis
impune: obiurgas: garris tuo quodam iure impune: q il
li ad dedecus: ignominiamq; deputant: uerbis cum erro
ne contendere: qđ illi ſtatuunt flagitio manum impo-
tenti inferre: id ad regni quaſdam conditiones: & leges
facit: poſſe quæ uelis & nullos habere dictorum: facto-
rumq; cenſores;

rumq; cenſores:ea demum regnandi ſuffragia,& præ
ſidia ſunt.Neq; illud concedam regibus,ut diuitiarum
uſu magis q̃ errones fruantur.Erronum theatria,erro-
num porticus , erronum quicquid ubiq; publici eſt.
Alii in foro ne conſidere, neue altercari quidem uoce
paulum elatiori audebunt,& cenſoria ueriti patrum ſu
percilia publico ita uerſantur,ut nihil ſine lege,& mo-
re,nihil pro uoluntate:& arbitrio audeāt. Tu erro trāſ
uerſo foro proſtratus iacebis,libere conclamitabis,fa-
ciesq; ex animi libidine quæcunq; collibuerint. Duris
temporibus cæteri mœſti,mutiq; tabeſcēt,tu ſaltabis,
cantabis,malo regnante principe alii diffugient,erra-
buntq; exilio,tu arcem tyranni concelebrabis. Hoſtis
uictor inſoleſcet,tu ſolus tuorum intrepidus coram ad
ſtabis.Et qđ quiſq; ſummo labore,capitiſq; periculo
ſibi accumularit,tu illius quaſi debitas tibi dari primi-
tias expoſtulabis.Eſt & illud,quod ad rem egregie fa
ciat.ut cum nemo ſic uiuenti inuideat, tum & ipſe nul
lis inuideas.quandoquidem in aliis cernas nihil,quod
non facile poſſis aſſequi,dum uelis.Adde his,q̃ erro-
nis conditio ita eſt ad quamuis artium aliarum accom
modata,ut quoquo te contuleris,recte,ac digne feciſ-
ſe uideare,quod quidem cæteris mortaliū haud æque
euenit.Nam & leuitatis putatur:ſuam,cui aſſueuerit:ar
tem,linquere,& nō ſine diſpendio ad alias tranſmigra
tur,neq; illos audiēdos puto, qui quidem hanc unam
erronum ſectam dicāt plenam eſſe incommodorum.
De me illud ꝓfiteor,cæteris omnibus in artibus unas,
& itē alias pleraſq; res offendiſſe,quæ & duræ,& acer-

bæ fuerint, quæ ue cum eas noluerim, tum iiſdem illis ægre carere non potuerim, nam omni quidem in artificio multa ſunt inſita natura, & quaſi inata, quæ & ſi grauia, & moleſta ſint, fere͂da tamen ſunt iis, qui in ea uelint uerſari. At hac in ſola una erraria, ut ita loquar, diſciplina, & arte nihil unq̄ offendi, quodquide͂ ulla ex parte minus placuerit. Nudos uides errones ſub diuo, atq; duro in ſolo accubare, eos conte͂nis, deſpicis una cum uulgo, atq; faſtidis. Vide ne teq;, uulguſq; errones ipſi contemnant, atq; deſpiciant. Tu aliorum cauſa facies multa. Erro nec tua, nec aliorum cauſa facit quippiam, ſibi facit quicquid facit, quid hic referam q̄ ſint illa quidem inepti, & ſtulti hominis, quæ uulgo admirantur, toga, purpura, aurum, mitra: & huiuſmodi: aut quis non irrideat, cum uideat te ueſtitum graui inuolucro, & implicamento obligatum, atq; compeditum ꝑdire, ut alioꝝ oculis placeas. Hoc non facit erro. ergo ridet, tu ne ſanus non cauebis tibi eſſe ueſtium, ponđere infenſus? tu ne ut lautior, & cultior uideare, nō recuſabis habere membra ad alioꝝ arbitrium occupata: & obſtricta? ueſte utemur, ut tegamur, non ut admiremur, imbrem, & frigora qui ueſte proteget, erit is quidem ſatis & ad uſus cōmoditatem, & ad naturæ decus ornatus. At ſolus cubabit erro, & quid tum? ne uero ſi ſomnus aderit, apertioribus obdormies oculis nudo in pauimento, q̄ inter piſtromata? At cygnis, dedit quidem natura plumas, ut integerentur, non ut ad lectorum delitias conferrent. tibi ſi tantum dediſſet ſomni, q̄tum ſubiecit ſtrati, ubi dormiens accubas, proculdu-

bio perq̃ maximum dormitares., ſitq; is, quem natura dedit ad requieſcendum locus, & ſedes, uſu in dies mollior, atq; ſalubrior, quid ſiquid ad delitias deſit, ꝑ puluinari preſto erit feſſus ſomnus? cæterum conſcendat in concionem erro, dicat eadem, quæ quiſuis ſtragula ueſte indutus orator dicit, cui nam maior, conferectiorq; accurret audientium corona? quem attẽtius audient? quo porante magis cõmouebuntur, cui tota in cã uehementius aſſentientur? Magna eſt in rebus grauiſſimis horum diſciplinæ hominum authoritas, ut nihil ſupra. An tu inter raro uidebis ebrii, & deliri erronis dicta accipi pro uatum monitis: eademq; ſeriis in rebus referri, ac ſi oraculi eſſent ore decantata? Sed de his alias ad me redeo. Q uid illud, & quanti erat arduis me, & periculoſiſſimis in rebus hominum, æque, atq; in leuiſſimis uerſari animo æquabili nullam in partem cõmoto? quam quidem rem tu o Iupiter deorum princeps ſi ſapis, optas: atq; maiorem in modum poſſe concupiſcis. Et quid nam eſt, ꝙ ad fructum ocii, & ſpecimẽ amplitudinis: maieſtatiſq; decus faciat magis, q̃ ita ſeſe habere paratum. & compoſitum: ut nullis uſpiam rerum metibus de ſtatu decidas? Nunciabantur grauia: quæ cæteri omnes exterriti: pauefactiq; horreſcebant: nouos: inuiſoſq; liquores ex duro ſilice manaſſe: mediiſq; ex fontibus arſiſſe flãmas: tum & montes inter ſe arietaſſe: ſtabat attonitum uulgus: trepidabant patres: oĩa erãt in mœtu: & ſollicitudine reꝝ futuraꝝ: alii publicã ſalutẽ aduigilabãt. Alii ſuis cõmodis ſeruandis inſanibãt ſpe agitati aut metu. at Momus curis uacuus

in quodcunq; uelis latus dulce obdormiſcens nihil ſpe rabat, nihil metuebat, interq; ſtertendum illud uſurpa bat dicere, quid tū Mome, & quid hæc ad te: ad quæ neq; pauperiem afferent, neq; quippiam auferēt. Narrabantur & rerum monſtra: alios ſtrata mari uia obequitaſſe. alios per ſyluas, perq; ſaltus traduxiſſe claſſes. alios ſub foſſis montibus media per ſaxa, intimaq; per uiſcera terræ ſuos traxiſſe curus, alios immani ſtrue cælum aggreſſos petere, alios flumina, & lacus eripuiſſe mari, atq; extinxiſſe, mediumq; intra aridum terræ ſolum accluſiſſe maria, Hæc admirantibus, cæteriſq; obſtupentibus Momus illud aſſueſcebat dicere. enimuero Móme & hoc nihil ad te. Ferebāt locupletiſſimos, ampliſſimoſq; reges orbis, innumerabili hominum manu impetum interſe facere, contegi cælum ſagittis, flumina ſiſti cadaueribus, mare hominum cruore excreſcere. his rebus cognitis cæteri, prout rerum ſuarum ratio, & ſtudia ferebant, æſtuabunt uariis animorum motibus, ſolus Momus illud obſeruabat dicere, & iſtuc Mome nihil ad te. Spectabātur agrorum incendia, uaſtitates, populationes, audiebantur cadentium uirorum gemitus, ruentium tectorum fragor, calamitoſorum eiulatus, hæſitabatur, trepidabatur, diſcurſitabatur, ſtrepitus, crepitus, fremitus, totis triuiis, totis angiportibus. At Momus reſupinus, nudis fœminibus hoſcitans allucinabat, & quid ſibi tanti tumultus uellent ne rogabat quidem, niſi negligenter, ſane atq; moroſe, tum ſiquis coram tantos turbines, & rerum tempeſtatis deplorare aggredie batur, Mómus perfricato

erure aiebat, neq; dum Mome quicq̃ eſt hic ꝙ quidem tibi recte cures, dormi. quid poſtremo: quo hos, atq; il los animis affectos, atq; perturbatos mihi ludos face rem, cum eos coactis circulis, collatiſue capitibus ſerio aliquid ordiri, atq; conferre ſpectabam, repente eo ad uolabam, iſtic aſſiſtebam, ab his petebam, aſſiduus ef flagitabam, ut aliquid ad pietatem elargirentur inopi: atq; egeno. Illi indignabantur, ego mea gaudebam im portunitate: illi noſtram odioſam, intempeſtiuamq; ſcurrulitatem execrabantur, atq; excandeſcebant, Mo mus ridebat. Itaq; Momus huiuſmodi toto ridente cæ lo referebat. Sed Iupiter: cum ſatis riſiſſet, Momum facetias iſtas recenſentem interpellauit, At qui: inquit: heus Mome num &: ꝙ aiunt: figulus figulo, faber fa bro, ipſum idem æque erronibus euenit, ut inter ſe in uideant. Tum Momus. enimuero & quis huic inuide at, qui per ſe ferat miſerum eſſe ſe? Tum Iupiter, ni fal limur, inuidebit quiſquis præ illo, qui admodum miſe rabilis ſit, uolet ſeſe dignum uideri miſericordia, quod ni iſtuc ſiet, fateor, una hæc tua erronum uita eſt: non modo: uti aiebas: uacua incommodis, ſed egregie dire cta ad quietem: atq; ſummam ad fœlicitatem apta, ut eam ſtatuam huic noſtræ deorum beatitudini eſſe lon ge anteponendam. o malum maximum inuidia, maxi mum inuidia malum. Tum Momus, admoneſ inquit o Iupiter optime, & maxime, ut ipſum me accuſem, audies rem feſtiuam. Verſabatur iter philoſophos egre gius quidam nebulo, quem unum ſi ſpectes, facile cre das principem eſſe abiectiſſimorum hominum, ita cor

poris forma: & omni membrorum ornatu ſe agebat inter errones inſignem atq; nobilem: deſcribam tibi hominis ſpeciem: & habitum. Aderat illi os impreſſum: mentem obductum: cutis iſpida: criſpiſſata: atq; ab genis propalearibus dependens omnis uultus perfuſcus: oculi turgidi: q aperte prominentes: horumq; alter luciofus: alter ſublippus: & ambo peruerſe ſtrabi. Naſo tam erit multo: ut non hominem: ſed naſum exiſtimes ambulare: pergebat procurua ceruice: & inuerſa in ſiniſtrum humerum: collo protenſo: & acclinato: ut terrā non proſpicere oculis: ſed auricula diceres: ſurgebat ſpatularum una in ſtrumam per grauem: incedebat gradu lato: tardo: uaſto: ſed laſſis artubus: & quaſi longo morbo ſpondilibus diſſolutis. ad cuiuſq; pedis motum innutabat: ſino ueſtitum: & reliquum apparatum: ſaccos centipelles. lacernam attauam lacernarum: in qua mille parturientes mures nidificarant: pendebant humero pera: calathus: atq; cantarus ſordibus obſcœni fœtore execrabiles. Huic me fateor homini fortaſſis interdum inuidiſſe: non quo eſſet illi quidem ita informis: ſed q non obſcure perſpiciebam pluribus hunc uideri dignum pietate: cum eſſet non pietate: ſed odio potius digniſſimus, tunc & illud pigebat: q errones nimium multos uolitare foro conſpiciebam. Vnum profecto erat in tota illa erronum arte: quod animo ferebam minus equo id erat: cum latrantes: & infeſtis dentibus nudos talos appetentes caniculas pueri aduerſum me concitabant: & q̄ ſint illi quidem moleſti ſcio uobis nō poſſe facile perſuaderi: ſed ea irritamenta ſi maximis dis ac

cidiſſent:nihil in rerum orbe uniuerſo eſt:qđ illis inue-
niri poſſet laborioſius:ſed de his alias. Nunc uero ad rē
redeam:hoc eſt ut affirmem apud mortales nihil inue-
niri cōmodius erronum uita:ſi quidem & facilis: & pa
ratiſſima eſt:ſiquidem huic neq; calamitas officere:neq;
improbitas adimere quicq̄ poteſt: ſiquidem in ea nihil
inueniri poteſt:qđ doleas:o te igitur ſtultum inquit Iu
piter:ſi tanta bona reliquiſti:ad ſuperos ut cōſcenderes.
Vide Mome quid recites:non potuiſſe in te apud mor
tales ea.quæ apud nos diuos plus ſatis poſſunt. quid
eſt quod nequeat improbitas? Hic Momus cæpit de-
ierare nunq̄ ſe fuiſſe minus affectum curis:q̄ cum eſſet
erro:nunq̄ præter ſemel tota illa in uita doluiſſe. Atq;
id quidem re alioqui leui obtigiſſe:ſed non tamen in-
digna memoratu.incidiſſe enim ut offenderet quēdam
aſcriptitium ſeruulum ex ergaſtulo:qui detrectantem:
& calcitrantem aſinum fuſtæ cederet.primo cæpiſſe eſ-
ferat exſcandeſcentem illum ridere. poſt id incidiſſe in
mentem: ut repeteret:q̄ ab pauperum numero iumen
tis debeatur:quæ ſi forte deſint, fiat:ut diuites uelint:
portari a pauperibus. Ea de re indignatum cœpiſ-
ſe redarguere: atq; increpare his uerbis: obipes indo
mite: ſeruum pecus non ceſſabis furere? Ne tu non
intelligis q̄ huic animantium generi debeatur: ꝙ ni
eſſent: tu: tuiq; ſimiles pro iumento ſarcinas:
atq; impedimenta ferres: Hæc dixiſſe Momum. At
illum ut erat immanis: relicto aſino obiurgatorem
petiiſſe: & dixiſſe quinimmo tu pro aſino feres: fu-
ſteque ipſo: quo aſinum percuſſerat: reddidiſſe:

Momum onuſtum plagis, affuiſſe tum illic nonnul-
los uiros probos: qui ſeruum hunc dictis caſtigarent,
& factum maledicerent: atq; condolerent. Momum
uero affirmaſſe id factum optime, quãdoquidem ma-
ximis hominum erumnis neglectis aſini icommodis
moueretur. Tãta Momi lepiditate nimirum captus Iu-
piter edixit, ut ſuis ædibus poſthac uteretur perfami-
liariter. quam quidem rem cum ex Iouis imperio facti
taret, uide quid poſſit principis erga quemuis gratia,
& frons. Momum publicum cælicolarum odium, ab
iectum, deſpectum, diſq; omnibus peſſime acceptum:
ut primum uidere factum principi familiarem: & gra-
tum, illico bene de illo ſentire, dignumq; ducere: cui ſe
ſe ultro ad amicitiam offerrent: obſeruarent: colerent:
iccirco Momum ſinguli deorum adire: cunſultare: gra
tificari: dictis: & factis certabant. quo in numero, atq; er
rore cum pleriq; omnes: tum & Pallas dearum una,
ut ita loquar: maſcula, & Minerua cunctarum decus:
& lumen artium uerſabantur. Et erit operæpræcium le
giſſe: qualem ſe Pallas: Mineruaq; deæ geſſerint: quo
etiam in dis naturam mulierum recognoſcas. Nam il-
læ quidem: q; intuerentur beatiſſimum principem Io-
uem: cui relictum eſſet nihil: qđ amplius cuperet: præ
terq̃ ut perpetuis uoluptatibus frueretur. Momi ſcur-
rulitate delectari: iccirco mouebantur: ut de publicis: de
q; priuatis rebus ſuis plurimum cogitarent. Et cum eſ
ſent non ignaræ quod in cuiuſq; animum: & mentem
poſſint conſperſæ uerborum aptis temporibus macu-
læ: illius præſertim: qui quidem ex arbitrio ad te: ſiue
ocioſum: ſiue

ociosum, ſiue ſollicitum habeat aditum. iam tum animis erant uehementer commotæ, cum meminiſſent ab ſe proxima ignium iniuria fore laceſſitum Momu3: non temere uereri cæperant, ne diligens, ſolerſq; ſectator aliquid iocoſa illa ſua aſſiduitate aduerſi moliretur: ſed uti erant mulieres cōſilio uſæ muliebri minime opportuno: minimeq; attemperato. Enimuero Minerua: qua callebat dicendi arte, conuenit Momum, ac de ſacrorum igniūm facto ex ignaro fecit ut eſſet certior: dūq; ſuadere inſtitit, non id qdem ſua fore amiſſum opera, ut tanto deorum dono Momus fraudaretur, omnem largitionis offenſionem explicauit, affirmans id ſibi nuſq̄ potuiſſe uenire in mentem, ut aggrederetur quippiam, quominus bene de ſe, deq; deorum genere meritus Momus ex Iouis decreto, ac uoluntate ad ſuperos rediret honeſtior, ſed fateri ſuum errorem: ſi quidem Palladi & armatæ, & præpotenti deæ ſic petenti non fuiſſe auſam non obtemperare, neq; mirandum Palladem hoc temptaſſe, quæ quidem Fraudi deæ plurimum debeat, quia & indulgendum ſi ſtudiis coniunctiſſimæ deæ in aduerſarii gloria non augenda mutuo opitulentur. Cæterum orare, ne quid ſibi ſuccenſeat, ſed poſthac malit ſui cupidam experiri, q̄ odiſſe immeritum, Momus, & ſi acrem animo ex ea re indignationem conceepiſſet, tamen q; ſimulare, diſſimulareq; omni in cauſa decreuiſſet, tenui oratione, & leuibus dictis ab ſe Mineruam miſſam fecit, ac inter cætera illud adiurauit, non id ſe accipere, ut iniuriarum uelit reminiſci cum alias ob res, tum ne eam animo ferat moleſtiā,

quã uindicandi cura, & ſollicitudo ſoleat afferre. me-
liorem poſthac optare inimicis, atq; obtrectatoribus
ſuis mentem, qui ſi tandem eſſe infeſti non deſinent,
ad officium tamen ducturum ſe, ut ſuas eſſe partes de
putet, ferendis aduerſariis palam facere qualiſit calami-
toſus, infœlixq; Momus animo redditus miti, & mã-
ſueto. his acceptis reſponſis Minerua abiit. ſed uix dũ
ex aula exceſſerat, cum e ueſtigio Pallas hiſdem ani-
mi ſuſpitionibus excita, quibus & fuerat Minerua, ad
Momum appulit, ſuaq; de re inſtitit. Aſtu, & artibus
Mineruæ adductam ſe, ut de Momo non bene mere
retur. cuius quidem erroris maiorem in modum pœ-
niteat, ueniamq; poſcat. Non fuit aliud frontis, aut uer
boꝝ ad diſſimulatiõem in Momo aduerſus Palladẽ,
q̃ fuiſſet ad Mineruã. Ardebat tñ ita & dolore, & ira-
cũdia, ut uix cõpeſceret lachrymas. Sed hũc aĩ dolorẽ
themis deoꝝ apparitoris aduẽtus ſuſtulit: q Iouis iuſſu
ad ſolẽne cõuiuiũ Herculis Momũ acceſſiturus adue-
nerat. Cupiebat. n. Iupiter, ut multas alias ſupiores, ſic
& cœnã apud Herculẽ ducere lepiditate Momi uolu-
ptuoſiſſimã. Verũ id lõge euenit ſecus, q̃ uoluiſſet. Nã
cum inter cœnandum plæraq; dicta ultro, citroq; a
commeſſantibus iactarentur, & præſertim ab Hercu
le nonnulli ſales recitarentur, rogareturq; Momus,
ut ueterem illam hiſtoriam enarraret, quo pacto apud
philoſophos auulſa barba diffugiſſet. Momus hos in
tuens ita ridicule in ſe affectos non potuit facere, quin
ſtomacharetur. Aegre enim ferebat non illud ſat uide-
ri Ioui, & dis ſemel, atq; iterum ſuccincte, & breuiter

audiſſe, nī & rurſus in conuiuio, in quo maxime tum
deorum flos, & nitor diſcumberet, quaſi epularum ob
ſonium, & menſæ condimentum Momum ad irriden
dum depoſcerent. qui ergo in hanc uſq; diem fuerat ex
ſtudio ludus, iocuſq; ciuꝫ ordinū ſua affabilitate: is nūc
ſibi cōtumeliæ loco aſcribebat ſe iuitari: nō honoris grā
ſed ad riſum. accedebat ꝙ nouiſſimā aīo pſonā imbue-
rat, ſupiore illa omiſſa. Nāq; poſteaq̄ itellexerat plurimi
ſe ab deoꝝ uulgo fieri ob principis gratiam, reꝝ ſuaꝝ
ſucceſſu uti elatus cœperat ſpe, & cupiditate maiora ap
petere de ſe. Atq; intermiſſa priſtina conueniendi feſti-
uitate per maturitatem, & grauitatem ſenſim elabora-
bat, ut dignus uideretur apud Iouem gratia, & apud
cælicolas authoritate, quæ cum ita eſſent: factum eſt
ut conuiuarum, & maxime Herculis petulantia offen
ſus pulcherrimo quodam commento inſolentes bel-
liſſime caſtigatos reddiderit. ſe quidem, inquit, nūquā
non feciſſe libenter ea omnia, quæ maximis dis gra-
ta intelligeret, neq; dum id ſibi in præſentiarum uide-
ri moleſtum: ſi ſuo etiam cum dolore tam præclare de
ſe meritoꝝ uoluptatibus ſatisfaceret, malle quidem tri-
ſtem turbulentiſſimoꝝ ſuoꝝ tempoꝝ memoriam de
leſſe ex animo: q̄ toties refricaſſe: ſed ſuis recenſendis erū
nis uenire quandam annexam, complicatamq; ratio-
nem gratum pro accepto ab deoꝝ rege beneficio: cuius
q̄dem meminiſſe proculdubio gaudeat. At futuꝝ qdē
ſempiternę inſcriptum animo beneficium, quod acce-
perit, & nunq̄ non retributurum officio, qđ potuerit,
[illegible] quidem ſui pœnam fuiſſe nunq̄ adeo ſibi acerbā

& moleſtam, quin de genere deorum ſuperum bene fore merendum ſtatuerit, & doloris ſui pœnam erroris culpa mitigaſſe. Inde illud fuiſſe ut quæ ſibi in dies forent mala ſubeunda, ea quidem cum moderate, tum & fortiter atq; conſtanter perferret, ſed quantis rerũ aduerſarum cumulis obrueretur, non facile dici poſſe. Inter quæ illud inprimis augebat, ꝙ nullæ ſaluis deorum rebus darentur occaſiones, quibus qualis demũ eſſet Momus præclare agẽdo oſtenderet. Accidiſſe ut qua in re ſe pulcherrime officio fungi intelligeret: quãue unice, ac maxime curaret in ea nimium multos, nimium acres, nimium infeſtos oppugnatores, atq; hoſtes offenderet, quorum de uita, & moribus dicendũ ſibi prius, mox de illorum grauiſſimis ſceleribus pauca ex incredibili numero facinorum, quæ ad rem faciant, referentur. Eſſe apud mortales genus quoddam hominum, quos ſi ſpectes, progredi oculis in terram defixis, fronte, corporiſq; habitu ad omnem ueterem morem, & honeſtatem quadam ſcenica ſuperſtitione compoſito facile uenerere, ſin uitæ conſuetudinem, & ſtudia ad omnem flagitii turpitudinem pronam: & p̃cipitem reſpectes, merito oderis. hos quidem ſeſe ſpectatores dici rerum uoluiſſe, ac eſſe quidem eos pro nominis dignitate ingenio præditos alioqui non tardo, neq; hebeti: ſed tam præclare, atq; excellentis uirtutis lumina, ſi qua in illis ſunt: fœdiſſimarum ſordium cumulis pdidiſſe, quæſiuiſſe illos titulo, cultuſq; parſimonia, non uitæ modum, ſed inanis cuiuſdam gloriæ leuem auram, & famæ immeritæ rumorem apud eos,

quibus parum eſſent cogniti, eoſdemq; tam ineptæ, tã intemperanter eſſe ambitioſos, ut rerum, quæ ſint omnium pulchræ, & preclaræ, noſſe cauſas profiteantur. Horum duas primum de dis extitiſſe ſententias, ſubinde multas, & uarias manaſſe opiniones: non tã multitudine, q̃ diſceptantium deliramẽtis repudiandas, ſed inter omnes quænam ſit maiore digna odio nondum ſatis conſtare. Nam alii nullos eſſe deos pœnitus negare, orbem rerum concurſu quodam fortuito minutiſſimorum, quo ſunt omnia referta, corporum eſſe factum: caſu non deorum opere, aut manu conſtructũ. Alii deos eſſe, cum ipſi non credant, nam ſi crederent aliter uiuerent, credi tamen uulgo uelint ſua præſertiꝫ cauſa, id quidem ut uenerentur, ut arma, caſtra, imperiaq; ſua deorum mœtu muniant, atq; ad ſtabilitatẽ, firmitatẽq; corroborent. cui ſententiæ illud addunt: ut ſiquidem eſſe deorum interpretes cum nymphis, cum locorum numinibus, magniſq; cum dis gratia dici habere rerum agendarum commertia excogitatis uanitatum figmentis aſſimulent. Cum his adeo ſibi fuiſſe certamen uarium, atq; laborioſum. hic ut deos eſſe oſtenderet, illic ut non eſſe deos tales probaret, quos ſcelerosi mortales ſuorum facinorum authores: ſocioſq; habeant. Sed ita congreſſum in certamen, ut cum eloquentem ipſa cauſa faceret, tum ſe dicente ueritas ipſa, atq; ratio facile tutaretur: atq; defenderet. At pro deorum quidem re ſatis cõmodam ſibi, atq; accommodatam fuiſſe cõtra philoſophos orationem. pro ſalute autem ſua, & pro capitis ſui periculo parum ſe ſibi utilem pa-

tronum extitiſſe. quo enim deorum rationibus inſeruie rit ſtudio, & contentione, qua debuit, eo ſibi peſſime conſuluiſſe, grauem ſubiiſſe inuidiam, acerba odia ad/ uerſum ſe excitaſſe ambitioſorum, imodeſtiſſimorum que hominum: qui quidem eiuſmodi ſunt: ut omnia poſ ſint facilius perpeti, q̃ uideri cuiuſq; prudentiæ, & con/ ſilio acquieuiſſe. Acceſſiſſe tertium quoddā genus ho minum ſane doctrina, & præclaris artibus excultiſſi/ mum: ſed minus cupidum laudis, & gloriæ: qui quidē non fortiter factis, aut recto rerum agendarum conſi/ lio fructum poſteritatis mereri: ſed umbratili quadam confabulandi arte ſuum commendare nomen immor talitati affectent. Hos percontiones uagari ſolitos nihil ſibi aſſumentes certi: atq; conſtantis quid affirment, præſertim apud eos, qui uſu: & exercitatione rerum ſa pere quicq̃ uideantur, ſed nouis in dies aſſentationum artibus auditorum aures aucupari, & popularium de ſe admirationem captare nō tam multitudinis ſenſuʒ, atq; cogitationes flectendo, & deducendo, q̃ ad mul/ titudinis nutum ſua omnia inſtituta uertendo in dies, & in mutando: & in ea re uerum ne an falſum: rectuʒ ne an prauum id ſit: qđ dicendo tueantur: minime eos pendere. illud omnibus neruis eniti: ut id præcæteris recte ſenſiſſe in ſuſcepta altercatione uideantur. Ho/ rum ſe amplitudine: & impetu orationis interdum ra pi: & obrui ſolitum: ut quid reſpondendum eſſet nō ſuccurreret. poſſe illos copia uerborum: poſſe eruditi/ one: poſſe uſu: ut nihil ſit: modo uelint: quod uel dicendi facultate: uel adepta iam tam auctoritate ...

queant. Hoc ex genere hominum quendam: cum de dis diſputaretur his uerbis orſum fuiſſe dicere. Non is ſum o uiri optimi: qui nullos eſſe deos: & inane uolui cœlum auſim affirmare: inueterata præſertim in animis hominum opinione de dis: quos tamen ueſtrũ nemo: ni fallor: eſt: qui ullos eſſe certa: preſtantiq́ʒ ratione audeat affirmare. Sed illud interdum occurrit: ut poſſim dubitaſſe quid ſit illud. Cur patres: & piiſſimos deos ſuperos nuncupemus: quæſo adeſte animis: & pro ueſtra humanitate: quæ dicturi ſumus: attendite: Nouas: inauditaſq́ʒ de rebus optimis diſputationes ex me audiſſe: ni fallor: minime pigebit. Fingite adeſſe hic primos illos parentes nóſtros: quos dis proximos arbitramur: & eos hac noſtra hominum: qua conſtituti ſumus: miſeria perſpecta ab Ioue hominum patre: & deorum rege. pro nondum obſoleta parentis gratia ita rogare. Vtrum ne illud o pater Iupiter ſtatuemus officium fuiſſe piiſſimum: ut quo ad in te fuerit omnia nobis eſſe p te erepta uolueris: quæ quidem homines optanda ducerẽt? Quis illud a quo uis irato patre etiam in perditos liberos animo unq̃ ferat æquo: & moderato: ut quos haberi ſuos uelit: eoſdem inferiore ſorte: q̃ bruta: plæraq́ʒ animantia agere uitam patiatur? ſino uires: uelocitatem: ſenſus acuitatem: quibus longe homines a beſtiis ſuperamur: ceruis ne: atq́ʒ cornicibus tã multos uitæ ãnos dediſtis ut degerent: homines uero quorum intererat id uel maxime ſuperum cauſa, per quos templa, ſacrificia, & ludorum magnificentia, a quibus omne ſacrorum ſpeci

men, religioniſq; honos colitur, tum primum inter naſcendum conſeneſcere, atq; deficere. & antequā ſe in uita conſtitutos ſentiat, in ipſoq; aliquid incoandi conatu ruere in mortem uoluiſtis. At ſit mors deorum ſententia quidam exitus ab erumnis, ſitq; pinde mors bonorum optimum: qđ a malis adimat. Mortem ego facilius crederem eſſe non malam: ſi eam ſibi deos arripuiſſe perſpicerem, donumq; nō delaudarem: ſi ab iis eſſet deditum, qui malorum tantorum cauſa non fuiſſent. Verū quid hoc? Cæteras prope res omnes: quæ quidem ulla ex parte poſſent placere, ſuperi occuparūt. mortem longe ab ſe excluſere: quid eſt bonarum rerū omnium: qđ ſibi non uindicarint ſuperi, atq; aſcripſerint? Noſtros di Ganimedes, noſtras di nauiculas, noſtras di coronas, lyras, lampades, turibulos, crateras, nobis quicquid belli, uenuſti, lautiq; inuenere, ſuſtulerunt, atq; aſportauerunt in cœlum. in cœlum lepuſculos, in cœlum caniculas, in cœlū equos, aquilas, uultures, urſas, delphinos, cæte: quod autem noſtris delectentur: quod monſtra hic rapta in delitiis habeāt: nō doleo: ſed ne probo quidem. illud doleo: beatos illos ſuperos noſtris nō moueri incommodis, & cum patres ſint: tam de nobis mereri peſſime eos quis animo ferat non ægro: & perturbato? Nos deorum filios deteriori eſſe in ſorte cōſtitutos: q̄ pecudum filios, quis poſſit ferre? ne uero nos, ſi filii ſumus: ſi patres ipſi ſunt, tā maximi eorum regni participes facere non oportuit? At illi filios a patriis ſedibus pepulere: belluis cælum repleuere: homines excluſos uoluere: monſtris cœlum

refertum

refertum reddidere. Et quanti ne putabimus nos hydras, atq; hippocẽtauros potius factos non eſſe: q̃ homines. At hominum gratia tum multa in medium effudiſſe deos predicant, quæ quidem cum ad uſum, tũ ad uoluptatem, atq; ornamentum faciant, fruges, fructus, aurum, gemmas, & huiuſmodi. Hæc igitur iuuet inter nos conſideraſſe ita ne ſint uti ferunt, qd' ſiquis deos ea feciſſe aſſerat, ut iis nobis illudant noſtras ſpes, & expectationes fruſtrentur, fortaſſis non mentiatur. Quotus enim quiſq; eſt, qui iſtiuſmodi non appetat uolente deo, quotus eſt, qui adipiſcatur deo non repugnante? quotus eſt, qui adeptis fruatur, aut gaudeat? Sed ea demum cedo. fecerint hominum cauſa. quæro bonorum ne, an malorum: ſi bonis prouidiſſe dicent, quæram quid igitur ea bonis non erogentur. improbis non auferantur? cur eadem optimis adimãt, & ſceleſtiſſimis condonent. Eccam pietatem probis dedere, ut quæ ad neceſſitatem faciant, omnia per induſtriam: uigilias, laboreſue quæritent, impiis uero, audacibus, deorumq; contemptoribus, etiam adiecere, quæ nimia penitus ſint. Sed quid ego ullos ab deorum iniuria excipiam? cum uideam eos in uniuerſum mortalium genus tam multa intuliſſe, quæ interdum ſi quid furere deſinant, ſibi non licuiſſe optent. o dis inuiſum genus mortalium, quãdoquidem præter eas grauiſſimas res: quas recẽſuimus, dolorem quoq;, febremq;, atq; morbos, & acres pectoris curas, & turbidos præcordioruʒ impetus, & ſæuiſſimos animi cruciatus importarunt.

o nos extrema in miſeria, grauiſſimis, duriſſimiſq; erũ nis obrutos mortales, quos ita uexant, ita indies affi- ciunt malis ſuperi, ut cum nunq̃ uacare calamitatibus liceat, tum aſſiduis, acerbiſſimiſq; caſibus ſemper noua dolendi ratio inſurgat, atq; imineat, quo ad perpetuo in luctu huiuſmodi uiuendum ſit, & ita uiuendum, ut omni i uita hora nulla ſuccedat horæ ſimilis. Vel quis ueſtrum eſt uiri optimi, qui ſibi commodarum rerum omnium quippiam relictum ſentiat, præter eas tantũ res, quibus ademptis omnino futuri ſimus nulli, lu- cem, undas, fruges, & huiuſmodi nõ eſt ut noſtra po tius: q̃ cæterorum animantium cauſa fore producta aſ ſentiamur, loquendi uſum, & uitæ modum, quo eſſet alter alteri adiunctior, coacti neceſſitatibus ipſi adinue- nimus, cætera omnia nobis erepta brutis fuiſſe con- donata ueſtrum quis ignorat? o nos igitur iterum ma le acceptos, quid admiſimus miſeri mortales, ut re- bus omnibus quæ gratæ, cõmodæq; ſint, ereptis: nos erumnis, & difficultatibus obruti uitam miſeram dega mus. ſed ſint illi quidem di cœlo digni, optima omnia mereantur, nos mortales ad miſeriam nati obrui cu- mulis malorum non recuſemus, tametſi de omni deo rum genere quid poſſit quiſpiam interpretari, quis eſt ueſtrum quem id fugiat? quid tamen ſentiam ipſe non eſt ut referam. uos id adeo ſtatuetis, quid tota in re aſ- ſentire oporteat, quandoquidem ex noſtro mortalium numero dicuntur aliqui ad deorum numerum augen dum conſcendiſſe. At uolet ne ille quidem ex medio

hominum grege abreptus, & inter beatiſſimos rerum dominos adſcitus, uolet ne: ínquit ille uenerari, & coli, & metui tantarum ſeſe rerum gradu, & ſede, & maieſtate dignum deputans? Cui forte iterato ſi uia ſit, hac ſi plane cognita: & explorata, qua conſcenderit, ad ſuperos redeundum, quid uis facilius poſſit: q̃ cælicolam fieri. Multa præſtitit occaſio: multa tulit neceſſitas: ſed plura adiecit hominum improbitas: atq; ſtulticia, quibus rebus ſummorum forte deorum aliqui uel inuiti in id amplitudinis rapti ſunt. ita adeo, ut ſe mirentur, unde tantum ſiet, & q̃ commodius cum illis ageretur: ſi ſe noſſent pro dignitate deos gerere. Quod ſi noſtrum quiſpiam homunculorum talem ſe exhibeat in rebus adminiſtrandis, qualem plærīq; magnorum deorum ſe habent, merito plecteretur. Sed tu deos ne eſſe hoc putes, qui res mortalium tã ſupine, deſidioſeq; negligant, aut hos, qui monſtra: ut uidere licet, in primis colant, ulla rerum piiſſimarum procuratione dignos putabis? Scio quid hic reſpondeas, dices. quid mirum, ſi nimia in licentia conſtituti inſaniunt, ſi dum omnia poſſe, quæ uelint, ſentiunt. hi quidem uelint omnia, quæ poſſint, & que demum uelint, licere omnia arbitrentur. At qui id ita liceat dis ſpreta hominum cauſa cum Ganimede inter epulas uolutari, nectare, & ambroſia immergi. Nobis ne non licebit tantis miſeriis moueri? non licebit opinari ſuperos deos, aut nullam gerere mortalium curam, aut ſi gerant, odiſſe? Et quid iuuat tantis ſupplicationibus:

obſecrationibuſq; pacem deum alias res agentium, aut mala reddentium expoſcere? Deſinamus inepti eos ſollicitare irritis cerimoniis, qui uoluptatibus occupati ſo lertes, agenteſq; oderint. caueamus inutili noſtra ſuperſtitione de his uelle bene mœreri, qui quidem aut nulli ſunt, aut ſi ſunt, irritati, infeſti ſemp ad miſeros mortales malis conficiendos inuigilant. Huiuſmodi fuiſſe ambitioſi illius orationem Momus retulit, & hac ſeſe oratione adiurauit ita commotum dictorum petulantia, & flagitii indignatione, ut præ ira uix manum cōtinuerit, nec dubitare, quin ſi Iupiter ipſe optimus maximus omnium mitiſſimus, diq; piiſſimi, & modeſtiſſimi affuiſſent, impudentiſſimumq; illud oratoris os, & intollerabilem geſtus, uerborumq; iactantiam: atq; magnificentiam fuiſſent intuiti, illico in illam omnem ſceleſtiſſimam familiam literatorum omnem uim fulminis effundendam iudicaſſent, quo philoſophos omnes totis cum gymnaſiis, & libris, & bibliothecis abſumerent. Verum ſe pro ſuorum temporum conditione, & neceſſitate temperaſſe iracundiæ. Pro ſuſcepti tamen negocii ratione non potuiſſe non facere quin in id erumperet uerborum, ut inter admonendum eos, qui de dis ita obloquerentur hortaretur, iterum atq; iterum proſpicerent, ne quid de his, a quibus tantis, tanq; diuinis proſequuti eſſent beneficiis, aut perperā, peruerſeq; opinarentur, aut male mereri aggrederētur. cauerentq; ne dum deos negent, demum ſentiant præſentes eſſe eos, atq; piiſſimorum, & impiiſſimorum,

proborum, & improborum habere diſcrimen, poſtre mo illis optaui, ut ea mens erga ſuperos ſit, quæ ſuo ſit ſine detrimēto, & malo. Hic igitur ambitioſos illos: qui omnia poſſent moderantius perpeti, q̄ uideri cuiuſ ꝙ prudentiæ, & conſilio acquieſcere, conſenſione fa cta inſurrexiſſe, & ꝙ Momi præſertim admonitiones dedignarentur, a quo iam pridem multis uicti diſputa tionibus capitali odio diſſiderent, icirco furore conci tos irruiſſe, atꝗ uim illam ab ſe perſæpius alibi enarra tam ītuliſſe, ſed petere ſe ab Ioue optimo, & maximis dis, ne huic mortalium inſipientiæ ſuccenſeant, ſed po tius, quæ ſe digna ſunt, ſuam per indulgentiam, atꝗ beneficentiam cogitarent, & prodeſſe mortalibus per ſeuerent Momi incommodis, atꝗ iniuriis poſthabitis. Hæc Momus ſubmiſſa, & inflexa uoce, triſtiꝗ fron te re'erens animo erat alacri cum cæteras ob res, tum ꝙ deos, atꝗ in primis Iouem dictorum aculeis cōmo ueri nō obſcure perpendebat, perſpiciebat enim obmu tuiſſe Iouem, & digito hoſpitalem menſam ſubincoſ ſiſſe. ergo intra ſe gaudio exultabat, quam rem intuēs Hercules ſubridens. Te inquit ego item, o noſter Mo me teſtor, nequid ipſe ſuccenſeas, ſi qua ex parte mor talium cauſam non eſſe apud Iouem omnino deſer tam cupio, & ad Iouem uerſus, Indulgendum ſane o Iupiter eſt: inquit: mortalibus errore præſertim conſi lii aduerſus ignotum apud ſe Momum deſipientibus: quandoquidem apud ſuperos Momus ita ſe gerit, ut non facile noſci, & alius uideri poſſit plane, q̄ ſit: Sed

cauendum item eſt, ne quis in aliorum incōmodum, atq; detrimentum plus ſapiat, pluſue teneat artium fal lendi, q̄ ingenia bona, & ſimplicia deceat. Quid illi mortales poſſint eloquentia, ex Momo perſpicue licet intelligere, qui tam exquiſita, excogitataq; ſuadendi ra tione inſtructus de mortalium gymnaſiis ad ſuperos rediit. Sed de Momi dictis, deq; tota cauſa quid a Io- ue optimo, & maximo ſentiri deceat in promptu eſt. quid uero ſtatuiſſe debeat, alii uiderint. At tu Mome illud uelim tecum deputes, an hic aut locus: aut tem- pus idoneus: accommodatuſue ſit, ut in conuiuio de his rebus iniocundiſſimis diſputes. ut capitis cauſam agites? quid tibi uoluiſti Mome? Vtrum philoſophos: atq; eruditos ad inuidiam trahere? an deos laceſſere di ctis: & ironia? ſed nos o ſuperi tam grandi, accurataq; Momi oratione commoti quid faciemus? illud ne præ teribimus: quod meminiſſe oportet: q̄diu fuerint mor- tales, tandiu fuiſſe & opinionum errores: & ſtudiorum uarietates: & diſputationum ineptias. Sed tu deorum grauiſſime agedum Mome negabis ne: cum iſtis ſtu- diorum familiis: in quas tu tam atrociſſime inueheba- re: æternum fuiſſe quandam perennēm inquiſitionem: ueri: atq; boni? negabis ne philoſophorum ope effe- ctum ut genus mortalium ſeq;: ſuamq; ſortem non ignoret? Non enim erit ab re: neq; ab officio Mome: ſi abs te prouocatus congrediar. Etenim quis unquā apud mortales: tam proteruus inuentus eſt: qui ſe ma- ximorum deorum amplitudine: & maieſtate dignum

deputet? quis eſt: qui nõ ſe quidem tam multis: quæ a diis ſuſceperit: bonis prope dignum deputet? An erit ullus amens adeo: furoreq; adeo pcitus: quin mẽtem: rationem: intelligentiam: rerũq; memoriam: & eiuſmodi: quæ lõgum eſſet ꝑſequi: cum præclara: ꝓſtantiſſimaq; & ſummo deoꝝ beneficio eſſe cõceſſa hoībus: tum & ipſis a dis: inprimiſq; diuina a mente: atq; rõne ducta aſſerat: atq; confirmet. hæc ut homines dinoſcerent: & ꝓfiterentur: uiri docti: & in gymnaſiis: bibliothecisq;: nõ inter errones: & crapulas educati effecere dicendo: monendo: ſuadendo: monſtrando: qđ æquum ſit: quod deceat: qđ oporteat, nõ populariuꝫ auribus applaudẽdo: nõ afflictos irridendo: nõ mœſtos irritando: fecere inq̃ docti ipſi ſuis euigilatis: & bene diductis rõnibus: ut honos dis redderetur: ut cerimoniarum religio obſeruaret: ut pietas: ſanctimonia: uirtuſq; coleretur. At qui hæc q̃dem eo fecere: quo cæteros meliores redderent: nõ quo ſibi inanem ullam gloriam aucuparentur, qui tametſi gloriæ cupiditate commoti tantas uigilias: tantos labores: tam multa diligentia: & cura res arduas, & difficiles ſuſcepiſſent: atq; obiuiſſent, quis erit deorum omnium qui illis: præter te unum Mome: ſuccenſeat?
Q uis erit deorum omnium ꝑter te Mome: qui illos nõ de ſe bene meritos fateat? quis erit: quin illis: ꝑter te unum Mome: habẽdas grãs: diligẽdos: iuuãdos: ſeruãdoſq; nõ affirmet? Deoꝝ ãt cultores: atq; obſeruatores (quales illi cũq; ſint) nr̃o ꝓ officio o ſupi ne uero hõ fouebimus. eoꝝ ſaluti nõ ꝓſpiciemus? eoꝝ cãæ: cõmodis

rationibuſq non opitulabimur? Eos demum, p quos hæc tam digna, tam grata, tam accepta conſtent, per quos di putemur, & ueneremur. Momus deorum cau ſæ affectiſſimus cœlo annuente, atq impune oderit? ſiccine ſtudio: & contentione rationibus deorum inſer uire didiciſti Mome? ut qui illic apud mortales: quo colamur, ueneremur, ſupplicemur, prouiderit: efficerit: inſtituerit, cum hic tuo dicendi artificio, & uerborum ambagibus inducas in odium ſuperis? quid ſi neſcias philoſophi Mome: philoſophi ínq̃ hi ſunt omnes iter mortales: a quibus ſuperi multa: & præſtantiſſima ad maieſtatis decus: imperiiq culmen cum acceperint: tũ ſe accepiſſe non inficientur. Quibus ue & ſuperi om nia pietatis officia tum debeant: tum & deberi fatean tur. Et diligunt quidem eam ſtudioſorum familiã Mo me ſuperi magiſq̃ ut dictis tuis cõmoti eos uelint per dere: potius cupiunt eos eſſe non infœliciſſimos: ac me rito id quidem. Nam hi ratione: & uia aſſequuti ſunt: ut ſit nemo, quin deorum uim, & numen eſſe nõ ſen tiat: neq profiteatur: & ſe ad bonos mores, rectamq uitæ normam accommodet. Neq; tamen uelim Mo mum noſtrum deorum feſtiuiſſimum tam eſſe erga mortalium genus iratũ deputes, ut eos oderit: qui for taſſe quempiam ex mortalibus aſciuerit inter ſuperos de me aduentitio: nouoq deo hoc teſtor, a me plurimũ deberi Momo: qđ filiæ iuſſerit: ut ad uos me ſublatũ afferret: & te laudo Mome, ſi tuam erga mortales mẽ tem: & animum bene interpretor, qui Iouẽ admones,

ut malit

ut malit quæ ſuæ ſint beneficentiæ meminiſſe, q̃ quæ
aliorum ſint iniuriæ, ſi ad iniuriam penſandum eſt: qđ
inconſulti homines admiſerint. Ideo ni fallor pertinet
o Iupiter, ut ſic dixiſſe uelit Momus. tu quidem cum
inſipientibus omnino ſuccenſueris, officii erit ſapienti-
bus, & optime de dis meritis omnia ad gratiam, & be
neficentiam referre, ꝗ cum feciſſe uolet Iupiter o ſupe
ri optimi, & quos nam diliget, quos ornabit, quos cæ
lo dignos putabit? eos ne qui omnia turbent, nihil pa
cati, nihil quieti poſſint aut meditari, aut exequi? An
eos potius, quos ratio quædam non ab ſcurrarum im
probitate ducta, ſed a uirtute parata, & conſtituta ad-
ditum ſibi ad Iouis, deorumq́ gratiam, & beneuolen
tiam patefecerit, qui ſuo ſtudio, diligentia, opere, labo-
re, periculo plurima perquiſierit, multa inuenerit, nihil
prætermiſerit: omnia temptarit, in mediumq́ contule
rit, quæ quidem ad hominum uſum: ad uitæ neceſſita-
tem, ad bene: beateq́ uiuendum conferrent. quæ ad oti
um, & tranquillitatem facerent, quæ ad ſalutem: ad or
namentum, ad decus publicarum, priuatarumq́ rerũ
conducerent, quæ ad cognitionem ſuperum, ad metũ
deorum, ad obſeruationem religionis accommodaren
tur. Hanc Herculis ad Momũ orationem, & animos
utrinq́ iam ad altercationem paratos occupauit, atq́
euertit repens exauditus ad cæli ueſtibulum ſtrepitus:
ad quem dinoſcendum cum relictis poculis aduolaſ-
ſent, euenit ut in grandem inciderint admirationem
conſpecto, e regione maximo, atq́ omni colorum ua-
rietate ornatiſſimo arcu triumphali, quem quidem Iu

no coedificarat, auroq; uotorum conflato operuerat tanto & operis, & ornamenti artificio inſignem, atq; il luſtre3, ut cælicolaꝝ optimi architecti fieri id negarint potuiſſe, & pictores, fictoreſq; oẽs ſua etiam in eo expin gendo, atq; expoliendo ingenia ſuperata faterent. Alia ex parte ſucceſſit ut maiorem in modum demirarent. quid ſibi cumulus illic maximoꝝ deoꝝ intraſſe tumul tuantium, & ad Cæli regiam infeſto gradu ꝑperantiũ uellet. ergo & illuc uerſis oculis, & hic auribus arrecti: & animis in partes utraſq; ſolliciti pẽdebant. illud in terea effecit ut acrius etiã mouerent, ꝙ uix dũ eo appu lerant, cũ illico Iunonis illud uaſtũ, & ĩmane tantaꝝ impenſaꝝ opus labans corruit: cuius fragore, & ſonitu ſubincuſſa cæli (uti ſunt ænea) cõuexa maximũ dedere ſonitum, quẽ ad reſonãtis teſtudinis tinnitũ excæptũ muſici notantes ad memoriæ poſteritatem, Iunonis il lud caducum, fragileq; opus Tini nũcuparunt. At po ſtea corrupto uocabulo Irim uulgo appellarũt. Iupiter uero, cæteriq; cælicolæ cum aliũde, tum hinc q̃ in oĩ re agenda ſit ratio, mens, inſtitutũq; muliebræ incõſul tum, & penitus ineptũ, annotarũt. ſubinde re ipſa ma nifeſte pſpexere cæpta monieꝝ eo ſemp tendere: ut ali quid diſcordiaꝝ, diſidiorũq; exuſcitent. Nã & ſi eos in ter: qui tum aduẽtarant, deos aliquid fortaſſe aderat, quominus unanimes, & cõcordes eſſent, ad ueteres tñ ſimultates Iunonis nouiſſimũ ferñ magnas cõtentio nũ acrimonias excitarat, quas ubi ad Ioue͂ detuliſſent; cõuerſus ad Herculẽ Iupiter aio uehemẽter cõmotus, En: inquit: & q̃ti eſt nos eſſe principes? quid hoĩes q̃

rantur nullā ſibi aduenire horā horæ ꝑ ſimilem, nihil ad aī ſententiam ſecūdare? nos & di: & reꝝ principes integram unā ſumere cœnā uacuā moleſtia nō poteſtimus? Quos nā accuſem? iſtoꝝ ne ſtudia īportuna, & īſanas cupiditates, an meā potius deſidioſam facilitatem? qua fiat, ut cum licere ſibi per me omnia arbitrent: tum & interdum plus ſatis iuuet delyrare. Quid uis malim fore me, q̄ principem, dum quibus præſis, quorum commodis aduigiles, quorum quietem, & tranquillitatem curis, & laboribus tuis præferas: neq; beneficii, neq; officii memores in te ſint, dum aſſiduis futilibuſq; expoſtulationibus obtūdere, atq; uariis agitare ſollicitudinibus nō deſināt. Semp ne, o meū cōuiuiū, ſemp ne cauſis expoſtulationū innouatis me corā cōtendere ad ſimultatē pſeuerabitis? Quoties ueſtra ſedaui iurgia? quoties a cōtumelia cohercui? a rixa diſtraxi? ab īſania reuocaui? quoties hos nr̄os tumultus oppreſſi? Thetim accuſabat olim Vulcanus, tritæq; iam tum ueſtræ hæ fuere fabulæ: ꝙ ſplendorem, lucēq; oīs ſuæ dignitatis pollueret: atq; extingueret. Vulcanū Diana: Siluaniq; di accuſabāt, ꝙ umbratiles ſuas: amēaſq; ſedes hoſtili impetu, īmaniq; iniuria populare: atq; uaſtare aggrederet. Hos accuſabat Aeolus: qui Zephyro: & Noto, & Auſtris, & Aquilonibus, cæteriſq; ſuis cōmilitonibus alas expilarēt, plumaſq; decerperent, quas mōſtris nauigioꝝ adigerēt. Aeolum accuſabat Neptūnus: qđ miſceret oīa, otiūq;, atq; æquabilitatē ſuaꝝ regionū funditus pturbaret. Neptunnū rurſus & Thetis accuſabat: quod ſe impio hoſpitio exciperet, nitoremq;

atq; illibatum̄ uirginitatis florē auderet uiolare. Hinc & noua diſſidiorum, diſcordiarumq; materia oborta eſt. Iunonem accuſat Neptunus, ꝙ uotorum purgamenta, ædificationiſq; rudera in aram Neptuninam per cōtemptū, & cōtumeliam eiecerit. Ceres ne ſuum in ſolum reiiciantur repugnat, ea item Vulcanus negat poſſe commode ſuis in officinis apud ſe recipi, & harum querelarum ad me in re quieta īmodeſtiſſimorum iurgia referunt. Ego delirantibus meas patientiſſimas aures præbeo. iſti noſtra abuti patientia nō ceſſant. nihil uerentur? quid hoc petulantie eſt? nunq̄ ne erit, ut hac ueſtra garrulitate mutuo uos laceſſere: noſq; obſtinate obtūdere deſinatis? liceat ꝑ hanc noſtrā patiētiam īſanire: At pudeat olim de nobis demū abiecte: atq; īpudenter ſentire. An nō illud eſt īpudentiæ? quæ quiſq; faſtidiat eē apud ſe, ea ī principis gremiū uelle reicere? uota mortaliū deponi recuſant apud ſe, quo alibi ponant? nō patet locus: ad me itur: expoſtulat. ut inde, atq; īde adimā. Quid hoc? an aliud eſt: q̄ efflagitare: ut quæ illis īgrata ſint, quæ obſcæna illis uideant. q̄ deſertis: & īcultiſſimis ſuis in uaſtitatibus excæpiſſe nolint, ea in regiū tricliniū reiiciant. o nos miſeros, ſi īpudentiſſimis obtempandū ſit, & īfœliciſſimos: ſi his impandum ſit, apud quos nulla eſt principis reuerētia, nulla æqui, nulla pudoris obſeruatio. putabam me aliqn̄ magna diligētia cōpoſitis rebus, & diſtributis ꝓ dignitare impii ab his præſertim moleſtiis uacaturū. nūc ne id Ioui maximo rex principi, deorum ꝙ regi liceat nō cælicolæ modo, ſed qđ uis ferendum eſt. homūculi obſtant. ſed quid ego in hanc

unā peſtem animātium, nē dicam hoīes iraſcar? Hoc nimirum noſtra effecit nimia facilitas, dum oībus obſequi ultro cupimus, oīum in nos temeritatē illeximus. dederā mortalibus, ut duras, & idomitas eoꝝ mentes nroꝝ muneꝝ admiratione mitigarē, atq̃ bnficiis ad bene de nobis ſentiendum flectere. plura longe, q̄ optare hoīes ſit fas. nāq̃ principio dederā amœniſſimū, odoratiſſimūq̃ ppetua floꝝ copia uer. Cupere ſe illi quidē dixere ut quā fructuū ſpem flores pſeferrēt, mature traderē. Ea de re æſtatem adieci, eiq̃ rei Vulcani fabros, oīumq̃ igniū officinam exercui, quoꝝ manu, & opera intimis ob radicibus ſuccus in baccas educeretᷓ, atq̃ in ramos, fructumq̃ concreſceret. quid tum demū ſaturi fructuum copia delectari ſe admodum, atq̃ cupere dixerunt, ut priſtinum uer reſtituerē. ceſſi quidem eoꝝ libidini, collegi icciro ab oī natura gignendaꝝ reꝝ igniculos, atq̃ baccis quaſi theſauris incluſos foui ſpiritu, quo ad ueris opus, atq̃ ornamētū ſeruarētur. At īprobi illi tātoꝝ a me acceptoꝝ cōmodoꝝ īmemores, igrati: īdigni mortales, ac nouaꝝ ſemp cupidi reꝝ, temporūq̃ ſuiq̃ admodum impatiētes, dū quæ a me aut petant, aut optent, nō habent amplius, dum ultro eis cōmodo, quæ ne optare qdem audeant, ſi modeſtiores ſint: pro accepto beneficio nihil plus eſt, qđ referant, q̄ merum odium. Nunc æſtum: nunc algores: nunc uentos execrantur, & nos ea facere accuſant, quæ ſuā in rem nō ſint. neq̃ uerentur dicere nos ea facere: quæ uæſani: amenteſq̃ nō facerent, ſed merito accuſant: nā eos proſequimur beneficiis, quos furialibus erinnibus pſequi

eſt opus. Sed ſatis ſuperq; furoribus exagitantur, quã
doquidem ſe deoꝝ ſuperum hæredes deputant, regni
ꝗ ptem depoſcũt. Aut quis maior inueniri põt furor,
ꝗ uerſari in errore, trahi libidine, impelli audacia, uelle
indigna, appetere ímoderata, ſuis bonis nunꝗ noſſe p
frui, alioꝝ præmiis dolere, quæ quidem ſua ſecordia,
atq; ignauia recuſent, refugiantq; cõſequi. & breue ſibi
datum uitæ ſpatiũ cõdolent: qui ſupini tã multis pden
dis horis ocio abutanť, & inter ſeneſcendum nihil agẽ
do marceſcunt, morbos: & erumnas a diis importatas
prædicant. De his quid eſt qđ dicam? cũ ſit homo hoí
erumnaꝝ ultima, peſtis eſt homo hoí. Tu tibi homo
tua uoracitate: tua ingluuie: tuaq; intẽperatiſſimæ libi
dinis incõtinentia effeciſti: ut doloribus excruciere, ut
morbo langueas, ut ipm te male ferendo perdas. Do
let mortalium demẽtiæ: & mallem modeſtiori eſſe pꝰ
ditos íngenio. ſed quid agam? quo me uertã? quis ab í
portuniſſimoꝝ cateruis obſeſſus oportunũ ſibi uſpiã
cõſilium reperiat? quis tã ferreus: tam ad oẽs laceſſen
tium impetus expoſitus: atq; obfirmatus erit: qui hæc
diutius pferat? hinc altercantium inter ſe expoſtulatio
nibus obtundimur, hinc uotis: aut potius execrationi
bus obruimur. Nec tãtaꝝ moleſtiaꝝ, uexationumq;
ullus adinuenieť modus? At íuenieť quidẽ. Quid tũ?
quo fruatur Mundus? nõ placet hic ſtatus: hæc reꝝ cõ
ditio grauis: intollerabiliſq;. nouã uiuendi rõnẽ adinue
niemus. Alius erit nobis adeo coædificandus mũdus:
ædificabiť. pebiť. Obmutuerãt irato Ioue cæteri oẽs di.
At Momus ſentiẽs quid ſuis eẽt cõſecutus artibus in p

turbandis tantopē & deoꝝ:& hoīum rebus:exultabat
aīo:ſibiq; cōgratulās gloriabaẗ:qđ ex tā raro lædēdi ge
nere ſuas deprōpſiſſet uindicādi facultates.quas quidē ri
dēdo pſequereẗ. Veꝝ ut ad ſuas diſſimulādi artes rediret
cōpoſito ad manſuetudinē uultu ſubridēs, Adſis q̄ſo o
Iupiter:& q̄ dixero:ſi p tuā facilitatē licet, cōſideres:ſint
ne ex tua re:an nō. Hoīu3 īprobitate, īprimis:q̄tū uide
re licet:offenderis:ac merito id quidē:quis.n.p̄ter te illo
rū īeptias diutius pferat? Et ſoleo ſæpe ipſe mecū q̄rere:
unde ſit, ꝙ nulla re ſis magis q̄ facilitate:& māſuetudīe
īgratis:atq; īmeritis homūculis paꝝ acceptus. ſed uide
paꝝ ne ſit hos labores ſuſcipe:aliū coedificādi orbē:ut ī-
gratiſſimoꝝ q̄relas fugias.uide ne id deceat tātis cæptis
hoīum īſaniā uelle hr̄e caſtigatā.tu tn̄ de tota re ꝑ tua
prudētia cogitabis. Q đ ſi tādē iſtos uoles homūculos
ꝑ ſua temeritate:atq; ꝑcacitate mulctatos reddere.No-
ui quid facto opus ſit potius: q̄ ut tātam ædificādi rē ag
grediare. Illi quidē:qđ p̄ter cætera aīantia erecto ad ſide
ra ſpectāda uultu pſtent:iccirco ex deoꝝ ſe ortos gene
re p̄dicāt:& ſua īter ſe deputāt noſſe quid quiſq; ſupu3
agat:aut mediteẗ. Adde ꝙ dictis:factiſq; cælicolaꝝ redar
guēdis delectanẗ:& deoꝝ uitā:& mores cēſoria quadā
lege p̄finire:atq; p̄ſcribere nō pudet.qđ ſi mihi credide-
ris Iupiter:uidebis eos pedibus ſurſu3 uerſus: & ima cer
uice obābulare māibus : quo & a cæteris q̄drupedibus
differāt:& manū a furtis:rapinis:īcēdiis:ueneficiis:cædi
bus:peculatuq; abſq; teterrimis r̄liq̄s:q̄bus aſſueuer̄:fla
gitiis cōferāt ad pābulādi uſu3. S3 muto ſnīa3. noui eo
rū mētes:atq; īgēia pedibus ipis furari:pedibus iuolar̄&

cuncta ꝑpetrâre ſcelerâ triduo c̄ondiſcent. Vt nihil fieri
poſſe cõmodius cẽſeam, ꝗ̃ ut muliercularꝫ illis numerꝫ
ĩgemines. O ꝗ̃tum dabũt pœnarꝫ, quãtos, qualeſq;: &
ꝗ̃ aſſiduos cruciatus experient. Aĩorꝫ eſt carnifex mu-
lier, curarũq; flãma, furoriſq; incẽdium: atq; oĩs tran-
qllitatis: & ocii peſtis: calamitas: atq; ꝑnities. Sed hic ite
rũ uerto ſnĩam: deorꝫ me ſupũ mouet rõ: nã unã admo
dũ ſi addideris hoĩuꝫ generi fœminã, tm̃ illa qdẽ ciebit
malorꝫ, tãtas uexatiões: tantos rerꝫ turbines, & tẽpeſta
tes excitabit, ut nõ dubitẽ futurꝫ, quin ea ꝑfligatis: atq;
ꝓſtratis rebus hoĩum: cæli quoq; fundamẽta collabe-
factata, ac penitus cõuulſa reddant. Tũ Iupiter ad Mo
mũ annuens. ſiccine inquit Mome ẽt dum ſeria agãtur
te exhibes ridiculũ. Tum Momus eníuero: inquit: recte
admones. deſino te ad riſum: & Iouẽ uerbis illicere: &
qđ inſtat: agam. Tu o rerꝫ princeps agedum: ac ſi fas ꝑ
tuã facilitatem eſt ſic ſciſcitari: ꝓuelim quidem intellige-
re tua ne: an deorꝫ: an hoĩum gratia: & cauſa inſtituas
nouũ exædificare mũdũ? Ego de me hoc fateor, nõ is
ſum, qui exiſtimẽ habere te quippiã: qđ in tã pulchro,
abſolutoq; opere: atq; ꝑfecto amplius deſideres. neq; ui
deo cur in quo ꝑficiendo oẽm diligẽtiam tuã: oẽs inge
nii uires expoſueris: in eo ĩnouando aliquid ĩmutari poſ
ſe, niſi forte in deterius: arbitretis. Sin aliorꝫ te rõ in tã-
tis cæptis cõmouet: & ita decreſti uelle illis morẽ gerere:
quorꝫ cauſa hæc aggrederis: ſcrutandas tibi primũ eorꝫ
ſentẽtias cẽſeo: quorꝫ te cauſa: & commoditas moueat,
ne forte his: quibus gratificari ſtudeas: fias ĩgratus tuis
fruſtra ſuſceptis laboribus: atq; ĩpẽſa: & ea ĩ re ediſcecẽdũ
principio

principio iudico. Cupiant ne illi quidẽ orbem nouari, an corrigi. ꝓxime intelligendum quam nã ſtatuant futuri operis optimam eſſe deſcriptionem. Interea ad deliberandum erit aliquid dandum ſpatii, quo aliud ſit cogitandi, aliud agendi tempus. Cæterum redarguẽdi ineptias, ſeu ſint illi quidem di, ſeu ſint illi quidem homines, ſemper erit tibi, ni fallor, integrum, ſemperq; patebit idem ipſum ut poſſis ex ſentẽtia quicquid ad iſtorum pœnam ſtatuas oportere: Verum id egiſſe intempeſtiue, ꝙ mature poſſis facere, haud quaq̃ ſapientis eſt. Et omnis, qđ maxima ex parte opera, quæ ímmatura eſt, cum perditur, tum etiam lædit. Vota demum, ſi uidebitur: poteris interea eo loci ad littoris margines exponere, quo mare ab tellure, & ab his aer diſcriminetur. Id ſi feceris, erit iſtorum nullus, qui ſibi fieri iniuriam poſſit merito affirmare. Et e medio, quod amplius litigent, tolletur. Adde, ꝙ eo erunt loci uota excluſa, ut ea nullibi eſſe poſſis dicere. In hãc Momi ſñíam Iuppiter facile adduci paſſus eſt: eamq; di omnes cõprobauere. Itaq; extremis inde littoribus ad mare uota diſtenta extant: eſſe ꝙ uota minutas illas ampullullas prædicant, quæ quidem illic luculentæ, & quaſi uitreæ ſplendeſcũt. Quæ cũ ita eſſent, læti dii ab Ioue diſceſſere: At fraus Dea Momi dicta penſitans, quam ea quidem in ſe haberent uim ad animos in quã uis partẽ concitandos facile perſpexit. Miro illum callere doli artificio, atq; ad fingendi, fallẽdiq; uſum nimíum poſſe Momũ intellexit: Ea de re oẽm ſimultatem ſibi aduerſus Momũ longe euitã

P

dam poſt hac indixit. atq; ut ſibi aduerſarii gr̃am cõci liaret, quãta licuit arte frontẽ: uultũ: geſtũ ad uenuſta tem, affabilitatẽ: comitatemq; cõſingit, atq; cõformat. Momus ueteris acceptæ ab dea Fraude contumeliæ memor ꝑ nouiſſimo abſe ſuſcepto uitæ inſtituto graui ter, doctẽq; ſcænã agere pſeuerat. longũ eẽt referre: q̃ ſe qdem qſq; eoꝝ cõpararit, atq; geſſerit optimũ ſimulã di artificem: dũ arte ars utrinq; illuderet. Tandem eo uẽ tum eſt: ut inter cõgratulandũ dea Fraus de Momo q̃/ reret, qs nã ſibi Hercl̃es ſua lautitie: & mẽſaꝝ apparatu uideret. qui qdem unus deoꝝ oĩum maximũ: optimũ q; cælicolaꝝ principẽ hoſpitio: atq; cõuiuio ſuſcipere au ſus ſit. Cui Momus: en inquit & qd putes? an non di/ gnus erit Hercules: quẽ tu Momo præferas, quem tibi ad gr̃am: & beneuolentiam ſpreto me adiungas: Tum dea, ſiccine agis mecũ Mome? Ego ne tibi, qui cum ue tus: & dulciſſima eſt cõſuetudo: & familiaritas: alium quẽpiam pferam? Sed de his alias. illud q̃ſo dicito. tu ne Herculẽ ipm apud mortales noras? Tũ Momus tu inqt: demũ, uti cepiſti, ſeq̃re. nouos in dies amores ſecta: At Fraudi id liceat deæ. qd tum adeo ſemper ne oportebit his curis: & ſuſpitionibus excruciari eos: qui te plus ſe ament? Veꝝ Herculẽ ames: Herculẽ agites: Herculẽ loquaris: Momũ deſpexeris: num ẽt ludum fa cies? Tũ dea meretricias mire blanditias: & cũ cætera: tum illd: me miſerã: inqt: atq; infeliciſſimã: ſi qd deme uenire tibi in mẽtem põt: ut putes me iſtius mõi amã/ tiũ genus cupere. Hos ego Hercules nõ penitus abhor rendos ducam: atq; fugiendos: q qdem ingenio elatis

animis tumidi: ſucceſſibus glorioſi: imperioſi: ĩportuni oĩa ſibi, q̃ eoꝝ poſtulet libido: deberi deputẽt. Vel qualem ego illũ erga me futuꝝ interpreter: q deoꝝ pncipem alienis cõuitare in ædibus integra cõdiuoꝝ cautione auſus ſit: Et huic tam inſolenti qd erit: qꝺ negaſſe tuto poſſim. ſi forte me illi dedicem: Seruire id qdẽ eſſet: nõ amare. ſed hac ĩ re Martis prudẽtiã reqro: qui aduẽtitiũ cælicolã: leuiſſimũ qꝫ hoſpitẽ apud ſe tantiſp inſanire poſſit perpeti: Tũ Momus deſpecta ſcintillula: unde in Herculẽ poſſet aliquã ignominiæ notã inurere: illico eã arripuit inqens. nõ eſt is qdẽ Hercules: q nõ didicerit & ĩperare: & parere: ut tẽpori ſuoꝝ exigat rõ. ſed ne adeo qdẽ impioſus eſt: ut te eũ odiſſe cẽſeã. Tũ dea Ain uero inqt: parere didiciſſe Herculẽ? Audieram qdẽ iſtuc: ſed iuidia dictũ rebar. Tũ Momus ſubridẽs & qd nã ĩqt illud ẽ: qꝺ audieras: Tũ Fraus uix me dicã cẽ redderẽ tã belle ĩterrogãdo. Sed nõ iuita amãti pebo amãs. Audierã Herculẽ hũc ipm ſeruiſſe apud mortales. An uero mi Mome id eſt uti ferũt? quid taces? Tũ Momus geſtu cõcitato: & aſpectu idignãti. en ĩquit eredin me poſſe tuũ eẽ ludũ diutius? Cõuiuarit Hercules qd ad te? Lautus ſit Hercules. quid ad te? amas Herculẽ: ergo id ad te. nõ tñ efficies: ut tibi ſuccẽſeã. amabo ĩmeritã: at amabo iuitã. Hiſqꝫ dictis frõte ad ſimulatiõnẽ iracũdiæ uehemẽtius obducta ſe ſe inde ſubripuit. Ab ſe diſcedentem dea intuens ſecum ipſa inmurmurans inquit, Vale Mome, tu quidem conſpirata, atqꝫ abſterſa barba terſior adopertiorqꝫ a mortalibus rediſti q̃ abieras: Vale. Vale.

SVperiores credo libri rerum uarietate, & iocis delectarunt. fuit ēt quippiam in illis, ut uidere licuit, qđ quidem ad uiuendi rationē, & modum conferat. qui ſequentur libri, nulla erunt ex parte aut iocorū copia, aut inſperatarum rerum euentu, & nouitate ſuperioribus poſtponendi. Et ni fallor, eo erunt fortaſſe hi anteponendi ſuperioribus, quo maiora, atq; digniora reſ cenſebuntur. Videbis enim quo pacto ſalus hominum, deorumq; maieſtas, & orbis imperium fuerint ultimum pene indiſcrimen adducta. Et hac in re tam ſeria, tamq̄ graui admiraberis tantum adeſſe ioci: atq; riſus. Sed ad rem proficiſcamur. Itaq; indicarat Iuppiter ueniſſe in animum ſibi, ut deoꝝ, hominum ue cauſa alium uellet orbem condere. quodquidem inſtitutū cum maiores: tum & minores di mirū inmodū comprobabant. Namq;, uti fit, ad ſuos uſus: & cōmoditates eam rē interpraetantes quiſq; ſibi proſpiciebat. Et q fortaſſis erant inter caelicolas ignobiles, atq; alioqui priuati, facile in eam ſpem adducebantur, ut ſibi perſuaderent a rerū nouaꝝ caſibus aliquid adminiculi, atq; occaſionis ad ſe honeſtandum appariturum. Et contra qui authoritate, dignitate ue praeſtabant, nō poſſe Iouē arbitrabantur tantis in rerū motibus primoꝝ procerum carere conſilio, quo fiebat ut ſibi praeſcriberent hāc ipſam rem ad ſui ſtatus robur: & firmitatem fore acceſ

ſuram. Hinc minores quidem di, quibus poterant arti-
bus ſuadēdi apud Iouem inſtabant, ut pro ſuſcepto in-
ſtitutorem exequeretur: Tum & primates, optimates
ꝗ deorū cauſæ hmōi ſatis admodum ſuffragabātur ta
cendo, & interdum annuendo. Sed qua eſſe opus arte
apud principem intelligebāt, ea tum docte utebātur,
ſuas quidem in agēdis rebus cupiditates, atq; affectus
diſſimulando obtegebant: & q̄ in primis affectabāt, ea
leuibus quibuſdam uerborū inditiis ſibi haud quaquā
ſatis placere oſtētabant, quo eoꝝ cōſilium, cum roga
rentur, utilitati principis, ac rei publicæ magiſq̄ priua-
tis emolumentis, & ſtudiis accōmodatum uideretur.
Neq; præterea deerant ex deoꝝ optimatibus qui qui-
dem ſeu ꝗ animi quadam integritate, atq; maturitate
in rebus Iouis uerſarentur, ſeu ꝗ prudentis, & bene
cōſulti duceret plus ſemp in oī re putare īcōmodi ſub
eſſe, q̄ appareat. Iouem id circo admonerēt ut tanto in
opere incohando iterū atq; iterū cogitaret, nequid in
perficiundo oſtenderet, quo tanti cæptus interpellaren
tur. Et præcauendum quidem cum alias ob res, tum
ne facti pigeat, nequid in experiundo inuiſum, atq; in
præmiditatum irrumpat: quominus res ex ſcīa ſucce
dat. Accedebant & hi, qui propriis cōmoditatibus cō
ſulentes nullam rem aliam curabant præter id, ut Io
uem a ſuſcæpto inouandarū rerū inſtituto amauerēt.
nanq; Iuno uotoꝝ affluentia facta ædificatrix qđ uix
poterat perpeti, magis q̄ hominum populos perire:
huicq; cauſæ præter Herculem: qui quidem i ſeruādis
hoībus officio tāgebatur. Bacchus, & Venus, & Stul

titia dea: & hmõi pleriq; alii, q ab mortalium numero egregie colerẽtur, maximopere fauebãt. Tum & Mars qđ erugine architecto ſtruendo porticu æneo uteret: cui centũ columnas ferreas leuiſſime raſas: & perpoli tas: adamantinaſq; tecto tegulas deſtinarat. Iunoni ad res hominũ ſeruandas ultro ſua & ſtudia: & operas ac cõmodabant: namq; ab hoíbus quidẽ nõ mõ mate-ria, & hmõi indies ſuppeditabatur. Verum & quo ter ſiſſimas redderet columnas: callos, atq; ſudorem exci piebat. Ergo hi quidem di ſummopere elaborabãt diſ ſuadẽdo: hortando, poſcẽdo ne qd temere aggrederet. At Momus ipſe ſecũ rerũ tantaꝝ pturbatiõe motus pfecto aiebat, eſt: qđ fertur: nulla inueniri tam ãplam uoluptatẽ: quæ nõ puſilla ſit: ubi tu aliis nequeas im-pertiri. Q uanta mea hæc eſſet uoluptas: ſi haberẽ q cũ poſſem explicare ſine periculo. O me beatum: qui potui uerbis adducere principem: ut tantas res aggrederetur Verũ cõmoui hactenus: nunc ĩpellendus eſt. Sed qd ego? multoꝝ inuidiam in me comparabo. Et quid tũ? oderint illi quidem ut lubet: modo ſim uni huic cordi: Is me Iuppiter: dũ nõ reſpuet: dũ excipiet: ut facit beni gne: plus ſatis hñdo fautoꝝ: uel quis eſt: qui deliro cũ principe no inſaniat: aut uincat, uti uincat malũ. Ergo tu Mome una cum grege id ſuadebis fieri: quod ſi for te iam factum ſit, uituperes equidem: Et qd ni id agã ut quæq; placere principi ſentiã, eadem quoq; pbare me ultro oſtẽtem. & quid ago? O me iteꝝ fœliciſſimũ: qui meis artibus ita mihi rem hanc parauerim, ut Re gem me admodum eſſe cælicolarum ſentiam. Q uid

erit poſthac: quod nequeat Momus? quando inieci inter proceres: quo maximis inter ſe ſtudiis contendāt Atq; ita cōtendūt, ut ſic me inde habituri forte ſint arbitrum. hic igitur opus eſt inſiſtam. Atqui diſſentiant quidem inter ſe, conferet, quorum erga te impetum metuas. Nam ſi qui horum in te inſultauerint, tu ad hos alteros confugias, ubi tot conſpiratores adiunges tibi, quot erant hi, ad quos conceſſeris. Sed de his uidero quæ tempus feret. interea iuuat de Iouis in me gratia, & benignitate melius mereri. commitiganda quidem, & commoderanda eius mihi eſt animi concitata ratio. Quid ſi ei tradam optimas illas cōmonefactiones de regno: quas olim apud philoſophos collectas redegi breuiſſimos in cōmentariolos? profecto ſi legerit, ſibi rebuſq; ſuis cōmodius cōſulet. Hæc Momus, At Iuppiter uti eſt uetus quidē: & uſitatus mos, atq; natura nōnullorū ferme oīum principū, dum ſe ſe graues, atq; conſtantes hñi magis, q̄ eē uelint, illic illi quidem nō quæ ad uirtutis cultū pertineāt, ſed quæ ad uitii labem faciāt: uſurpant, quo fit, ut cum qd ꝓdeſſe forſan cuipiā polliciti ſunt, in ea re apud eos minimi penſi eſt fallere, & fallēdo pfidiam & pfidia leuitatem: atq; inconſtantiam ſuam explicare, cognitamq; reddere. Cū uero moleſtos nociuoſq; ſe cui uis futuros indixerint, omni ſtudio, & perſeuerātia libidini obtemperaſſe, id demū ad ſceperi dignitatē: regniq; maieſtatem deputant. Itaq; in ſuſcepta iracundia plus dandum pertinaciæ: q̄ indebita gratia retribuendū fidei ſtatuūt: ſic hac ī re Iuppiter neq; odia

de diſcere ſuo cum animo: neq; non meminiſſe iniuriarum apud alios uideri capiebat. Sed cum nullam inueniret noui condendi Mundi faciem: atq; formã: quã huic ueteri non poſtponeret: neq; deſpiceret. Cũq; intelligeret ſe initam prouinciam ſatis nequire commode per ſuas ingenii uires obire: iſtituit aliorum ſibi fore opus conſilio: Sed ita peritorum ſenſus: & mentes captare affectabat: ut ſi quid forte dignũ laude a quoq̃ in medium exponeretur: nullos inuentori honores: aut gratias deberet: Sibi uero inuidiam hanc nouandarũ rerũ inuenti gloria penſaret. Idcirco unũ olim: atq; alterum deorũ: quos eſſe acutiores opinabatur: atq; in primis Momũ: quem unum multo præſtare cæteris omni laude ingenii exiſtimabat: detinebat uerborum ambagibus atq; cum his flectabat ſermones lõga inſinuatione: quo ad illecti quid de tota re ſentirent: expromebant. Nullos inueniebat: quorum induſtriam probaret: ingenio perq̃ pauciſſimi excellebant: rari: qui cogitandi labores: & inueſtigandarum rerũ ſtudia nõ refugerent: omnes tñ ita ſe gerebant: ut eos facile intelligeres, uideri uelle apud Iouem plus ſapere longe q̃ ſaperent. Sed cũctoꝝ una ferme erat ſñia: ut quos apud mortales omnia noſſe prædicant: philoſophos conſulendos aſſererent: illos quidem cõplura de his rebus maximis: & grauiſſimis ſolitos cum mandare littæris tum in dies accuratiſſime peruegiſtare: & nihil eſſe rerum oĩum: de quo nõ audeant propalam diſcæptare. Valere quidem ingenio, & ſuãrum artium cultu, ut ſi curam, & diligentiam adhibeant: facile omnem difficultatem

cultatem

cultatem abſoluant.Cū audiret Iuppiter philoſophos tantopere uniuerſo a cœlo comprobari:non facile di/ci poteſt q̄ eos deſyderaret coram congredi:& collo/qui,quod ni ſuperiorem inuidiam noua inuidia coacer uare eſſet ueritus,fortaſſis adducebatur,ut omnes illas philoſophantium cateruas cuperet inter deos cœlico/las aſciſcere: quo deorum ſenatum tam illuſtrium pa/tritiorum ſplendore ornatiſſimum redderet,ſibiq; pru dentiſſimorum conſilio imperii ſui rationes cōmuniret. Vicit tamen quod in mentem uenit : non eſſe ex uſu, ut eos haberet apud ſe,quibus non imperandum : ſed ob inſignem grauitatem:atq; dignitatem eſſet obtem perandum:habendos quidem apud ſe eos præſertim: a quibus obſeruari ſe metuiq; ſentiat:non quos uereri oporteat.Accedere & illud:quod eos recuſaret: qui ſe recte facere edocerent,& eos ſibi dari cuperet,qui quæq; ipſe ediceret:facere non recuſarent. Que cum ita eſ ſent:diu,multumq; deliberabat,quem nam ex ſuis ad philoſophos conſulendos mitteret. Qua indiſquiſitio ne facile ſenſit q̄ non bene ſecum ageretur:dum nulli tam multos inter ſuos familiares adinuenirentur:quo rum poſſet opera præclaris in rebus uti.At doluit qui dem ſuos omnes tam eſſe omnino rudes, atq; impe/ritos:ut nihil bonarum artium tenerent, nihil homi/ne dignū noſſent preter id,quod longo ſeruitutis uſu didiciſſent . Id erat ad regiam lauto apparatu eſſe : ad principem aſſiſtere:appellentes arte quadam plauden do excipere:confabellari,aſſentari,detinere:ut iam eos omnes cuperet abſe mittere:atq; amouere:Sed nouos

Q

deligere:quorum ſibi eſſent mores ignoti minime cō ducere ſuis inceptis arbitrabatur. Id circo ne hac præſertim in re:quam eē penitus occultiſſimam cuperet, ſe ſe aliorum fidei:atq; taciturnitati cōmitteret: inſtituit poſito regio faſtu ſolus, atq; ignobilis mortales adire philoſophos tum conſulendi, tum multo etiam uiſendi gratia. Sed prius quo preſtantiſſimorum philoſophorum nomina:notas:effigies:ſedeſq; condiſceret:habuit apud ſe Momum:& quantum potuit:quæ ad rem facerent:longis ſermonibus expiſcatus eſt. At hos inter ſermones incidit:ut de ſinu Momus paruas tabellas Ioui porrigeret:his dictis:fides:amorq; quo in te affectus ſum Iuppiter efficit:ut meas ipſe partes duxerim aliquid ſtudii:& operæ in tuis ſeruandis: atq; augendis rebus exponerem:quo ad id poſſem.id circo ea ſum aggreſſus cogitatione:& meditatione: quæ ad imperii tui decus, & dignitatem ſpectare arbitrabar, Tu ea cum tibi erit otium:ex iſtis tabellis:quibus mādata ſunt, cognoſces. hac lege:ut quæq; tibi in his prudentiæ partes minus ſatisfecerint:eas tu fidei acceptas ne feras. Suſceptis Iuppiter tabellis:& ab ſe miſſo Momo, tabellas ne aperuit quidem:ſed neglectas reiecit in penetrali: ſeq; ad iter accinxit animo admodum alacri & prompto. Sed iſtiuſmodi obiuiſſe peregrinationē poſtremo tulit ingrate. Namq; ut primum ad mortales appulit:in Academiam forte ingreſſus complures illic: uarioſq; mortalium reperit huc:& illuc, & omnes per angulos uagando queritantes:ac ſi abditum aliquem noctu comperiſſe furē elaborarent. Quos adeo ſolici-

tos intuens Iuppiter obſtupuit:ipſoq; gymnaſii ueſti bulo hæſitauit: mox ubi eos uidit lucilucas: muſculasq; blactas inter digitos geſtantes: atq; his quaſi in umbra poſitis pro igniculis utentes, riſit: quoad ex quæritantibus quidam o inqt inſolens ne tu & nrm Ioue philoſophorum percontatum acceſſiſti? Tum Iuppiter & quem nam inquit perconter? Tum illi Platonem inquirunt naturæ mōſtrum: quem quidem hoc eſſe in gymnaſio certo ſcimus. ſed quo eum competiſſe loco detur, non habemus. At eius interdum audire uiſi uocem ſumus: interdum ꝙ eius ob oculos facies obuerſari credita eſt. Verum ille nuſq̄ minus. Sed qd agimus: heus & tua ubi nam luciluca eſt? His uerbis Iuppiter in ſuſpitionē incidit: atq; pertimuit ne hi: quos omnia etiam occultiſſima noſſe ſibi perſuaſerat: ludicra iſtac ueluti ſcena exprobrarent, ſacrum ab ſe deoꝝ inſigne fore ita contectum: ut cum adeſſe coram deus intelligeretur, tñ nuſq̄ ſatis dinoſceretur. Idcirco illinc ſecedens iam tuta accuſaret initam perfectionem ſuam incipiebat. Interea ſenſit ſeducto quodam ī uiculi ſpatio intra putridum: reiectūq; dolium multo hiatu oſcitantem quempiam ſeq; uerſantem. Quo cum appuliſſet propius: & in dolio coactum hoīem in globum demitaretur, accidit ut ſolis radios: qui adimfluebant: interciperet. Ergo incluſus ille toruis oculis: tetraq; uoce increpans apage te inquit hinc o, inſolens ſpectator, ſi dare potis non es, ne adimito ſolem. Tum Iuppiter tanta abiectiſſimi hominis acrimonia concitus, & rerum: quæ ageret præ indignatiōe oblitus, tibi

inquit æternum:ſi uelim:ſolem dabo:atq; rurſus adi-
mã. Hæc ille cum audiſſet, caput edolio quaſi teſtu-
do proferens multa cœpit conclamitare uoce accurrite,
adeſte populares quo ad multitudo artificum aduola
uit. Hunc inquit Iouem cõprehendite:ac cogite:ut pu
teos atq; cuniculos ueſtros ſole oppletos. reddat: Hic
Iuppiter ſuperiores Momi, deæq; Virtutis caſus repe-
tens, nihil erat malorum:quod non ab inſolenti:quæ
circum irruerat, multitudine expectaret, beneq; ſecum
actum deputabat, ſi nihil pluſq̃ dimidia mulctatus
barba tam inepti conſilii ſui pœnas lueret. Hunc ita
perterritum:& titubantẽ intuens ex his:qui congrue
rant unus pater familias homo ſane frugio inquit ho
ſpes ſine hũc Cynicum philoſophum dignam ſe uitam
degere:qñ quidem nihil ſibi eſſe rerum omnium reli-
ctum uelit preterq̃ ut poſſit omnibus maledicere:&
mordere. At Iuppiter ubi hunc eſſe philoſophum in-
tellexit:ni mirum ad concæptum metum addidit no
uam ſuſpitionem iſtic ſe quoq; agnitum exiſtimans.
Ergo nihil ſibi antiquius ducit:q̃ ut conſertiſſima ex
plebe ſe illico proripiat:atq; abducat:Itaq; ſecedens ꝓ-
cul reſpectat quempiam mediam in cõuallem ſub po
meriis urbis obſcæna inter aminantium cadauera cõ
ſidere:atq; cultro hos:atq; hos ſeu canes:ſeu mures cõ
cidere:atq; præſecare. Id ſibi cum uiſum eſſet opus par
tim mirabile:partim ridiculum:procedebat:ut rem co
gnoſceret. Eo cum propius acceſſiſſet:conſtitit. At ho-
mo Iouis aduentu nihil cõmouebatur:ſed a finitimis
laribus interim ſubaudito mulieris cuiuſdam eiulatu,

quæ filiimortem deploraret:abſecandorum animan-
tium opere paululum deſtitit: Atq; Iouem deſpectans:
& ſubridenſium tanti eſt:inquit, uelle q; nequeas: Id
dictum Iuppiter non ut erat in eam dictum, quæ filiū
forte inmortalem fore optaſſet:ſed in ſe dictum pen-
ſitauit. Et diſcedēs quid hoc mali eſt:inquit:apud mor
tales? ne uero & ſtulti etiam philoſophātur. iamq; de
creuerat ad ſuperos redire: ne quid grauioris incōmo
di ſubiret. Ex urbe igitur excedenti euenit, ut cum pro
pe uallum:atq; ſepem horti cuiuſdam peruaderet: ſen-
ſiſſe uiſus ſit non nullos intus diſceptantes de diis: &
maiorem in modum altercātes. Adſtitit. Hic altercan
tium unus elata uoce forte ſic dicere agreſſus eſt. Vt
intelligatis quid ſentiam. hoc affirmo: rerum orbē non
factum manu: neq; tanti operis ullos inueniri poſſe ar
chitectos. immortalem quidem ipſum eſſe mundum:
atq; æternnm: & cum tam multa in eo diuina & quaſi
membra conſpiciantur: ſtatuo totam hanc machinam
deum eſſe. Si ullus in rerum natura deus: aut morta
lis: aut immortalis eſt: qui uero contra periturum mū
dum opinetur: num is inſanire quidē deum poſſe pu
tabit? An ipſe potios inſaniet: ubi non conſeruatorem
tantorum: tamq; abſolutorum operum deum: ſed per-
emptorem futurum poſſit arbitrari? Alius contra. At
ego inquit ſic cenſeo infinitos in horas concreſcere,
atq; conſeneſcere capaciſſimum p inane mundos mi-
nutiſſimis corpuſculis concurrentibus: atq; congruen
tibus. Num tu inquit alius deos tollis? Caue te eſſe
ita impium ſentiant. Sunt enim omnia plena deorū.

Hæc audiens Iuppiter obſtupuit: atq; non ſatis: pro ut ſua ferebat ſuſpitio: demirari poterat unde in hoc genus hominum tantū cognitionis inceſſiſſet: ut ſe poſt ſepem: & uallum abditum: & deliteſcētem agnoſceret. Non igitur eſt inquit ut hic tuto diutius eē poſſim apud mortales. Celumq; id circo petiit tanta de philoſophis imbutus opinione: ut incredibili arderet cupiditate ediſcendi quid demum docti illi pro ſuis inſtitutis rebus decernerent. neq; dubitabat illos quid uis rerum obſcuriſſimarum: atq; difficillimārum noſſe: & poſſe, quorum tam preclara in ſe dinoſcendo exempla ſpectaſſet. & hanc opinionem augebat: q̄ in Academia uidiſſet ex quæritātibus illis aliquos nitenti barba: & lauto apparatu fluenti ab humeris purpura: leni inceſſu: commoderatis oculis ob ambulare: ut eos cælo dignos: & deorum habendos magiſtros exiſtimaret. Sed pro inſtituto cum operis gloriam ſibi cō cupiſceret: & ſuo ſe ingenio aſſequi nō poſſe animaduerteret: cōmento ad eam rem uſus eſt eleganti. Nāq; accito Mercurio edicit, uti ad ſe Virtutem deam ab inferis deducat. dedecere quidem tam inſignem: & preſtantiſſimam dearum in tantis rebus agendis non acciuiſſe. Negāti Mercurio deam male a ſuperis dis: atq; Inferis accæptam: & ea fortaſſis de cauſa latitantem facile poſſe comperiri. apud philoſophos illos tuos inq̄t Iuppiter ni fallor, inuenies. qui ſe totos illi dedicarūt. Tum Mercurius caue inquit o Iuppiter illos inueniri poſſe putes tam uanos: atq; mēdaces. Vt rem teneas de illis ipſe non nunq̄: q̄ Virtuti afficior: quæſiui eam

ne dam uiderint, illi eam quidem apud ſe per q̄ fa
miliariſſime diuerſari deierant. At demum dea nuſq̄
minus. Tum Iuppiter. tu tamen inquit abi: & percon
tare. ſic facto opus eſt. Sed ita agebat Iuppiter. quod
norat q̄ eſſet quidem Mercurius curioſus: q̄q; nouis
indies iungendis hoſpitiis paciſcendiſq; cōmertiis dele
ctaretur: quo futurum proſpiciebat: ut linguarū deus
aliquid a peritiſſimis philoſophis acciperet, cum de re
bus deorum: quæ ſciret, & quæ neſciret, omnia ſuo
pro more conferret: & id quidem per opportune ad
ſuas inſtitutas res fore ut referret. Interea apud ſupe
ros ſtudia partium tantas in ſimultates: & factiones ex
creuerant: ut omne cælum non minus q̄ tris eſſet in
partes diuiſum. Namq; hinc Iuno, quæ edificandi li
bidine inſanibat, q̄ poterat maximam ſuarum partium
uim, & manum: & bonis: & malis artibus cogebat,
ad hoīumq; ſalutem tuendam inſtruebat: hinc contra
turma illa populariū, & eoꝝ quidem: q̄bus nō ex ſnīa
cum ſtatu rerum ſuarum agebatur, ſponte congrue
bant. ſed immoderatam rerum nouandarum cupidita
tem, qua flagrabant, ſtudio gratificandi deorum Prin
cipi honeſtabant. Medium quoddam tertium erat ge
nus eorum: qui cum ignobilis, leuiſſimiq; eſſe uulgi ca
put, graue & periculoſum putarent, tum & cuiq̄ priua
torum ſubeſſe recuſarent, contentionum euentum ſibi
etiam quieſcentibus expectandum indixerant: Ea men
te: ut inquācumq; uiſum foret partem tuto, attem
perateq; proſilirent, ſuiſq; motibus rem p uoquo uer
ſus uellent, ex arbitrio traherent: Hi demum omnes.

āpud Iouem unam eādemq; rem: ſed uariis: diuerſiſq; cauſis: & rationibus poſcentes inſtabant. Alii. n. ut ꝑ expectatione ſuccedētibus rebus cōgratularentur. Alii ut rebus non ex ſnia ſuccedentibus mature: prouiderent. alii ut occaſionibus præſtitis attemperate uterentur. Id autē erat: ut olim quid de orbe innouando Iupiter ſtatueret: enunciaret. Quæ cum ita eſſent: Iuppiter: ut moleſtam odioſamq; ab ſe aſſiduitatem ſolicitātiū excluderet, fretus inprimis legatione Mercurii: qua ſibi perſuaſerat futurum: ut apud rude uulgus deorū multum gratiæ: & gloriæ pulcherrimo aliquo philoſophorum inuento aſſequeretur. edicit proximis cœlicolarum Kalendis ſe concionem habiturum: & quæ decreuerit explicaturum: & omnibus deorum ordinibus ſatisfacturum. Sed hæc Iouem ſpes de Mercurio multo fefellit: nam cum adiuiſſet Mercurius terras: & poſitis talaribus Academiam philoſophorum officinam peteret: euenit ut Socratem philoſophum ipſo in angiportu ſolitarium offenderet: quem cum nudis uidiſſet pedibus: & trita ueſte adſtantem ratus plebeium quempiam: eo ad hominem ſe fronte: qua erat: liberali: & indole nimirum diuina confert. At qui heus: īquit: homo ubinam hi ſunt: apd' quos' uiri & docti: & boni fiunt? Socrates ut erat mirifica præditus affabilitate: & comitate peregrinum conſpicatus adoleſcentem forma egregium, facieq; inſignem, pro innata ſua conſuetudine cæpit callida illa, qua aſſueuerat, differendi ratione alios ex aliis elicere ſermones, quo ad & qui eſſet Mercurius: & qua dere appuliſſet, & quid ſuperi pararent omnia

rent omnia

rent omnia exhauſit. Interea ex Socratis auditoribus unus & item alter acceſſerat: quos cum non pauciſſimos pro re agenda Socrates adeſſe intellexiſſet, manum in Mercurium primus iniecit. At qui adeſte: inquit, familiares: apprehendite hunc alioqui indole nobili: & liberali præditum, ſed inaudita: incredibiliq; inſania laborantem. o deterrimam hominum conditionẽ, quam multos habet ad nos perturbandos aditus inſania? Quid ego nunc querar furere alios amoribus, odiis: cupiditatibus: libidinibus, quid hoc hic ſe eſſe Mercurium prædicat: & ab Ioue demiſſum olympo: ut Virtutem, quæ ab cœlo exulet: deā perueſtiget, ubi nam ſit, ac paraſſe quidem cœlicolas orbem rerū euertere: & eum cupere innouare. quis hic furor eſt? His auditis: qui Mercurium præhẽderunt, in maximos riſus exciti cum negligentius Mercurium obſeruarent, Mercurius: ut erat pedibus celer: ipſum ſe eripuit fuga: & caſu deuenit in uiculum: ubi intra dolium Diogenes inhabitabat, quo in loco ſeducto: & arbitris uacuo ab curſu feſſus conſtitit. Interea improbus quidā lenonis puer adiecto fuſte: quẽ manu ebrius geſtabat: Diogenis dolium putre, & uetuſtate pœnitus confectum multa ui illiſit: atq; confregit. At mox inde conſpectu euolauit. Ea cōtumelia porcitus Diogenes quaſſo ex dolio proſiliens cum alium neminem præter Mercurium uideret: rapto eodem: quo eſſet laceſſitus, fuſte ſedentem petit. Mercurius atroci: & inſperato inſultu abſterritus uoce maxima cæpit popularium opem, atq; auxilium acclamitare, & in Diogenē uerſus: qui ſe inter acclaman

dum percuſſiſſet:ſiccine:inquit: in liberum hominem, atq; immeritum facis iniuriam? At Diogenes contra:ſic cine tu:inquit a ſeruo tibi iuſta:atq; emerita rependi do les? Tu impure:tu ſceleſte.tu iniuſtus exutiſti, qui qui dem quietum laceſſere: qui domum diruere:qui ex la ribus:ſedibuſq; detrudere inſontē non ſis ueritus? Tua eſt adeo tua hæc intolerabilis iniuria? nam meo quidē in facto non iniuria:ſed error eſt.nam ceruicem quidē, non quam incuſſi genam petebam fuſte. Ad Mercu rii uocem pauci curſitarant.hi re intellecta hortati ſunt, ne in philoſophum iſtiuſmodi eſſet iratior. De hinc ad Diogenē uerſi accurſitarūt hi re intellecta hortati ſunt: ne in philoſophum iſtiuſmodi eſſet iratior:deinde ad Diogenem uerſi redarguendo his uerbis uſi ſunt. Dede cere quidem, qui ſe philoſophum profiteatur:non tem peraſſe iracundiam & quam rem in hominum uita tan topere improbent:eam ab ſe non habere alienam: fla gitium eſſe.poſtremo addebant nihil eſſe turpius:q̄ ege num:& deſtitutum hominem per impatientiam delira re. At contra Diogenes:en inquit: admonitores audiē dos:qui mea in cauſa cum uelint eſſe:me, qui ipſi in alie na non ſint.meum tu me iubes dolorem ferre patiēter, cum alienum tu ne feras quidem moderate? Ergo mer curius decedens ſic ſecu3 ſtomachabatur:his ne credā: qui aſſerant illud hominum genus fore ſapientiſſimū, quod l̄ras tractent, qui re ipſa ſint ſtultiſſimi? mirabar q̄dem ſi una cum ſapientia tantum poſſet odiū ſui perſi ſtere. Nudi ambulant, ſordide uiuunt:doliis habitant, algent:exuriunt:quis eos ferat? q ſe ſe nō ferant:ſibi oīa

denegant, quæ cæteri cõcupiſcunt: ne uero is nõ furor eſt: nolle rebus perfrui: quæ ad cultum: ad uictũ faciãt: qbus cæteri omnes mortales utant. quod ſi plus cæte⸗ris in ea re ſapere ſe arbitrantur, ſuperbia eſt: ſtultitia ẽ: ut eos æque errare aliis in rebus: quas noſſe ꝓfiteantur, deputem. ꝙ ſi ſe reliqs eſſe hominibus in urbanitatis of ficio ſimiles recuſant: execrabilis quædam eos inceſſit fe ritas, atq; immanitas. ſed iſtos ſordidiſſimos ſinamus eſſe miſeros, quo ad inuiſa iſtiuſmodi philoſophandi ra tione uitam degant illepidiſſimam. Hiſq; dictis rediit ad ſuperos, Iouemq; ſalutans ſubridens inquit. Qui aliorum ſenſus, & mentem indagaturus acceſſeram, inueni qui mea ſecreta omnia exhauſit: Mercurium Iuppiter & tam cito: & liuenti cum gena rediſſe ad⸗uertens, remq; percon tatus non facile dici poteſt ex iſtius peregrinatione plus ne uoluptatis, an tri⸗ſtitiæ exceperit. uoluptati quidem fuit ridiculam to⸗tius peregrinationis hiſtoriam intelligere. dolori ue⸗ro fuit. ꝙ penitus nihil pro expectatione factum ſentiebat. Sed cum ſatis Mercurium eſſet alocutus: & non ceſſaret Mercurius omni dictorum contu⸗melia philoſophos proſequi. Vide, inquit Iuppiter: ne tua uerborum intemperantia tibi uitio ſit atq; ef⸗fecerit: ut quos uituperas, hi meritas abſte pœnas deſumpſerint: noui quid dicam. plus ſapiunt illi qui⸗dem rerum occultarum, q̃ opinare. quid ſi præſen⸗ſeriut ſuis inueſtigandi artibus te Mercuri eſſe eum, qui ſe apud me inſimulare leuitatis aſſueueris? His dictis Mercurius animo factus perturbatior e

Iouis conſpectu ſe ſe abdicauit. At Iuppiter ſuarum re-rum ſtatum repetens in tanta conſiliorum inopia qua ſecumq; in mentem incidit conſilium: arripuit. Apol-linem, quem unum omnium deorum ſapientiſſimum & ſui cupidiſſimum habebat, amotis arbitris apud ſe habet, & admonet quæ nam ſibi rerum difficultates in ſtent. non multo abeſſe Kalēdas preſtitutas: quid ſena-tui, populoq; deorum ex edicto referat deeſſe. demum cætera omnia præter ſuam Mercuriiq; peregrinationē ad philoſophos factā explicat. Poſtremo rogat utiquā poſſit opem: atq; auxilium ſuis iam prope afflictis ra-tionibus afferat. Omnem Apollo in tuēda, ſeruandaq; principis bene de ſe meriti maieſtate pollicetur curam, operam, atq; induſtriam adhibiturum, modo tantis re bus agendis ualeat ingenio, fidem uero: & diligentiam profecto non defuturam. neq; ullum pro cōmodis: & emolumentis Iouis recuſaturum ſe laborem, pericula, difficultates. Illud uideat ne quod ſe uelit facere: id cum iis conueniat, quæ ſibi in mentem uenerunt. nam uer-ſare quidem apud mortales genus quodã hominum, qui philoſophi nuncupentur: quorum ſint plæriq; auſi nouas: atq; in auditas cōmentari formas orbis. hos ſe aditurum: & cōſulturum, neq; futurum ut uereatur in dubiis rebus eos conſulere: qui bonis artibus, & diſci-plinis īnitantur. Amplexatus Apollinem Iuppiter, atq; exoſculatus, nūc: īquit, reſipiſcere a maximis animi cu ris per te incipiam o Apollo. noui ſolertiam: noui & uigi lantiam tuam. omnia de te ſpero quæ huic cauſæ oppor tuniſſima: accōmodiſſimaq; ſint. i, ſequere. faciam qui-

dem ut ſentias te aduerſus memorem accepti beneficii functum fuiſſe officio. Tum Apollo ſe accingēs ad iter capeſſendum. age ſis īquit aliud ne me uelis? Tum Iuppiter recte: inquit, nam eſt apud mortales Democritus quidam minutis animantibus cedendis nobilis, ſanus ne: an inſanus ſit: uaria eſt opinio. Sunt qui philoſophum. ſunt qui delirantem prædicent. peruelim fieri certior: quanti homo ſit. Tum Apollo: tantum ne hoc eſt: quod cum maxima nouandi orbis cura apud te conueniat. Sed rem expediam: hicq; tibi iam id inuētum dabo. Ergo ſua ex crumena: qua ſortes inerant: hos eduxit uerſiculos

Quæ tamen inde ſeges: terræ quis fructus apertæ.
Gloria quāta libet: quid erit: ſi gloria tantum?

Lectis uerſiculis, omniū hic inquit ſtultiſſimus ē mortalium. Subriſit Iuppiter. Atqui adſis inquit ſortem iterato educito & ſpectato, ſit ne itidem quem dixero ſapiens, an inſipiens. Eduxit Apollo bos alteros uerſiculos

Scire erat in uoto damnoſa canicula quantum.
Rederet auguſto.

Ergo in quit omnium is quidem ſapientiſſimus eſt. Hic uehementer arridens Iuppiter: ote inquit ridiculum. & quas nam ſortes eſſe has tuas dicā? quæ ex ſtultiſſimo tam repent queant ſapientiſſimum redde re Democritum? neq; nalium appellare ſuccurebat. Tum Apollo at inquit inpromptu eſt: quo hæreat res: ſic interpretor. Sciſcitāti Apollini, cuius eſt die in illuſtrate? ſortes diurnum quaem ſe habeat Democritus: hominem decantarunt. At ſubinde Ioui, cuius præter id: qđ

aliis impertitus ſit:ſua ſunt reliqua omnia, qualē æquæ ſe Democritus reliquo habeat tempore: ſortes liquido explicauerunt: ut ſentire nos hic oporteat hominē hunc noctu ſapere per pulchre: eundemq; interdiu inſanire. Riſere. atq; abiit Apollo. Iuppiter uero plenus ſpei per alacritatem Kalendas expectabat. At cum ipſe aduenisſent Kalendæ: & in arcis atrium dí cum ſolemniū cauſa: tum & contionis incundæ gratia læti frequētes uenisſent: Apollo uero nuſq̄ appareret, incredibili mæſtitia Iuppiter affectus prope contabeſcebat. Iam Fata, quorum erat muneris ſacros curare ignes facere pro more aggrediebantur. Alia ex parte conſertiſſimi di poſcebant ut ab Ioue concio indiceretur: cuius ergo in primis acciti conueniſſent. Ille uero: quod eſſet nihil commentatus, ad tantam de ſe expectationem progredi refugiebat. ſed præſcriptam de contione habenda legem ſuo facto reſcindere, neq; ex graui principis officio, neq; ex ſua re ducebat eſſe: quod intelligebat quanti ſua interſit minime uolubilem, minimeq; uariabilem haberi Iouem. q̄tumq; conferat eos, qui rem. p. moderentur, ita ſua omnia quadrare: ut ſic dixerim, inſtituta, ut in recto æquabiliq; conſilio facile acquieſcant. Ergo ut aliquid rerum agendarum feſtinantibus interiaceret, atq; intermiſceret, quo interea deorum deſideria ab cauſa hac difficili: & graui diuerteret: & diſtineret, imperat fatis ſolemne inchoent. mox ſe ad futurum, atq; cætera expediturum. Itaq; ſtant Fata lautiſſimo habitu manu poſtes attinentes. ac deorum, dearumq; ingredientium ordines recenſent, igniculoſq; flamines, quos deitatis ex-

tare ad uerticem inſigne dixeram : celicolis inſtaurant. At Iuppiter interea inter cunctandum ſecreta obcluſus aula ſolicitudinibus: curiſq; obruitur. Tandem egreſſus potius ut aliquid ageret, q̃ ut quid ageret, intelligeret: ſe in templum infert. Illic ſolemne rite: ac pro uetere more ſanctiſſime peracto, dum ſenatus deorum Iouem ſalutatum aggrederetur, unus ferme maximorum principum Apollo deſiderabatur. Erant idcirco qui Apollinis contumaciæ ſuccenſerent. Iuppiter neq; purgare abſentem, neq; moderate pati obtrectatores, & dici non poteſt q̃ perplexe ſe ſe agitaret animo: atq; in omnis partis hæſitaret. Tandem incidit in mentem: ut Momum regem inſtitueret ſenatus: comitiorumq; principem faceret: non quo illum tantis honoribus dignum cēſeret: uerum ut oſtenderet audacibus: ambitioſiſq; nonnullis deorum ſe ad illos augendos: atq; ornandos ultro omnia: ſponteq; uelle conferre: qui quidem non imperare: ſed obſequi: & gratificari didiciſſent. itaq; iubet in comitium claſſes deorum immittat: ordinibuſq; uniuerſos conſidentes habeat: apudq; populum uerbis Iouis ita agat. Cupere quidem Iouē quæ ageret: quæ ue meditaretur: oīa oibus uæhementer placere: & decreſſe quidē ſingulis, quoad in ſe ſit: morem uelle gerere: quæ res cū ita ſit, adductum ſe ut priuſq̃ ſuam proferat ſententiam optet fieri certior ex tota mundi congerie: ſit ne quippiam quod uelint ſeruari ad nouum opus: integramq; transferri potius, an funditus uelint euerti uniuerſa: atq; perfringi. Tum & de tota re edicit: ut quid quiſq; cum ſuis: tum cōmunibus rationibus conducere ar-

bitretur licenter aperteq; diſputēt:non affuturum ſe in
contione utili conſilio : quod cauiſſe uelit nequi for-
te humiles dii : & in publicis inſueti præſentiam Regis
uereantur, ac perinde dicere, quæ ſentiant: retardentur.
Hæc mandata maximarum, inſperatarumq; fuere per-
turbationum cauſa. quam rem futuram Momus : ut
erat acutus:atq; ingenio excitus:fortaſſis animo præſa
gibat. ſed Ioui, cui iam pridem ſuum dediſſet conſilium
inſcriptum tabellis, ſolicitare nouiſſimis admonitioni-
bus non audebat. tamen conferre arbitrabatur quo-
quo pacto Iouem ab inconſiderata innouandarum re
rum libidine īterpellaret: idcirco ſi tuam per facilitatem
īquit, licet Iuppiter, quæſo tabellas ne quas pridie a me
accepiſti legiſti n? De his alias inquit Iuppiter colloque-
mur. nunc quod inſtat agito. Tabellas iuppiter ne ſibi
quidem traditas meminerat. Ardentem alacritate con-
cionem offendit Momus, & ſtudio rerum nouarum
obſequentiſſimā adeo: ut uix crederet tam nolētes, &
lubentes obtemperare. ſed illico : ut cæpit mandata io-
uís explicare, & ſe regem ſenatus : contioniſq; principē
gerere: ſenſit tantam in ſingulis animorum fieri cōmu-
tatiōem: ut ad uultus, frontiſq; triſtitiam addi amplius
nihil poſſet. Nō eſt ut referam: quantum inuidiæ ob id
aduerſus Momum, quantum querimoniarum aduer
ſus Iouem inſurrexerit: & apud pceres: & apud in̄ſimos
plebeios nullorum erat oculis aſpectus momi non gra
uis: atq; inuiſus. Momi uerba omnibus moleſta, Mo-
mi facta ſingulis infenſa, quin & tantum flagrabat odii
in Momum, ut ſe in faciem ſentiret execrari, & quoquo
uerius

uerſus uertebat oculos, illic expectabat explodentes: & contumelioſum quippiam ad ſui faſtidium geſtientes. qui tum omnes: & ſi ita eſſent animati: ut uix a Momo refractis ſubſelliis impetendo manus continerent, tamen ſe ſe ab iracundia Iouis maximi metu reuocabant: atq; cohercebant. Tandem rogatus primam dixit ſententiã Saturnus: uoce ita ſupreſſa: uerbis ita raris, geſtuq; ita defeſſo: ut potius conatum loqui: q̃ locutum diceres, pauci reliquum ſonitum uocis immurmutãtis excæpere. Aliqui tamen ferebant Saturnum dixiſſe: ſe quidem petere ut ſuæ ſenectuti ueniam darent: ſi quid minus orando poſſet. quando & latera: & pectus quaſſum: & imbecille haberet attritis, conſumptiſq; uiribus ſenio. Proximo loco Cybele deorum mater rogata diu nutãs oreq; admodum, pro uetularum more: irruminans: cũ ſatis, diuq; ſuos reſpectaſſet ungues. enimuero: inquit, de his rebus grauiſſimis, atq; rariſſimis cogitaſſe oportuit. Tertia fuit Neptuni ſententia: is quidem acri uoce: atq; aſpero tono, tragicoq; quodam dicendi more ſententiis tritis: & locis cõmunibus late: diffuſeq; uagatus q̃d uis aliud potuit uideri uelle dicere: q̃ quod ad rem: qua de agebatur: ulla ex parte ptineret. Succeſſit Vulcanus & is quidem ſuam omnem orationem hac una in re cõſumpſit ut affirmaret uehementer admirari ſe quidem q̃ ſint in deorum numero plurimi tanto præditi ingenio: ut de rebus his: quorum gratia conuenerint: docte: atq; erudite norint diſſeruiſſe. Mars uero: cum ad ſe uẽtum eſſet, nihil plus habere ſe, quod pro re diceret: affirmauit: q̃ ut polliceretur accinctum, paratiſſimũq; arbi

trio imperioq; Iouis Martem affuturum: & preſtatur
quidem operas demoliendo: conuellendoq; mundo.
Plutonis oratio auaritiã ſapere uiſa eſt. q ſe habere atte
ſtatus ſit modulos nouiſſimi opis perq̃ pulcherrimos
quos proferret. modo quid prius paciſcerentur, ſuos. n.
labores: atq; induſtriam nullis propoſitis præmiis de-
creſſe nõ condonare. Hercules pſtita occaſione, ut diu:
multumq; præmeditatam orationem de ſuis laudibus
tam celebri: tamq; in conſertiſſima concione recitaret: ſi-
bi haud quaq̃ defuit. ſua geſta magnifice extulit, & grã
dia de ſe in poſterum pollicitus eſt. demum de tota re
ſe ad Iouis ſententiam referre dixit. Venerem riſere dí,
quæ excogitaſſe noua quedam miri artificii deierabat:
ni paululum quippiam totam rem plurimum impedi-
ret. Sed optimum rerum magiſtrum ſpeculum conſu-
lendum. Diana inuenturam ſe optimum quendam ar-
chitectũ pollicita eſt. ſed negare id genus artificum uel-
le imperitis cenſoribus ſubeſſe: ne quod arte abſe elabo
ratum ſit: alii: ut aliquid feciſſe uideantur, mutando ui-
tient, atq; deprauent. Iunonem callidiorem putarunt,
quæ plures fieri Mũdos uariis formis ſuadebat, & hos
atq; alios habendos ad ſatietatem. Cum autem ad Pal
ladem uentum eſt, ea uti ex ante compoſita, conſtitu-
taq; ſcæna cum Iunone, cæteriſq; illarum partium con
ſpiratoribus conuenerant: ſe habere enuntiauit: quæ cũ
Ioue ipſo de his rebus conferat. At quibus mandatum
negocium erat: unus: & item alter deorum præconſti-
tuta inter ſe arte: & fraude magnis uocibus redarguere:
eiuſq; ſuperbiam increpare, quæ tantos deos: totamq;

concionem indignam putet, cui pro communi utilita-
te meditata communicet: illa altercari. hinc ex ordini-
bus plures ſtudiis partium excitati in conuitia con-
ueniunt, inglomerantur, conſtrepunt. quem tumul-
tum: atq; ordinum perturbationem ſpectans Mo-
mus ſupraq̃ cæteri omnes uoce illa ſua boanri hos,
atq; hos increpans ita conclamitabat: ut ſolus ipſe tan
to ex comitio audiretur. At cum ſedare tumultuantem
contionem iterum: atq; iterum fruſtra temptaſſet,
commotus facti obſcænitate excanduit: quo ad plu-
rima per iracundiam dixit: immoderate, inter quæ ex
cidit ut diceret: non iniuria apud mortales ueteri ſan-
ctiſſimoq; more, & lege obſeruari: ut publicis abi-
gerentur: excluderenturq; mulieres. Addidit his eti-
am Momus ut diceret: etenim quænam temulen-
tiſſimorum luſtra his cōuitiis comparabimus? Quæ
dicta ab tota concione audita cum animos cunctorum
iam tumidos: atq; indignatos offendiſſent: ut erãt iam
tum primum concepto odio irritati, ſiccine, inquiunt
Momus hic ſua cum demorſa barbula ab exilio erit
reſtitutus, ut noſtram ad ignominiam nouus exi-
ſtat cenſor? Hunc concionis animum intuens Dea
Fraus tempori inſeruiendum rata ad Iunonem ad-
uolat: monet: hortatur: belluam hanc nimia licentia in-
ſanientem: atq; temere inſultantem coherceat. Itaq;
Iuno ſponte ſua iam pridem ſatis in Momum com-
mota: nunc deæ Fraudis impulſu concita ſe ſe præci
pitem ad facinus inauditum dedit. reiecto enim palio:
adeſte inquit matronæ: tuq; Hercules huc ocius trahe

Momum. ſic ſoror: & coniunx Iouis imperat. paruit haud inuitus Hercules, Momumq; in hunc: atq; in alterum manuq; uoceq; ſe ſe agitantem per capronoſum illud, quod fronti iminet, ſinciput præhenſum, ut erat præpotens: ita ſuum in dorſum reiecit: ut reſupinum cõtorto collo ad Iunonem quaſi trũcum apportaret. Eueſtigio innumeræ iniectæ manus miſero: nihil plus dico, Momus quidem mulierum manu ex maſculo factus eſt nõ mas: omniq; funditus auulſa uirilitate præcipitem in Oceanum deturbarunt. Inde Iunone duce ad Iouem properãt, iniuriiſq; deploratis efflagitant, ut aut publicum ipſum odium Momũ releget: aut uniuerſum dearum populum in exilium abigat. Non poſſe quidẽ deas matronas tuto his in locis degere, ubi funeſtum, exitioſumq; id monſtrum uerſetur. qua de re etiam additis lachrymis obteſtãtur, ut malit unius conſceleratiſſimi pœna tot ſuarum neceſſitudinum, & optime de ſe meritarum precibus, ſalutiq; conſulere: q̃ perditiſſimi uſius gratia omni de cœlo duriter mereri. Id Iuppiter, & ſi facti exemplum magiſq̃ factum ipſum non probaret: tamen ne non concedendum quidem multitudini ſtatuit: quod tãtopere affectaret atq; expoſceret. Semp. n. multitudinis motum, atq; impetum fuiſſe reipub. periculo: ni comprimatur: & alium non adeſſe comprimendi modũ: niſi ut obtemperetur. Tum aliqua item ex parte eam rem ita cecidiſſe ferebat minime moleſte: maxime q; graui illa eſſet hoc pacto ſolicitudine factus liber: qua non mediocriter angebatur. Cum non haberet quid contioni expectanti ſe dignum referret. Ergo

cum annuiſſet: garrientiumq; mulierculatum ſtrepitus quieuiſſet. pauca de rixæ iſtiuſmodi indignatione ſuccin tis uerbis perſtrinxit. At ſe cum quidem perdendi Mo mi libidinem in tales, tamq; multas ſibi coniunctiſſi mas, & cariſſimas ícidiſſe ait dolere magis: q̃ ut audeat improbare. illud maluiſſe factum non impetu: nõ præ cipiti conſilio: cum multas alias ob res: tum ut liceret pacata: & quieta concione frui, quo ad quid inſtituiſſet: cõmonefaceret. Sed quando per Momi calamitátem, ne dicat per ſuorum immodeſtiam, id nõ liceat: ducere ait ſe cõmodius non agere id nunc, quod decreuerat, & non inuitum uelle ſuperſedere: quando uideat commo tos: & perturbatos procerum animos. ſed prope diem ad ſenatum de tota re: p. relaturuȝ: quæ excogitaſſet uti lia: & admodum neceſſaria. Et cum tádem ex aula egre deretur indomitus ille fœminarum uulgus: caſu fit illis obuiam Apollo a mortalibus rediens: quem cum uidiſ ſent, ꝙ & uatem, & præclarum futurorum coniectorẽ putarent: non ſine cauſa conſulto abſuiſſe a tumultu in terpretati ſunt. Ideo innutantes hui, aiebant: improbe q̃ ſolus ſapis: q̃ belle ſciſti uti foro, & uitare illepida Fie bat idcirco ad Apollinem concurſus. iamq; ad ueſtibu lum adſtabant preſſi, ꝙ multis exeuntibus: atq; redeun tibus conſtiparentur. Quã inter frequẽtiam forte ade rat & dea Nox, quæ una furtis faciũdis mirifice delecta tur, & in ea re ita ſcite perdocta eſt: ut uel oculos Argo ſi uelit: furari poſſit. Ea, ut pendentem ab Apollinis la tere crumenam ſortibus turgidam animaduertit, ita ab ſtulit: ut id facinus omnes penitus latuerit. At Apollo

ſalutatis his, atq; his: intellectaq; contionis hyſtoria læ tabatur, cum cæteras ob res: tum q in rem Iouis ceſſiſ ſet. Eoq; admodum exhilaratus ad Iouem ingreſſus, quod minime rebatur: triſtiori q̃ erat par: exceptus eſt fronte ab Ioue. Etenim Iuppiter cæteris amotis, & qd nam tum ſero tarduſq; rediſti? Tum Apollo nihil habui rerum: inquit, aliud: quod agerem: q̃ ut tua ſedulo: maturæq; imperia exequerer. Sed me illi, ad quos acceſſi philoſophos: dum ita inſtructi ſunt: ut nihil exptoment rerum reconditarum, niſi id ſit maximis uerborũ inuolucris implicitum, longis ambagibus detinuere: inuitum quidem: tamen eos audiendos putabam: quando expectationi tuæ omni diligentia ſtudebam ſatisfacere. At ſunt profecto ad unum omnes uerboſi. Vnum excipio Socratem. niſi forte quibuſdam minutis interrogatiunculis interdum quaſi aliud inchoans uagetur: qui tamen: ut cumq; eſt, mihi ſemper uiſus eſt frugi, illiq; uolens faui, fudiq; in eum tantum mearum rerum quantum ſat ſit ad ſiniſtros graueſq; caſus euitandos. Semper eius abſtinentia, continentia: humanitas: gratia, grauitas, integritas: unaq; & ueri inueſtigandi cura: & uirtutis cultus placebit. is omnium unus opinione longe præſtitit, dum ex eo elegantem, & digniſſimam memoratu diſceptationem accæpi: quam quidem cum audies: credo non grauate feres me in ea perdiſcenda paululum ſuperſediſſe, & fortaſſis non inficiaberis tuas ad rationes bene componendas adhiberi poſſe nihil accomoditius: q ſi uacas animo ad has res audiendas, eam tibi ſuccinte, & breuiter enarrabo. Tum Iup

piter cupio. narra. ſapientum quod ſermonibus, & dictis delectari etiam ubi nihil afferant præſentibus cauſis emolumenti conferet. Tum Apollo duo, inquit: fuere homines inter philoſophos: apud quos aliquid graue: & cum ratione conſtans audierim. Democritus, & Socrates. dicam de ſocrate: ſi prius de ipſo Democrito dixero: quæ te ab tua iſta inſolita triſtitia frontis ad riſum hilaritatemq; reſtituant. Audies rem cum feſtiuam: tum et plenam maturitatis. Democritum offendi inſpectantem proximo ex torrente raptum cancrum uultu ita attonito, oculis ita ſtupentibus: ut præ illius admiratione una obſtupuerim. Cumq; pluſculum adſtitiſſem: cæpi hominem compellare. At ille ab ſuo: ſi recte interpretor: ſomno: quo apertis oculis habebatur: nec quicq̃ excitabatur. Commodius ea de re duxi Democritum illam ut ita loquar, ſtatuam relinquere, quo ad ſponte ſua expergiſceretur, q̃ illic fruſtra tempus perdere, itaq; alias ibi cateruas conueni philoſophorũ, quorum mores quis non improbet? & uitam quis nõ oderit? dicta uero: & opiniones quis aut interpretet: aut ꝓbet? Adeo ſunt obſcura adeo ambigua: ut nihil ſupra. Tum Iuppiter arridens an inquit o Apollo tu quidem: qui interpretandi mirus es artifex, iſtorum dicta nõ interpretaberis? At inqt Apollo de me profiteor oĩa poſſe facilius: ita ſunt illa quidem partim uaria & incerta: partim inter ſe pugnantia, & contraria. Sed de his alias. Illud ſit ad rem, ꝙ cum inter ſe hoc genus hominũ nulla in ratione conueniat: oĩbus opinionibus: & ſentẽtiis diſcrepent: una tãtum in ſtultitia congruunt. ꝙ eoꝝ qui

uis cæteros omnes mortales delyrare, atq; inſanire deputant præter eos, quibus fortaſſis eadem æque atq; ſibi ſunt, uita: mores: ſtudia: uoluntates: affectus: uiaq;, & huiuſmodi. Adde qđ quiſq; probat, alios nõ probare: quæ oderit: alios non odiſſe quibus mouentur, alios non moueri: id demum ad iniuriam deputant. Hinc difficile dictu eſt quãtæ: & q̃ multæ manarint inter eos lites: & controuerſiæ: dum & contumeliis, & ui etiam: ſi poſſent: alios omnes ſui eſſe imitatores uelint: & uix feras tantum inſipientiæ profeſſoribus uerſari inſaniam. Tũ Iuppiter quid ego philoſophos mirer uelle cæteros ſuo arbitratu degere? cũ & plebeios uideo in horam, p ut ſua fert libido: a ſuperis poſcere imbrem, ſoles: uẽtos: atq; etiam fulgura: & huiuſmodi. Tum Apollo quid cæteri faciant non refero. de his hoc ſtatuo eiuſmodi eẽ: ut dum quiſq; ſua ſtultitia orbem uniuerſu; agi optet, dumq; nihil conſtantis: certiq; habent: ſtatuo inq̃ futurum, ut ſi eorum uelis audire ineptias, oporteat infinitos, & momentis temporum uario, mundos profundere: aut aſſiduis deprecãtium querelis inſanire. Sed de uniuerſo philoſophorum genere hæc dicta ſint. Ad Democritum reuertor. ad hunc igitur iterato rediens offendo hominem perſcindentem cancrum: quem ſpectare attonitum dixeram: cancrumq; ipſum obtenſo uultu, proniſq; luminibus introrſum per uiſcera ſcrutantem, & dinumerantem quicquid neruiculorum aſſiculorũq; in eſſet. Saluto hominem. at ille nuſq̃ minus. non poſſum facere quin ipſum me rideam. Audies o Iuppiter ridiculam rem. incidit. n. in mentem ut cepe quoddam ex

proximo

proximo agro deſumerem: atq; medium inciderem,
meq; homini adigerem. quo facto cæpi eius geſtus, &
motus imitari. preſſabat ille os. ego itidem preſſabam:
ceruice ille in hãc ruebat aurem. ego itidem in hãc. præ
grandes ille exporgebat oculos. ego itidẽ. Quid multa?
omnia enitebar: ut me illi præberem ſimilem. & habe-
bam quidem me homini imitando prope parem: ni il-
lud interturbaſſet, quod Democrito extabant oculi ſic-
citate inſignes: nobis uero ob moleſtam cepæ acrimo
niam oculi erant pregnantes lachrymis. quid multa?
hoc ludicro inuento aſſecutus ſum quod ſerio nequi-
uiſſem: ut colloquendi daretur locus. Me. n. deſpectato
ſubridens: heus inquit: tu quid facis lachrymãs? Tum
ego contra deſpectans. At enimuero tu quid facis? quid
rides? Te: inquit ille: prius rogitaueram. Tibi: inq̃, ipſe
prius reſpondi. paratum inde adeo litigium uidens grã
dius arriſit. At qui quando ita euincis, inquit: referam de
me quale noſtrum foret opus. Ego. n. multam dederã
operam: ut brutis euiſcerandis (hominẽ quidem ferro
lacerare nefas ducebam) intelligerem quas nam primũ
in animantibus malum iracundia ſedes occuparet. un-
de tanti motus efferueſcerent. quibus facibus mentem
hominis exagitaret: omnem q; uitæ rationem peruerte-
ret. Ea enim re inuenta multa me in hominum uita re-
perturum putabam cõmoda: & utiliſſima. Videbam
in pleriſq; animantibus quædam: quæ mihi plane ſatis
facerent. ſed ne in homine: quod ĩtelligebam unde tam
multa ſurgerent, quæ ad ſtultitiam facerent. quæ com-
pereram hæc ſunt. nam ſuccum quidem inueniebaʒ ad

interprecordia in hauſtum ab ſpirantibus animi ignicu lis concoqui in ſanguinem ita ut uariarum quibus con ſtet:partium uariæ fiant ſegeſtiones, quarum una qui dem, quæ ex leuiſſima ſanguinis expumatione annatet colligitur, & uaſculo a natura coacto:& coaptato com mendatur. At ſolere liquorem hunc figura ignibilem ſi ue cõmotis præcordiis, ſine admiſſo uiſceribus intimis incendio feruere, atq; candeſcere, eiuſq; acutiſſimas ſcin tillulas ſegeſtione leuigatas, æſtu impulſas uolitare ca nalibus:& ad rationis uſq; ſedes ſe ſe attollere:atq; per uadere, ſuoq; appulſu acri:atq; temulento inflammari atq; conflagrare intima naturæ omnia, quo ad mẽtem laceſſendo tumultuãtẽ reddat. Hæc ita eſſe in aliis qui dem animantibns clare perſpexi. At nunc animas unũ hoc, quod inter manus eſt:cum natura mihi ad omnẽ duelli audaciam, & ferocitatem pulchre ad ornatum ui deretur:diligentius recognoſcendum arbitrabar. huic torax:huic manicæ, huic nil non opertum ſquamis ad eſſe natura uoluit. Cumq; arma ſcirem amoto irarum impetu eſſe pœnitus mollia:& inutilia:non iniuria: opi nabar, huic etiam dediſſe naturam multa ad inceſſendã iracundiam fomenta:atq; irritamẽta. Ea uero ubi nam hæreant nuſq̃ inuenio:& quod magis ſoliciter accedit, quod ne cerebrum quidem hoc in animante comperio: & opinari nõ adeſſe uno hoc in animante cerebrum ue tat ratio. quod.n. animal mouetur loco:cerebrum ha beat atq; inde uigeat neceſſe eſt. quandoquidem omnes neruorum fibreæ e:cerebro ipſo fluant. At hoc cui tam multorum membroru3, & robuſti & uarii motus ſup

peditent, qui carere poſſit cerebro, non intelligo. Hæc Democritus. At ego ut uiderer quoq; philoſophari, cõtra ſic orſus ſum dicere: ſpectare quidẽ me in eo: qđ manibus haberem: cepe demolituri ne ſint ſuperi di mundum: an perpetuo ſeruaturi. Tum ille ote inquit aruſpicem lepidiſſimum: unde tibi nouum ariolandi hoc genus acceſſiuiſti: Tum ego at qui inq̃ iſtuc recta et a uobis philoſophantibus diducta ſit ratione: qui quidem maximum eſſe cæpe mundum aſſeueratis. Tum ille facis tu ĩquit adeo uenuſte. qui paruo ĩ orbe maximi mũdi caſum quæris. Verum & quidnam hiſce in extis ceparīis quid ĩgrati inueniſti: quod plores? Tum ego uiden inq̃ iſtic diuiſo in cæpe litteras. c. atq;. o? num eas clare: aperteq; admodum ſentis quid proloquantur. Tum ille quid tu ne loqui cepe, cum & cœlos cantare aliqui dixerint: exiſtimabis? Tum ego minime: ſed præſe ferũt longe. o. atq;. c. aut occidet inquiunt, aut corruet. diſiunge, non itidem enuntiant: corruiturum orbem. Tum ille uehementer ridens: Tu inquit igitur: o piiſſime orbis excidium, atq; interitum ploras? ſed heus tu ubi nam huius, qui nunc conſtat: Mundi rudera ſuperi reicient: ſi demoliri aggrediantur. Hoc dictum: q; ſapiens, & ad noſtram rem accomodatiſſimũ uideretur: effecit ut obmuteſcerẽ, atq; mecũ ipſe dicerem. habes tu qdem cerebrũ: q; te nõ hr̃e fuerã dicturus, qñ illud in cancro quæreres. Hæc de Democrito hactenus. Nũc ad Socratem illũ redeo uirũ omni uirtutis laude inſignem. hunc reperi quãdã in taberna coriaria: ſuo pro more. de quodam multa interrogantem. ſed ea prorſus nihil ad nos.

T ii

Hic Iuppiter: nempe & perq̃ inſignem prǽditas uirum: qui apud coriarios diuerſetur. Verum age dum quǽſo o Apollo quid nam id erat: quod interrogabat Socrates? eſt enim ut cupiam de eo audire, quǽ uere ſua quidem ſint, non quǽ aliena factione Socratis dicantur: nempe tum ſi recte memini his uerbis utebatur. Age ſis o artifex ſi quid in mentem tibi ueniat: ut uelis optimum calceum conficere: nõ tibi corio eſſe opus ſtatues optimo? ſtatuam inquit ille. Tum Socrates qualecũq; dabitur corium ad id opus accipies ne: an putabis intereſſe ut ex multis cõmodius eligas? putabo inquit. Tum uero Socrates quo id pacto: inquit: dinoſces corium? An tibi aliquid, quod experiundo uideris corium popportunum: & accõmodatiſſimum propones tibi: cuius comparatiõe hoc tuum penſites: & quid cuiq; deſit: amplius ue ſit: apertius diſcernas. proponam inquit ille. Tum Socrates qui uero optimum illud condidit corium: caſu ne an ratione aſſecutus eſt: ut illi nullǽ adeſſent mendǽ? ratione potius inquit artifex. Et quǽ nam inquit Socrates: illa fuit ratio ad id munus obeũdum? ea ne fortaſſis, quam concidendi corii uſu: & experientia percǽperat. Ea inquit artifex. fortaſſis inquit Socrates ǽque ac tu in ſeligendo: ita ille in parando corio ſimitudinibus utebatur partes partibus: integrumq; ĩtegro comparans: quo ad futurum corium omnibus numeris reſponderet ſuo huic, quod menti: memoriǽq; aſcriptum tenebat. corium eſt inquit ille ut dicis. Tum ĩquit Socrates quid ſi ille nunq̃ fieri uidiſſet coriũ, eã optimi corii cõficiendi deſcriptionẽ: & ſimilitudinem unq̃ hauſiſ

ſet. Hic Iuppiter qui attentiſſime oīa hæc Socratis q̄ſi/
ta adnotarat, rupit tunc incredibilem quandam in ad/
mirationem Socratis. Atq;, inquit: o uirum admirabilē
nequeo me diutius continere quin clamem o iterum ui/
rum admirabilem. ſino illud te o Apollo, quamq̄ eſſes
perſonatus: ab Socrate fuiſſe cognitū. de illo.n. ſic ē qđ
audeā affirmare, nouiſſe & qui ſis: & qd negocii ageres:
& qd tibi uelles deniq; oīa cognouiſſe. Nā ē ea quidē mē
tis perſpicacia in occultis quibusque rebus perueſtigan
dis apud philoſophos: quantum re periclitati ſumus. cū
cōmunis, & quaſi peculiaris: tum genere ipſo tanta, ut
ſupra ſit, q̄ poſſis credere: & noui quid dicam, & exper/
tus noui. Verum uide q̄ belliſſime te cognito, & cauſa
intellecta ſatisfecerit. Sentio quo tuæ tendant uerborū
amphibologiæ Socrates. aut enim ad huius ſimilitudi/
nem: in quo fabricando omnes pulchritudinū formas
expreſſi: reſtituendus erit Mundus: aut plures tentādi,
quo ad fortaſſis caſus abſolutiorem aliquem afferat. ſed
quid tum quid poſtea? Tum Apollo enimuero nega/
uit artifex ſe id ſcire: quod rogaſſet: atq; obmutuit illico
ipſe me ingeſſi: conſalutaui: ille me per hoſpitaliſſime: be
nigniſſimeq; accepit. Multa in medium contulimus: q̄
longum eſſet referre. Sed eorum, quæ noſtram ad rem
conducerent: illud placuit in primis: q̄ pluribus interro
gatiunculis concluſum dedit: & finis fuit hmōi. Nam
hunc: quo omnia contineantur: Mundum tale nimirū
extare, ut alibi reliquerit nihil: quod addi: adiungi ue ſibi
a quoq̄ poſſit. cui ſi nihil addi, nec diminui, ſi non dimi/
nui. nec corrumpi. nam cui addes: quod alibi eſſe non

poſſit?aut qui corumpas, quod diduci nequeat. Hic iuppiter tritum iſtud: & uulgatum quidem eſt dictum: ut cumq; ſit: quod minime cum illo ſuperiori de coriario compares. Tum Apollo caue his rebus diiudicandis o Iuppiter opinioni, q̃ ueritati aſſentiaris. Vide ne te nimia, quæ apud te uiget, iſtius uiri authoritas in errore; trahat: atq; detineat. nihil enim tãtas habet uires ad ſuadendum, q̃ gratia: nihil, quod ueritatẽ obnubilet æque atq; authoritas. Pythagoras auctoritate aſſecutus eſt: ut quæ diceret: omnia uera an falſa eſſent: ſui nihil curarent, omnia aſſentirentur: nihil auderent negare: nihil non crederent. deniq; uel ineptiſſima etia; uellent haberi pro certis: & teſtatis apud cæteros. ut etiam: cum ſe ab inferis eſſe reducem prædicaret: iurarent uera prædicare. Tum Iuppiter attemperate quidem in hæc incidimus. eram enim percunctaturus quid nam iſtiuſmodi celebres. Ariſtotelẽ ne, Platonem, Pythagoramq; ipſum, & eiuſmodi philoſophos adiuiſſes. Et quid igitur num ab his quippiam rari, & reconditi attuliſti? Tum Apollo Ariſtotelem: inquit, repeti contuſo pugnis Parmenide, & Meliſſo neſcio: quo minuto philoſopho geſtientem, & cumquibuſq; obuiis rixantẽ: ac intolerabili quadam ſuperbia: & incredibili arrogantia uetantem quoſq; per ſe quicq̃ proloqui. Theophraſtum uidi maxima; ſuorum ſcriptorum pyram inſtruere, ut eam incẽderet. Platonem erant qui dicerent abeſſe longe apud ſuam illam inuiſam, quam coædificaſſet: politiam. Pythagoram audiebam paucis ſuperioribus diebus in gallo quodam fuiſſe cognitum: eundemq; fortaſſis nunc inueni

ri poſſe in pica:aut loquaci aliquo in pſitaco. Solere quidem illum per uaria diuerſari corpora. Hoc loco Iuppiter o inquit Apollo q̃ cuperem quempiam iſtiuſmõi in cauea demi hr̃e philoſophũ:q̃ meas regni res inde p̃clare cõſtituas ducerẽ. quid cenſes? poſſet ne ulla præhẽdi induſtria? Tum Apollo & quid ni id poſſet: qui noſſet uenandi artes: mõ illum norit. Tum Iuppiter iſtuc difficile uili in corpore philoſophi mentẽ intelligere. Tum Apollo ĩmo uero facile ubi aduertas. Tũ Iuppiter obſecro tuis ne id fortaſſe artibus & ſortibus? Tum Apollo maxĩe, uel ẽt in primis ꝓpoſitis p̃miis aſſequemur: ut ſe ſe illi ultro offerãt. Tũ Iuppiter malo tuas in illis dinoſcẽdis artes expiri. Age q̃ſo ſpecta ubi ſint locoꝝ. Tum Apollo cũ iſtac ꝑ re ſuas uellet ſortes cõſulere: & ruptã ligulã abrepta crumena intueret: maxĩa cæpit uoce indigniſſimũ facinus in ſe admiſſuȝ deplorare. Et ꝙ familiarius apud Socratẽ fuerat uerſatus: ſibi id feciſſe furtum blanditorẽ Socratẽ perſuadebat: & adiurabat. lõgũ eẽt referre quibus uerboꝝ conuitiis phũm proſequeretur: ſcurram appellabat, & fabroꝝ ludum. Tũ & illud addebat: non iniuria Momũ prædixiſſe tales fore mortales: ut etiam, ſin alr̃ nequeant, pedibus ipſis furari aggrediãtur. Cumq; ſatis deferbuiſſet: ac uerborum iactantia aquieuiſſet, euȝ intuens Iuppiter: num inquit o Apollo cancrum te Democriti eẽ q̃ qui ſis tantis conceptis irarũ motibus p̃ſtaret? Cancro qdẽ cũ ſit furoribus uacuus, omnis: armoꝝ neruorũq; uis ad laceſſendũ ſuppeditat. Tibi cũ ira flagres: cũ tui uix compos ſis: nihil ad proſequẽdam uindictam relictũ eſt. qd facies? quos petes?

qua ratione aut abſentibus pœnas deſumes:aut inſon
tes afficies.illis quidem quid auferes bõi,cum nihil ha
beant.quid afferes mali:cum paupertatem:& dolorem
& iſtiuſmodi penitus nihil timeant? Tum Appollo en
monitorem percõmodum:qui minima offenſus mole-
ſtia orbem uelit ruiſſe,& me:qui tantas amiſerim diui-
tias,ut temperem iubeat.Et poſſum quidem æſtu,ſi-
tiq; mortales perdere Iuppiter.mortales ĩnq̃ perdere.
Tum Iuppiter uel poſſis quidem quid uis malorum,
tum tamen nihil feceris.quandoquidem nihil deinceps
apud ſuperos conſtitueretur:quod ipſum non pateat
mortalibus.namq; philoſophi quidem aut ſuis:quibus
callent,occulta peruestigandi artibus:aut tuis ſortibus
adiuti omnia præuidebunt:quæ acturi ſumus pro ſum
ma ſua ſapientia uitabunt. Quare malo tuos iſtos ani
mi æſtus ſedes:Deſine caſum hunc longius deplorare.
collige ipſum te.De iſtis quidẽ improbiſſimis mulctã-
dis alias erit ut mature cogitemus.tamen & ſi opinor
alibi accidiſſe:ut tantas diuitias amiſeris. Tum Apollo
recte inquit admones.iam monenti pareo:& unum eſt
quod me recreet.habeant illi quidem ſortes,interpretã-
di modum:& rationem nuſq̃ habituri ſunt,Sortes leui
labore reintegrabimus.illis curarum plus:& ſolicitudi-
nis:q̃ cõmoditatis:& opportunitatis redundabit a ſor-
tibus.Dum hæc apud ſuperos agebãtur:æſtus:fames:
febris:& eiuſmodi:quod audiſſent finem,atq; interitũ
rebus parari:quo repentinum futurum laborem in tot
mortaliũ milibus mactandis minuerent:iã tum primũ
cæperãt uexare humanas res:multa q; uiuentiũ capita
abſumpſerãt

abſumpſerant. Quibus calamitatibus acti hominum genus. quod deos uotis aureis maioreꝫ in modum moueri animaduertiſſent: ludos uouerũt Dis maximos: & eos dictu incredibile q̃ grandi apparatu: & thæatri, & ſcænæ: quanta ue impenſa ornarint. Sino muſicos, ludiones: poetas: quorum innumerabilis populus omnibus ab prouinciis, exteriſq; uſq; ab orbis oris confluxerat. Quicqd erat rerum dignarum ubi uis gentiuꝫ: id ad templi: ad ſacrificiorum: ad ludorumq; ornatum cõuexerant. ſino cætera. illud operis uaſtitate non poſtponendum. q͠ theatrum: circuſq; maximus aureis uelis pictis acu, opus uaſtuꝫ: & incredibile ſuperne: & quaq; circum uerſus integebatur, honoratiſſimis in gradibus maximorum deorum ſimulacra extabant. omnia circũ auro gemmiſq; nitebant. & quod aurum gemmasq; uinceret ſpecie, quantum ab his dignitate uincebantur, omnia floribus conſperſa ad uenuſtatem conueniebãt omnia ſertis, fumorumq; delitiis odorata, & redimita. Tabulæ inſuper pictæ: alabaſtricæq; mẽſæ, & uaria ſpeculorum miracula ad complendos non admiratiõe ſed ſtupore homines accedebant. quin et, quo nihil eſſet non refertiſſimum rebus admirãdis, ipſa item extrema ſingula inter columnia ſingulis heroum ſtatuis occupabantur. Tantis apparatibus Superi ab cœtu hominũ dignari: teneriq; ſe aduertentes: non poterant non facere: quin cõmouerentur. Quo effectum eſt: ut etiam hi: qui fortaſſis aut ſtudiis partium: aut ſuorum commodorum ſpe cauſæ hominum aduerſarentur: ſententiam uerterent: & partim miſericordia, partim numeris ma-

gnitudine commoti ſuperiorem ſuam de nouandis re-
bus poſtulationē reiicerent. qui uero hominum res ſal-
uas cuperent, quorum erat princeps Hercules, apud Io
uem inſtabant: ut mallet de ſe bene in dies pro meren-
tes mortales beneficio obſtringere: q̄ pœnis perdere. Il
lud. n. ualere cum ad gratiam, tum etiam ad laudem.
Hoc uero poſtremum nihil afferret emolumenti: & plu
rimuȝ poſſe ad calumniæ ſuſpitiones augendas, & mo
nebat ut diligētius penſitaret: uota ne hæc facta religiōe
haud minore q̄ impenſa cum Momi calumniis conue
niant. Sint ne illorꝫ: qui deos nullos putent, an eorū,
qui dis ſe acceptiſſimos: & cōmendatiſſimos eē optent.
Admonebat item ut Momi naturam: & mores animo
repeteret. demum ſtatueret: an q̄ apud mortales q̄bus
eēt odio: deos inuiſos: & infenſos reddere aggreſſus ſit,
idē apud ſuperos: q̄bus ſe accæptuȝ opinabat̃, inimicos
hoīes malo afficere neglexerit. & q̄bus ſit Momus odiis
ꝑditus erga mortales: ſatis patere q̄dē cū aliūde: tū illic
ꝙ antea pene q̄ eos uidiſſet: fœda obſcænaq; illa aīantia:
q̄ uix noīare ſine flagitio poſſumus, ad hoīes in ceſſen
dos ꝑduxerit. quare illud cogitēt ſuperi: an q̄ ſui repren
ſores ſuperos fuerit tantis conatibus ꝓſecutus, idē bar-
bæ demorſæ contumeliam non curarit. Poſtremo um
brā noctis filiaȝ obteſtans Hercules affirmabat: Id. n.
maximū eſt deorꝫ iuramentū: quæq; inſimulauerit ī ce
na Momus aduerſus hoīes: eadē ipſa oīa ſceleris: & ꝑfi
díe eſſe refertiſſima. Et Momi eē illa in deos nephanda
non mortaliū dicta: quibus freq̄ues apud philoſophos
abuteret̃. his addebat nō intelligere prudētiſſimos deorꝫ

quid ſibi uellet Iuppiter. Si qd forte hoc pacto q̄rat no uādis rebus placere multitudini: aut ſi tantarum impēſarum p̄miū nihil p̄ter ſolū plebis plauſum q̄ritet: Semp qdē affuturos qbus nō quæq; agas oī ex p̄te probētur. neq; defuturos imprimis honeſtiſſimos deorum: qui cōſuetas res deſiderent magisq̄ ut nouis deleſtent. Tum & ueteres illos optimos architectos: qui tanta arte hunc: q extet, mundum peregerint: ob ſoleuiſſe uetuſtate: & negare omnino omne id fabrorum genus fieri qdq̄ poſſe elegātius: ornatius, atq; ad perpetuitatē: conſtantiāq; aptius q̄ hoc: quod factum tam oī exparte perplaceat. Quod ſi tandem nouos iuuet architectos experiri: ſatis patere quidem quid ualeant cum aliunde: tum in Iunonis arcu ex ædificando. quando quidem non iniuria uulgo dictitent: non aliam obrem ſtructum fuiſſe ita niſi ut interſtruendum rueret. Hæc Hercules non modo Iunone, bacchoq;: & Venere: & reliquis Iunoniæ factionis complicibus ſuffragantibus: aperteq; iuuātibus ediſſerebat. Verū & omni prope cœlo probante: & admodum cōſentiente. At Iuppiter cum horum admonitionibus motus, & operis incundi difficultate disfiſus, tum etiam uotorum magnificētia illectus facile de ſua priſtina ſententia adduci ſe paſſus eſt. Ergo præſtitam occaſionem reiciendæ ab ſe īuidiæ in Momū libēter uſurpauit. tametſi cupiebat uideri beneficii gratia id facere: quod eſſet ultro facturus, idcirco homines quidem, inquit: ueſtras o cœlicolæ delitias quanti ſemper fecerim, non eſt ut referam, ni forte hac ſpe: qua uota ineunt: homines: ipſi parum atteſtantur ſibi eſſe perſpectum: & cognitum animum

erga ſe noſtrum. Quis.n.opem, atq; auxilium ſuis ad
uerſis in rebus tanta ſpe: atq; expectatione poſtulet: niſi
ab eo: cui ſe carum: & cõmẽdatum meminerit? Neq; ue
lim exiſtimetis me facili de cauſa: aut ſimulaſſe his non
ſuccenſere: qui præſentia faſtidirent: aut diſſimulaſſe eo
rum neſcire mentes, atq; ſenſus: qui nouas res cuperẽt.
Quod ſi quæ in cauſa ſint diligẽtius penſitabitis: nõ du
bito factum meum ita probabitis, ut fieri cõmodius ni
hil potuiſſe affirmetis. Sino reliqua. qd illud: quod pa
tefactum quidem reddidi multorum diſquiſitiõe apud
multos: qui nunq̃ huc mentem intenderat: orbem hũc
rerum ita demum omni ex parte abſolutum: plenecq;
perfectum eſſe: ut addi amplius nihil poſſit. Quo fit:
ut congratuler hinc omnes in poſterum abſtruſas: ut
ita dicam: futuras improborum expoſtulationes hac in
re. ſed quo ipſe mihi uehementer placeam illud eſt: qđ
aperte, atq; perſpicue cognoui: quali eſſent pleriq; inge
nio præditi, uario: & longe alio, q̃ oſtentarent. Atq; in
primis noſter Momus præclare ipſum ſe ſe indicauit:
quid fingendo: atq; diſſimulando cuper. Me fateor Mo
mi uerſutiæ, & cõmentitiæ fallendi artes poterant addu
cere incautum: ut uel Iunonem ipſam, amantiſſimam
ſcilicet: minus deligerem. Id quidem maxime, ubi cum
fortaſſis putabam malorum ſuorum tedio factu3, atq;
effectum plane quem ſe fingebat. Accedebatq; plura ſa
pere uariarum rerum uſu: & philoſophorum cõmertio
uidebatur. & bonis artibus excultum ingenium mini
me improbum: & plurimum diligendum arbitrabar.
Quid mirũ igitur, ſi huic: quem diligerem: præſertim

uerſuto: & callido inconſulte quippiam credebam? Nõ refero quantopere elaborarit ſuadere: quanta ſedulitaté eniteretur impellere: ut præceps nouis rebus inchoãdis irrumperem. At mihi ſapiens quidem illud dictum ſæpius in mentem redibat. iſtos plus ſatis eruditos minus eſſe probos, q̃ par eſt. Et profecto ſunt, ut uidere licet: minime puri, & minime ſimplices. Nã alios facto & re ſe habent: q̃ fronte: & geſtu uideantur. et inſigni: quo plurimum ualent: acumine ingenii peruerſe ad malitiaꝫ abutuntur. et illic: ubi ſe probos: & ſimpliciſſimos uideri ſtudent: illic maxime fallũt dolo & ĩprobitate. Quã rem cum mature ita eſſe in Momo animaduerterem, ferebam quidem iocoſum illum: quem ſe uideri affectabat: quem ue quaſi perſonatus geſtu: uerbiſq; agebat: ut intimum: uafrum: & ſubdolum profundius ſcrutarer: atq; compræhenderem. Interea cauebam omnia. credebam nihil. Nunc uero: ut cumq; res cecidit, commode actum uobiſcum interpretor: quando curarum, & ſeditionum ſeminarium illud deturbaſtis. Mallem: ut dixi: ſine multitudinis motu: ſine tumultu: Sed liceuerit hoc Iunoni: improbum, atq; deteſtandum e numero deorum quoquo pacto extrudere: atq; exterminare. Noſtræ prudentiæ erit, qui Momi acerbitatem, atq; furorem nouimus: prouidere ne qd ſuperiores priſtinas ad perturbationes addat. quo iterato & deorum quietem, & res humanas uexet. ea de re ſic inſtitui: conſceleratiſſimum rerum perturbatorem Momum, deorum: hominumq; odium, q nihil ſinceri: nihil ſani: nihil pacati, nihil tranquilli aut cogitet, aut ſtudeat: aut cupiat: q fœli-

cium:& beatorum, beneq conſtitutorum res:atq ra-tiones collabefactare, profligare, atq funditus peruer-tere elaboret:aſſiduoq enitatur, quod miſeros, & inme ritos erumna:calamitateq obruere, ac penitus obterere quoad in ſe ſit:nuſquam deſinat: nuſquam acquieſcat: quod factioſis:audacibus:nefariis:omniq ſcelere perdi-tis utatur:& faueat:quod deterimos inſtruat:in facinus incitet, atq impellat:quod dictis: factiſq peſtem, atq perniciem orbi rerum in horas cōmachinetur: atq im-portet. quodq indies nefandæ, & deteſtabili improbi-tati ſuæ multa ad augere: accumulareq minime inter-mittit. ne ſuperos deos laceſſere: deorumq delitias ho-mines opprimere, atq conficere pro ſua libidine, & de-ſiderio amplius poſſit:intra oceanum maximu3 fore re legandum:& catenis ad cautem cōmendandum ita:ut præter ſummum os reliquo hereat corpore uadis imer ſo æternum. Hic Iuno exilarata gaudio Iouem exoſcu-lata:feciſti:inquit, ut decet mi uir. Sed unū eſt: q addi uelis:ut qui tam petulanter tam impudenter, & præter id, quod ſeq noſq deceat infœminarum genus inue-ctus eſt:Momum ex ſemiuiro reddas:ut ſit prorſus fœ mina. Annuit Iuppiter. relegatum ea de re, commutila tumq Momum poſt hac cœlicolæ cōmutilato etiam nomine humum nuncuparunt.

Vide quid ſit improbitas:& nequitia: ut cum eius eſſe extinctam uim ad lædendum credas:reuiuiſcat.plus.n.relegatus:atq; ad cautē obſtrictus Momus dabit perturbationum q̄ hactenus dederit ſolutus,& cōcitatus. nūc dignoſces uti Momo facinoꝝ authore deorū maieſtas extremum in periculum ſit adducta, tum & tantum ederit iocoꝝ:& riſus:ut præ his ſuperiora fuiſſe iocis uacua deputes. Iam uero oı̄s hoīum:ut ita loquar, torrentes in urbem confluxerant ludorum: ſpectaculorumq; gratia. Canebant tubæ, ſubaudiebantur tibiæ, ad modoſq; canebant crotala, & ſiſtra:& litui:& omnis muſica. Ipſæ deorum ſuperum teſtudines maximo iſtaruꝫ rerum concentu reſonabant. Addebantur his hominū murmur lacum, atq; ingens:multorumq; multiplices uariæq; uoces & hmōi. Quo inſolito:atq; inmani ſonitu cuncti cælicolæ ad rei admirationem exciti ſtetere. Interea ſtupor deus omnium ineptiſſimus: q̄ ſe ſe Momum imitans in grām Iouis aliquo dicto ridiculo cuperet iſinuare, ut erat ſuaptenatura ſub attonitus, atq; uaſtus:ad Iouem ꝑperās agreſti uoce.proh: inquit: o rex tantū hoīum confremuit iſtic ſubtus:ut ſi oēs excories ꝓculdubio totū cœlū cōtegas.cui Iuppiter cēſen tu hūc tantiſp ſapere?& quid tum o ſtupor:& qd tibi uenit in mentē:Sed tu perbelle qdem cōmentatus es.nāq; ipſe: qd' ſemp frigens:cœlum cauiſti ne nudū algeat. Riſere

di. Hinc locis oĩbus: quibus terras contui poſſent late: paſſimq́: ut cuiuſq; oculi, atq; aures ferebant: ſpectabũdi hæſitabant. Eccam patritiorum pompam: & ciuiũ ordines, matronarum q; deinceps: nurumq; greges cũ ſacris luſtrare urbem aggreditur, tæda: & multa lampade noctem illuſtrem reddunt. Virgines porticibus conſpicuæ urbem ornant, atq; carminibus, cantuq; ad ſaltum, & thyaſos deos uenerantur. Tantas res ſuperi intuentes obmutuerant: atq; uti quiſq; ſe receperat loco: pendebat maxime intentus, maxime ſtupidus. Interea pro uetere more: quod quidẽ in Promethei calamitate iam pridem factitarunt di præſertim maritimi: ad Momum conſultandũ: adq; animi miſeria lauandum pleriq; acceſſerant. Naiades, Napeæ: Dryades: Phorcæq;: atq; huiuſmodi. At Momus flãmulas ſummo æthere deorum ceruicibus collucеſcentes: ſublatis oculis: quos fletu: & lachrymis prope conſumpſerat: deſpicatus, qd ſibi tanta repẽte oborta cœlo lumina peterent: rogauit: Cumq; rem intellexiſſet: tanti ſpectaculi inuidia cõmotus perq̃ longiſſimum: imo ab pectore ſuſpirium inter ingemiſcendum emiſit. quo ex ſpiritus anhelitu fuſca: & atra nebularum uis totum per æthera ſublime adſtitit. Q ua uiſa Momus illico animũ, atq; ingenium, ut aliquid pro ſua conſuetudine mali faceret: contulit, atq; adeo inſtitit precari eos deos: qui aderant: quo ad impetrauit ab iis: quæ ad ſe conſalutandum acceſſerãt: nymphis: ut quando aliud nequeant ſuam ad ſalutem conferre: hoc unum ad leuandas miſerias gratiſſimum beneficium condonent. nebulã ipſam q̃ ualde poſſint late

diſtentam

diſtentam protrahant: & producant, montiumq; cacuminibus annectant: quo tam inimiciſſimis: & peſſime de ſe meritis ſuperis uoluptuoſiſſimum ſuarum erumnarum ſpectaculũ intercipiatur. Calamitoſi Momi praecibus obtemperarunt nymphae: plurimumq; in eo ope perficiundo laborantes deſudarunt. quo factum eſt: ut cum delubra deum, ſacellaq;: atq; aras adeuntes mortales non perſpici a ſuperis nubium interuentu, ſed ſolum audiri poſſent: ſuperi ſe ſe in periculum dederint. Nam q; ſuas quidem laudes ad tibiam concinentes non audire modo: uerũ in primis ſpectare quoq; cuperent: quaſi amentes e coelo ad ſua gaudia propius haurienda delabi inſtituerũt. Mortalium ergo tecta occupauere. ſolus Hercules: quod fortaſſis inuidorum, emulorumq; inſidias, redituſq; difficultatem ad ſuperas ſedes uereretur negauit, aut deorum maieſtati conuenire: aut fieri id tuto poſſe ut intra mortalium caetus ſuperi conſiderent: & cõmiſcerent. ſe. n. monſtra terraꝝ ĩmaniſſima & trucu lentiſſima proſtrauiſſe, ſubegiſſe: abſũpſiſſe: hoĩum uero plurimorum impetum: & temeritatem conſentientem ne ferre quidem uſpiam potuiſſe. facile moueri, & eſſe quidem opinionibus fluidam: animis uolubilem: libidinibus concitatam multitudinem: facile impelli ad quod uis facinus. neq; apud multitudinem cogitari, fas ne ſit: an nefas id, quod plurimoꝝ conſenſus appetat. efferri indomitam; & ruere effrenatam: neq; reuocari, neq; retineri: neq; ſatis coerceri ullis prudentium monitis: & rationibus: aut bene conſulentium imperio poſſe neq; ſcire quidem uaeſanam multitudinem, nolle q; ad

arbitrium poſſit eſſe. quæ uero occeperit, flagitioſa: & turpia ne: an non ea ſint, non curare. modo perficiat. Et atrocia non intermittere: ni prius aliud quippiam atrocius inchoarit. Et quod magis miretur: in hominũ numero ſapere quidẽ per ſe ferme ſingulas: atq; noſſe qd rectum ſit. cum tamen coiuerint, omnes ſimul facile inſanire: ſpõteq; delyrare. Hæc Hercules. ſed diſpreto Hercule in theatrum ingreſſi, atq; in primis Iuppiter pario ex marmore ingentes: innumerasq; columnas maximorum montium fruſta gigãtum opus admiratur: & tantas numero: & tam uaſtas: & in eam regionem locorum aut tractas eſſe: aut erectas obſtupeſcebat intuens. easq; tam & ſi coram intueretur: tñ fieri negabat poſſe tantum opus, & præ admiratione & uidiſſe: & laudaſſe plus ſatis non intermittebat. Atq; ſecum ipſe ſuas ineptias accuſabat: cõſiliiq; tarditatem deplorabat, qui hos tales tam mirifica operis arcithectos nõ adiuiſſet potius q̃ philoſophos: quibus uteretur ad operis futuri deſcriptionem componendam. eueniſſe quidem, quod aiũt: ut quẽ ſemel ſapere aliqua in re tibi ipſe perſuaſeris, hãc ſemper ſapere: & in oĩ re doctum eſſe facile credas. hæc Iuppiter. tandem luſtrata urbe hominum turmæ ſua p diuerſoria corpori ſecœniſq; dederãt. Quæ cum ita eſſent: incidit in mentem dis: ut futuros poſtridie mane ludos: ſcenãq; cuperent inſpectare. Ergo & qd agimus inquiũt inter ſe. num ad nr̃as redibimus ſedes, an iſtic ſpectaculis uiſendis conſidebimus. ſpectaculorũ erant oẽs cupientiſſimi, ſed alii alibi aut cœlo: aut templis pnoctandum ſtatuebant. poſtremo placuit ſnĩa illiũs: q

deorum quodam: ut opinor: facto admonuit: ut ſe quiſq; in ſuũ, qđ in theatro eſſet, ſimulacꝝ cõuerteret: quo abeundi: redeundiq; uiam: & laborem uitarent: quo ue cũ dignitate & ſine illius iniuria digniſſimis locis conquieſcerent. Vnũ erat: ꝙ huic ſñiæ aduerſaretur. nam paruz quidẽ occurebat: ubi locoꝝ illinc abreptas ſtatuas apte deponerent. dum hæc animis deoꝝ uoluunť, Stupor deus: ut erat artubus: toriſq; præpotens: rem ſe dignam aggrediť, nullis id: qđ paret: indicãs: atq; ſe in pedes cõiicit ita uaſte: ita diſſolute: ut ſubito furoř efferri bacchãtem diceres: facinuſq; ipm aggrediť alioqn rediculum: ſed ꝑ re agenda eiuſmodi, ut factum ſubinde oẽs reliq cõprobãtes imitati ſint. ad ſtatuã eñ in theatro poſitã ſui ſiřem aplicãs hos: atq; hos ualidiores deoꝝ: ut ſe adiuuẽt, uoce illa ſua agreſti aduocat. mox ſubiectis ſcapulis illa ſe onerat. Erat ãt ſtatua ãpla: & põderis ĩmanis: tñ ſuſceptã dorſo ſolus aſportauit: & eã ĩtra opacã ſiluã repoſito ĩ antro obſcuro loco collocat. Inde ĩ theatrũ ſudoř madidus rediẽs ſe uertit ĩ ſtatuã: quã aſportarat: ſtatuæq; uacuũ locũ occupat. id ipm cæteri tamet ſi factuz irriderẽt: ſibi tñ faciundũ putarũt. itaq; fecere Stuporis exẽplo. ſuã quiſq;, quo uiſum eſt loco: ſtatuã abdidere. neq; defuere cupido: mercurius: & hmõi talariũ: alaꝝq; adminiculis: freti: q extremo theatri faſtigio ꝓſtratas reliquerĩnt. dũ ſe ſic di in theatꝝ diſpoſiti: ex animi libidine hr̃ent: res oĩum ridicula, ſed memoratu digniſſima cuz in ſilua ad Stuporis ſtatuam: tum & in theatro accidit: Nam ſilua quidem Oenops phũs: idemq; hyſtrio uetere illa Momi contra deos diſputandi flagitioſiſſima

petulantia imbutus: dum ad ludos concelebrandos pro peraret: a prædonibus captus extitit: multiſqꝫ affectus plagis adducitur ad ipſam hanc ſpecum, in qua ſtatua Stuporis dei erat expoſita. quo cum appuliſſent: predones conſilium ineunt: præſtet ne captum iugulare, an uiuum dimittere oculis effoſſis. At Oenops tanto in periculo conſtitutus: & ſi in eam diem nullos deos: inane cœlum eſſe crediderat, & prædicabat, nunc tamen ultimo in capitis periculo conſtitutus: ſeqꝫ ſalutemqꝫ ſuam cæpit omnibus uotis cõmendare maximis dis. Sed con ſilio iter ſe habito prædonibus placuit, habere quæſtionẽ de homine, & diſcere quanti ſe poſſit redimere. Erat nox atra: & intẽpeſta. expediunt idcirco prædones quæ ad cruciatum faciant. Alii lorum comparant, alii uirgas ulmo auellunt, alii ignem cote excutiunt. Illis ita occupatis res euenit digna memoratu. nam primis igniculorum fauillis colluceſcentibus uidere uiſi ſunt prædones in antrum quippiam: & quid uis id q̃ ſtatuam eiuſmodi: in loco adeſſe poterant opinari. dehinc maioribus admotis luminibus manifeſto adeſſe deos animaduertentes: obmutuerunt. & ea re inſperata perterrefacti e ueſtigio non ſine clamore relicto captiuo aduolarunt. Vidiſſes hos amiſſis armis quaſi temulentos obiectam ornum fugiendo impetere. alios inter curſitandum offenſa roboris ſtirpe ruere. atqꝫ alios offenſis proſtratis ſociis iſtuc uerſus: & illuc uerſus præcipites ruere, eoſdẽqꝫ illis ore inter ſurgendum, interqꝫ ſpuendum cum cruore defractos dentes: iterato ſequentium impetu quaſſatos ruere. alios uero uiſo deo quaſi alteram Stuporis ſta

tuam factos primum hæreſcere, mox formidine debili tatos labeſcere. Quæ re**:& temporum ſuorum facies cum ita eſſet: nō defuit ſibi Oenops. egreſſus. n. antru**ꝫ** & turbam concuſſorum: profligatorumq**ꝫ** contuens, ſe ſe confirmauit. inde rapto de quodam telo unū egre gie ſtupentem: excordemq**ꝫ** factum metu per capillum præhendit: proſternit: reuincitq**ꝫ** loro: quo ſe prædones illi uincire cæperant. mox hominem pre ſe in urbē agit lætus: & animo ſecum adiurans, nihil minus credendū poſthac: q̄ nullos eſſe deos: quos tam ꝑſentes extremo ſuo in periculo cōpererit. Itaq**ꝫ** hæc in ſiluis Oenops. in theatrum uero ingreſſus ſuos colludiones, qui ſe expe ctabant, offendit de ſe: deq**ꝫ** dis mereri non bene. na**ꝫ** ſu perſedentes tarditatem una: & deos maximos: quorum cauſa uigilarent: execrebātur. Id ſibi primum uiſum eſt indigniſſimum: ſed illud indignius: q**ꝫ** inter hyſtriones ſeruum quēdam uino madidum ad Iouis ſtatuam ple raq**ꝫ** nephanda exequentem offendit. pudet ea dicere: ta men inſtitutum proſequemur. immingentem ebrium intuens Oenops pro noua ſuſcepta religione cæpit gra uiſſimis dictis increpando abſterrere. At ſeruus in eum uerſus eia: inquit philoſophe ades ne? ſiccine mecū agis? Vnde in te noua iſthæc repente religio inceſſit? q deos æternum negaſti: frigentem hic ſtatuam, fictaq**ꝫ** ſimu lacra uenerabéris? Hæc q**ꝫ** referens nō imminxiſſe mō erat contentus, uerum & alui præterea illic onus pone re parabat. Hic Oenops o inquit ſceleſte non tu deniq**ꝫ** alium tibi locum ad tantam flagitii ſpurcitatem deſu mes? Tum barbarus: & ebrius ille ſeruus, Vos inquit

philoſophi omnia eſſe deoꝝ plena conſueſtis dicere. At inquit Oenops etiam præſentis deos irridens negligis? Tum barbarus en inquit perdoctum philoſophum, deum ne tu hoc frigens, & uacuum ſimulacruꝫ aut opinaris: aut nuncupas? quod quidem uix igne, & ferro adhibito frabricæ fecere: ut uultus hominis potius q̃ mõſtri faciem imitaretur, dic heus tu o Aeneum caput quãto malleo: quantis follibus durum tuum iſtudos dolarunt fabri: uel tu Oenops: num ſimulachrum hoc uidiſti ad publicum aquæ ductum pridie patera iſtac calonibus aqam fundere: demum inutile iſtud æs, cui nihil inuenias: quod probes, præter artificis manum: Iouis inſtar uenerabimur? Eſt nimirum illud per pulchre dictum, quod in cauea ſepius decantari audio. Qui fingit ſacros ære uel marmore uultus, Non facit ille deos: qui rogat ille facit. Tum Oenops & facti indignitate, & dictorum petulantia commotus: malam inquit tuam in rem non deſines de iſtis tuis ſceleribus cantando diſputare? Appage te hinc. At barbarus: dum ſe Oenops iugulo appræhenſum traheret, alui afflatu per obſcæne concrepuit. Atq; appage tu inquit te prophane dum ſacrum facio o interturbator: num tu non perſpicis, q̃ hunc adolendi ritum comprobent hi: an iterum intonuit? non potuit hoc amplius Oenops ferre: ſed ebrium pugnis, calceq; contuſum ſuos intra foetores obuoluit: atq; gradibus præcipitauit. At mulctatus ebrius ore illo ſuo liuenti: & male illibuto impudiciſſime plorans. Ego tibi quiſquis es deorum: inquit: cuius cauſa hæc pertuli: ut eueniant æque: atq; mihi eue

neret in præcer. quandoquidē hunc: qui ullos eſſe deos ſemper negauit: ꝙ ſe imitaret ſua tam impie in me graſſatus exſtitit. Iuppiter hæc intuens intra ſe rem ſic deputabat. credin me hoc noctis bene accæptum, tam & ſi hic ſuo utitur officio: Quid aliud aut ebrius faciat, aut ab improbo audias? Adde ꝙ probe mulctatus pœnas luit. plus enim cruoris effudit: q̄ ingurgitaret uini. Quod ne tanti quidem hæc ſunt, ut ludorum uoluptatem reſpuas. Sint hyſtriones obſcæni, ut lubet: modo nos in theatrum eſſe milli noſcant. Sed quid agimus? quid ſi præſenſerint, neq; enim illud factum fruſtra opinor, ꝙ præſentes eſſe deos philoſophus ipſe Oenops dixerit. Verum & quid demum quid tam: utcunq; ceciderit res: tamen præſente populo uenerabimur. Hæc cum effeciſſet Oenops rogantibus ſociis quid ita relegatum adduxiſſet hominem: & quid ſe præter ſpem: & expectationem omnium ad religionis ſanctimoniam dediſſet: qui antea nullos credidiſſet eſſe deos ordine quæq; ſibi apud prædones accidiſſent recitauit. Sed ne ſatis quidem eum ſibi notum eſſe deum auxilatorem dixit: quo promptiorem tam fauſte atq; fœliciter excutus ſit: & idcirco magis atq; magis cupere ſibi fieri cognitum, cui habendæ forent gratiæ tanti beneficii. Non illum quidem ſibi uiſum Iouem: non Phœbum, non Iunonem: non ex his celeberrimis: & popularibus: quibus templa conſtituta ſunt. ſed rarum illum quidem: atq; inſolitū. Hic hyſtriones: at ſunt quidem inqunt in theatro deoꝝ omniū ſimulacra eodu3 reuiſe. oēs, ut facilē: & beneficium

cum ſalutarimus: tum eũdem patronum noſtris in malis auxilio aduocemus. nam maiores illi di iam tum faſtidire humilium uota aſſueuerunt. itaq; fit. face igitur incenſa circum ſtatuas: ſignaq; omnia receſendo, dum hoꝝ atq; hoꝝ uultus cõtemplant: in Stuporẽ ipm incidũt. quo uiſo Oenops uenerabundus procidit, eiuſq; pacem precatus, locumq; amplexatus adorauit. Viſo ſtuporis uultu: & habitu riſere hyſtriones tetram illius deformitatem. nam ſtabat ille quidem ore late anhelanti: labio propendulo: oculis concretis, temporibus lacunoſis, auribus appenſis: & omni deq; facie ita affectus, ut ſui oblitus uideretur. Cumq; accuratius hunc ipſum deum reſpectarent proſcænici ſocii: eo maiores ẽt in cachinnos efferebantur: atq; en dicebant ſtrenuum: en fugatorem latronuʒ. Ergo Oenops enimuero iſtuc quidem eſt inquit, quod in me ſuſcæptam deorum opinionem multo confirmet: ubi unus multos: inermis armatos: meticuloſus audaces ad omnem crudelitatem accinctos ſola pſentia exturbarit: atq; profligarit. Hæc de ſe coraʒ Stupor deus audiens, & ſi mente eſſet bardus: & ingenio prorſus plumbeo: tamen neq; laudibus nõ mouebatur: neq; uituperatoribus non irritabatur. tamen ſic ſecum rerum humanarum ſortem atq; conditioneʒ uerſabat: & quid nam hoc eſſe mali dicam apud mortales, ut preſentem deum irrideant, abſentis ſimulachrũ uereantur: atq; pertimeſcant. Hic beneficii ſuſpitione ductus inueteratam contra deos opinionem: opinioniſq; peruicaciam obliterauit. Hi Sole, Luna, & iſtiuſmodi manifeſtis deorum ſignis admoniti, quæ ſe poſſe: debere

neq; credere

reqꝫ credere profitentur, inficiantur, meum potuit æne um ſimulachrum profano in loco immanes, & ferociſſimos latrones a credulitate abſterrere, metu deorũ flectere, ad religionis cultum reuocare. ipſe deus & præſens qui ſum, ſtudioſos artiũ, quæ ad pietatem facient, & gratificandis dis deditos nequeo modeſtiores reddere. aut quo pacto iſtos ab īpietate, ſi eſſe in nos īpii ꝓſequant, reuocabimus? Hæc ſecũ Stupor. Oenops uero cũ ſatis eſſet ueneratus fautorem deũ ſpectans nõ poterat pati tã neglectũ eſſe hũc, a quo bñficiũ accæpiſſet. iccirco rubiginẽ, qua Stuporis facies admodũ ſqualebat, ferro cæpit abradere. Stupor uero deus abradẽtis moleſtiã libenter abegiſſet ab ſe, ſed igenio tardus: quo id pacto poſſet, nõ habebat. Alia ex parte hoiem q̃uis inepte gratificantem ferendum ducebat. rictu tñ oris interdum duriter abradentis ferrum ſubterfugiebat. Hũc di illius memores dicti, qui ex hoſum corio cõtegi poſſe cælum aſſueuerarat, riſiſſent, cũ ab homunculo ꝑpe excoriari intuerentur. ſed eadem ſibi, dnrioraqꝫ iam tum fieri ab hoibus poſſe intelligentes magis ut ꝑprium periculum metuerent propenſi erant, q̃ ut alienam inſulſitatem riderent. & multa quidem ex parte ſe oẽs æque graui fore notatos rubigine nõ negabant. itaqꝫ hæc in theatro. quæ ſcio uideri poſſe iis, qui noſtris opuſculis legendis delectentur, ſi non admodum alioqui ſcurrilia, at noſtris ab moribus, & ſcribendi legibus aliena, qui quidem ſemp & factis, & dictis cauimus, neqd minus graue, & ſanctum adoriremur, q̃ literaꝝ religio: & religionis cultus paterentur. Sed ſi pẽ ſitaris quid conati

ſumus, cum totis libellis, tū hoc loco exprimere: intelli
ges ꝑfecto principes uoluptati deditos īcidere in oppro
bria longe iis grauiora, q̄ quæ recenſuimus, eaq; de re
nos uelim magis ſecutos īnitam inſtitutionem iudices
q̄ priſtinā ſtudioꝝ & uitæ rōnē. Sed plura fortaſſis di
ximus, q̄ uolebamus. pauciora profecto diximus: q̄ po
ſtulauerit res. Veꝝ de his hactenus. ad rē redeo. Hmōi
in theatrum cum agerentur, nouæ item apud inferos re
rum iucundiſſimaꝝ, & in primis digniſſimaꝝ hiſtoriæ
initæ ſunt. Nāq; audierat Charon crebris defunctoꝝ
rumoribus proximum fore ut omnis mundus uaſta-
retur. iamq; cæpiſſe parcas: & hiſpiades populare homi
num familias. omnia conſeneſcere triſtia, & contabeſce
re inſtantis ruinæ periculo, & metu. Eo Charon adeo
priusq̄ opus tantum: tamq; ornatiſſimum deleretur, in
ſtituerat hunc uidere mundum: quem uidiſſet nunq̄: ui
ſuruſq; poſtea eſſet nunq̄: ſed tantæ peregrinationis ui
am, ut puta ab inferis ad ſuperos uſq; mortales, ardu-
am eſſe audierat, & pauciſſimis, aut cognitam, aut cō
ceſſam non ignorabat. Icirco inire temere non aude-
bat, & ex omni defunctorum multitudine reperiebat
neminem, qui ullo abduci pacto poſſet, ut non recuſa
ret eo redire: uñ ſolutus tetro corpis carcere lubēs atq;
uolēs ꝑfugiſſet, eāq; ad rē dehortādā mortaliū erūnas
multas ex parte explicabant, & uiuentium mala cum
defunctoꝝ libertate comparabant. Poſtremo affirma
bant præſtare quid uis malorum perpeti, q̄ redire ad
hoīum uexationes obeundas. Aderat fortaſſis inter de
functos Gelaſtus quidam philoſophus alioqui nō uul
garis, quem tñ Charon diutius neglexerat. non aliam

ob rem, niſi ꝙ extrema egeſtate mortuus nõ attulerat quo portorium ſolueret. Cum eo igit̃ paciſcit̃ Charon: ſi ſe prius comitem apud mortales, uiæq; præmõſtratorẽ pſtet, gratis trãſuectuꝝ. Suſcipit Gelaſtus id muneris, tametſi iuitus, uiæq; iſcius. Sed qd ageret miſer, cum ſoluẽdo nõ eſſet? an eo in loco æternũ conſideret: quo neq; inter uiuos: neq; iter mortuos cenſeret? nimirum ergo oĩa nota, & ignota, dura, acerbaq; aggredi cogebat̃. Idq; maxĩe, cum neq; ex amicis, neq; ex ditiſſimis qdem qſpiã appellabat, a quo daret̃ ut ſtipẽ mutuo rogaret. Defunctoꝝ.n. nemini plus numo uno ad portorii mercedem aſportare a mortalibus unq̃ licuit. Itaq; Charõ dũ ad iter accingit̃, ſubducta naui multũ: ac diu cogitauit, cõferat ne hãc alicubi apud iferos relinquere: tandẽ ꝙ ita pſtare arbitrabat̃: nauim reuerſam ſuſtulit: ſuoq; impoſuit capiti, ut ſtaret quaſi puſillo mapalio opertus: manuq; remum collibrans gradit̃. Arduum, & pter ætatẽ firmiſſimũ ſenẽ ꝓficiſcentem turbæ admirabantur. Verum illi inter pergendum in ſermones incidere iſtiuſmodi, ut quæreret Gelaſtus de Charonte, quid ita nauim portaret. aut quid ni præſtitiſſet eam in littore ſubductam ſinere. Cui Charon, & qd inquit tibi defunctorum ineptias referam. nemo eſt illorum, quin me ſuis uelit imperiis nauigare, quin & fuit pridie polyphagus neſcio quis, qui qdem rapto remo ſe pro argonauta gereret, illum ego & qs tu inq̃, claſſiũ ne fuiſti fortaſſis præfectus in uita? At inquit: noſtra in familia olim fuere plures remiges. Ego illius inſolẽtiam, nõ tam admiratus, q̃ ieptias riſi: cum uiderem tã

impudenter, & temere id profiteri, & aggredi, cum eét rerum oium minime aptus. At ex comitibus defuncti unus: mentitur inquit o Charon: ne pictum quidem uſpiam: aut hic: aut ſuorum aliquis uidit mare. Alpibus. n. æternum lapidicinis aſcripti exercebant. Is cum ita fuerit inſolens, quales tu potas futuros cæteros: aut tranādi ſtudio, aut inſoleſcendi uoluptate: ſi fortaſſis detur relicta illic naui occaſio? Hic Gelaſtus quid inquit illi quidem: ſi neq; inſolentia, neq; arrogantia: ſed diſcendi libidine id ita aggrederentur? Tum Charon nouas ne inquit iſthic: ut apud inferos artes cōdiſcant? minime: ſed temerarii ſunt. Vel quis hoc ferat: ut Charontem remigare quiſq; inſtruat? Tum Gelaſtus atqui hoc eſt: inquit o Charon, quo fit ut abs te accæpiſſe me iniuriam poſſim dicere. Tu quidem inſolentes plæroſq; omnes iſtiuſmodi tranſportaſti: me uero qui nulla ab re magis abſum: q̄ a petulantia: & importunitate: longum repudiaſti. Tum Charon: negas te inquit: ne petulātem: & importunum extitiſſe? An non eſt petulantia noſtros ſibi depoſcere labores dari gratis? Nulla item importunitas eſt centies negatam rem dura: & nusquam intermiſſa aſſiduitate expoſtulare? Tum Gelaſtus deplorare meum incommodum erat iſtud o Charon: nō tuos labores poſcere: quando tam difficilem te: atq; inexorabilem præſtares erga me: qui nihil ſibi relictum haberet rerum omnium: quod conferret præter preces. At inquit Charon ſuſpēdio opus fuit: priuſquā iſtud admitteres in te: uti tuæ res omnes ſolis in precibus niterentur. Id inquit Gelaſtus fateor factum inconſul

te:at factum tamen ratione fortaſſis non improba:nã
q͂ id quidem ſtatuebam apprime fore philoſophantis:
ut q̃ curarum alumnam prædicant:pecuniam: fundi-
tus a me abiiciendam ducerem. At me totum rerum
difficillimarum: rariſſimarumq́ cognitioni. & ſtudiis
traderem animo ſoluto:& libero. Tum Charon:o in
quit ſtultitiam irridendam:ſi id credas coercendam:ſi
id tentes in rebus difficillimis:& rariſſimis:ac præſer-
tim in paupertate uerſari animo libero: & ſoluto. Tu
quidem ſi forte dabitur.ac poſſis id ſine moleſtia.erũt
res ipſe non difficiles: ſin erunt difficiles: plus olei, &
operæ exigent: q̃ ut animo eſſe curis uacuo poſſis af-
firmare. Pecuniam demum curarum alumnam prædi
cant:quæſo qui nam id prædicant? qui ſapiunt inqui-
es:tanti ergo eſt ſapere apud philoſophos?ut algendo
& fameſcendo uitam præcario: & per mercedem tra-
here:q̃ in rerum affluentia:opulentiaq́ malint? At ta-
men uiuunt inquies. Nõ eſt uiuere o Gelaſte:ſed lucta
ri aduerſus mala:dum ita te habes in uita:ut eſurias:al
geaſq́:hoc eſt ut miſer ſis:aut uos deniq́: & quid ſapi-
tis:in uobis primis ſapitis philoſophi?num inquit Ge
laſtus quæris quid ſapimus?Etenim omnia nouimus:
ſiderum: imbrium:fulminum cauſas:& motum.noui-
mus terras:cœlum:maria. Nos artium optimatum in
uentores:nos quæ ad pietatem: ad uitæ modum: ad
hominum gratiam conciliandam faciant:noſtris mo-
nitis quaſi lege data præſcribimus. Tum Charon egre
gios audio:& uenerandos homines:ſi ſe æque re:ope-
raq́ habẽt:atq́ dictis. Sed uos:dicito: his ueſtris legi-

bus ut ſint homines hominibus præſto, ut opera, & obſequio faueant, & opitulētur: etiam num aſcribitis? Tum Gelaſtus & iſtud, inquit, ad officium inprimis ducimus, Officii igitur erit, īquit Charon eos: quibus cum degas: leuare erumnis: leuare incōmodis: fouere: iuuareq; opera? Erit quidem inquit Gelaſtus ut dicis. Tu igitur officio: legiq; hoc dato: inquit Charon: hanc pregrauem cymbam adiutato: ut feram. Tum Gelaſtus atq eſt quidem tuum quoq; hac in re penſandum officium. quare Charon uideto ne p̄ter officium ſiet: enecto fame, atq; præcario: & per mercedem qui uitam traxit, tantum onus nobis uelle imponere. Tum Charon at ſaltem remum. Ne tu negaſti īquit Gelaſtus licere apud inferos aggredi artes nouas? Calamum didici per ætatem tractare in uita nō remum. Itaq; hæc inter proficiſcendum confabulabantur: quoad peruenerunt ad extremum orbis limbum: quem orizonta nuncupant, geminæ in quo e regione maximo interiecto ſeceſſu portæ ab inferis patent. Altera quæ in oceanum. Altera quæ incontinentem orbis dirigitur. Eſtq; una harum ebore apta, atq; intercruſtata. Altera uero cornu humilem ad criptam adacta. Placuit Charonti: q̄ ſatis aquarum per ætatem uidiſſet, per tellurem iter facere. Sed q̄ rapido aſcenſu, inſuetoq; peregrinandi labore feſſus deſudaret, primo in pratulo recubuere. Eſt Charō ſenſibus acutiſſimus, uiſu, auditu, & huiuſmodi ſupra q̄ poſſis credere. Cum igitur ad eius nares florum: qui paſſim in prato aderant, applicuiſſet odor, illico ſe ad flores ipſos colligendos: & contemplandos

dedit tanta uoluptate, & admiratione: ut ab his ægre ferret abſtrahi. Admonebat enim Gelaſtus plus itinerum ſupereſſe: q̃ ut puerilibus florum delitiis legendis inſiſteret. maiora enim eſſe quæ aggrediebantur. flores quidem ſuppeditari mortalibus adeo: ut etiam ab inuitis cõculcentur. Ille: & ſi nihil inuitus magis poſſet audire, ductori tamen parendum ducebat. Dehinc inter proficiſcendum Charon tantam in naturam rerum ad mœnitatem: & uarietatem ſpectans colles: conualles: fontes: fluenta: lacus: & huiuſmodi: de Gelaſto cæpit quærere: unde tanta uis precioſiſſimarum rerum manarit mundo. Cui Gelaſtus: quo ſe diſertum philoſophũ oſtentaret, hmõi ordiri rationem aggreſſus eſt. Principio noſſe te oportet o Charon: uniuerſa rerum natura nihil aut factum: aut fieri poſſe uacuum cauſa. Cauſas quidem eas interpretamur: quæ ad motum conferant: atq; ad quietem. Quietem motus finem ſtatuimus. Motum uero intelligi uolumus: cum ex hoc fiat quid uis aliud: & noſſe oporteat uerſari eum quidem motum aut in prima, æternaq; rerum firmitate formis imbuenda: aut in formarum mutabilitate uarianda. Quod naturæ artificium alii opinati ſunt in ſubſtantia accidentibus iungenda uerſari. Sed ne longe fruſtra diſputem. hæc tu hactenus o Charon intellextin? Negauit Charon grandioribus uerbis puſillio ra: aut ordinatius confuſiora audiſſe uſpiam dici. Tum Gelaſtus aliunde repetito dicendi exordio rurſus ordiebatur. Eum quidem qui principio quippiam facturus eſſet: mente: & cogitatione ſibi adſcripſiſſe:

quæ facta cuperet:hancq; animo conceptam:& conſi-
gnatam ſpeciem nuncupaſſe formam proxime ſibi cõ-
paraſſe:ſeu ſimplex illud fuerit:ſeu mixtum:coactumue
partibus quippiam:cui aut formam adigeret:& quaſi
obinuolueret:aut quo formam ipſam compleret:ſoli-
damq; redderet. Hoc uero poſtremum nũcupaſſe ma
teriam:ſed ne potuiſſe opus:niſi arte:uíaq; adhibita per
ficere:qua facile exq; animi ſententia materiæ formam
coniungeret:& couniret:idq; artificium appellaſſe mo
tum. Hoc item Gelaſtus cum dixiſſet:iterpellauit Cha
ron:atq; ego quidem audieram mutua quadam:cõcor
diq; lite rerum omnia facta eẽ:& in dies acceſſionibus:
deceſſionibus minutarum partium immutari. Sed uis
ne quid ſentiam referam de te? putaram uos philoſo-
phos omnia noſſe:ſed quantum ex te uideo: nihil no-
ſtis niſi ita loqui: ut de rebus notiſſimis uerba faciẽtes
non intelligamini. Vel quid ego tibi credam temere:
quando tu quidem qui primus rerum conditor: quid
animo habuerit te non ignorare affirmas:profecto ꝙ
pueris euenit domum redeundi uiam oblitus es: qđ ſi
recte coniector:nos ad tartareas plagas te duce præ lõ
go habito itinere rediuimus. en atram ſtygiæ caliginẽ.
& iſtinc audis ne fremitum:& eiulatus:excruciatorum
ſontium? Dehinc lupum oſtentans:an ne tu inquit ui
des illic defuncti errantem animam? Hic Gelaſtus ar-
ridens:ne mirere inquit o Charon:nanq; non plus ſe-
mel hac iter feci. Sed quo rem intelligas:quæ tibi eiu-
latus uox uiſa eſt:litui eſt ſonus a mortalium inde ca-
ſtris delatus aura:& ni fallor:ſecũdas excubias canũt.

Caliginem

Caliginem quoq; ipſe:unde tanta ſit miror:miror, &
ipſum te qđ defunctorum hic animas uidere alias præ
ter me uidere prædicas. At Charon is profecto o rex:
eodum o rex. Tum Gelaſtus ludum ne tu regem uo-
cas? id quadrupedum genus apud mortales: & ſi no-
xium eſt:mortale tamen eſt animans:& longe ab ho
minum natura:defunctorumq; animis alienum. Inte-
rea lupus ipſe multo morſu raptis quodam ex cadaue
re uiſceribus mandendo reſtitabat. Ergo tibi inquit
Charon iam fit ut aſſentiar. Non enim apud inferos
manducant. Sed illud animans putaui eſſe regem quē
dam:qui cum mea in naui Pleniplusius præco elegan
tem habuit diſceptationem: quam redeundo narrabo:
ut uoles. Tum Gelaſtus uolam inquit. ſed tu reges eſ
ſe lupos qui uidiſti:aut audiſti unquam? Tum Cha-
ron o te philoſophum inquit bonum:qui ſiderum cur
ſus teneas:& quæ hominum ſint ignoras. Ex Cha-
ronte adeo portitore diſce ipſum te noſſe. Referam
quæ non a philoſopho (nam ueſtra omnis ratio niſi
in argutiis:& uerborum captiunculis uerſatur) ſed a pi
ctore quædam memini audiuiſſe. Is quidem lineamen
tis contemplandis plus uidit ſolus: q̃ uos omnes phi
loſophi cælo cōmenſurando:& diſquirendo. Adſis ani
mo:audies rem rariſſimam. Sic enim aiebat pictor:tan
ti operis artificem ſe legiſſe, & deputaſſe id quo eſſet ho
minem conditurus. Id uero fuiſſe aliqui limum melle
infuſum. alii ceram tractando contepefactam. quicqd
ipſum fuerit aiunt impoſuiſſe ſigillis æneis binis: qui-
bus altero pectus:a ultus:& quæ cum his una uiſunt.

altero occiput tergũ/nares/& poſtrema iſtius modi in preſſarentur. Multas formaſſe hominum ſpecies & ex his ſelegiſſe mancas et uitio inſignes: præſertim leues & uacuas: ut eſſent fœminæ. feminaſq; a maribus diſtinxiſſe dempto ab his paulo quantillo, qđ alteris adigeretur. Feciſſe itē alio ex luto/ uariiſq; ſigillis multiplices alias aĩantiũ ſpēs. Quibus opibus cōfectis cum uidiſſet homines aliquos ſua non uſq; quaq; forma delectari/ edixiſſe ut qui id præſtare arbitrarentur: quas placuerit in alias reliquorum animantium facies ſe uerterent. Dehinc ſuas: quæ obiecto in monte paterent: edes monſtrauit: atq; hortatus eſt ut accliui directaq; uia: quæ pateret: conſcenderent. Habituros illic omnem bonarum rerum copiam. ſed iterum atq; iterum cauerent / ne alias præter hanc inirent uias. Videri arduam initio hanc: ſed cōtinuo equabilem ſucceſſuram. His dictis abiuiſſe. Homunculos cæpiſſe conſcendere. ſed illico alios per ſtulticiam boues/aſinos/quadrupedes uideri maluiſſe. Alios cupiditatis errore adductos in tranſuerſos uicu/ los delyraſſe. Illic abruptis/conſtrepoſiſq; præcipitiis/ ſentibuſq;/& uepribus irretitos ꝑ loci difficultate ſe in uaria uertiſſe monſtra. & iterato ad primariam uiam rediiſſe illic fuiſſe ab ſuis ob deformitatem exploſos. Ea de re comperto conſimili/quo conpacti eſſent, luto/ fictas & aliorum uultibus compares ſibi ſuperinduiſſe perſo/ nas. & creuiſſe hoc perſonandorum hominum artificium uſu: quoad pene a/ueris ſecernas fictos uultus: ni forte accuratius ipſa per foramina obducte perſonæ intro/ ſpexeris. Illinc enim contemplantibus uarias ſolere oc/

currere mõſtri facies:& appellatas perſonas.haſce fictio
nes / eaſq; ad Acherõtes uſq; undas durare nihilo plus.
Nam fluuium ingreſſis humido uapore euenire ut diſ/
ſoluantur. Quo fit/ut alteram nemo ad ripam non nu
datus amiſſa perſona peruenerit. Tum Gelaſtus o Cha
ron fingis ne hæc ludi gratia/an uera prædicas? Quin
inquit Charon ex perſonarum barbis/ & ſuperciliis ru/
dentem hunc intorſi: ipſoq; ex luto cymbam obſtipa/
ui. Huius modi rettulerat Charon.iamq; non longe
ab theatro aberant. Ergo de Gelaſto ſciſcitatus didicit
& qui nam tantam molem coaceruaſſent: & quos ad
uſus haberet, & cum theatrum illud fabulis agendis
factum intellexiſſet: uæhementer riſit hominum in/
eptias, qui tantos labores conſumpſerint demolien/
dis montibus ut immanem ipſi molem conſtruerent.
Tum & ſtultitiam patrum deteſtatus eſt, qui tantas
perdendi temporis illecebras in urbe paterentur. At Oe
nops ludio ille philoſophus: de quo ſupra ridicula illa
recenſuimus, cum procul uidiſſet cymba opertum ad
uentatem, ratus nouos adeſſe hyſtriones ſeceſſit: cum
turma eorum: qui aderant: ut ſi quid ſcenæ Charon
commentaretur: ex inſidiis annotarent. Medio in
theatro cum illi adueniſſent: etenim quid tibi hæc
o Charon: inquit Gelaſtus. Negauit Charon uide/
ri ſibi aut theatrum / aut ornamenta iſtius modi
talia,ut ulla ex parte cum floribus: quos apud
pratum excerpſerat: eſſent comparanda. Et mi/
rari quidem profeſſus eſt: ꝙ pluris faciant homi/
nes, quæ poſſint uiliſſimorum manu aſſequi / q̃ ea/

que ne cogitatione quidem ſatis queãt attengere:& flo-
res inquit quidem negligitis:ſaxa admirabimur?in flore
ad uenuſtatem / ad gratiam omnia · conueniunt : In
his hominũ operibus nihil inuenies dignũ admiratiõe
præter id/ut uituperes tantorum laborum tam ſtultã
profuſionem. Dehinc tu o/inquit philoſophe principio
ex te fieri certior uolo·quãdoquidem, ut prædicas, mul
ta, hoc loco, quæ ad uitam bene degendam faciant, in
medium afferuntur:cui nam ea cõmodent, maioribus
ne natu? Sultum ſi eos aggrediantur commone facere
qui didicerint uſu/quæ conferant. An adoleſcentibus?
ineptum eos uelle dictis regere, qui non auſcultent:pro
xime item uelim dicas ab poetis ne/q̃ a philoſophis ui-
tæ degendæ rationes expetant? Tum Gelaſtus ſit quid
uis Charon:quæ tamen ab poeta cum uoluptate audi-
as, ea capias facilius:imbues plenius : ſeruabis firmius.
quod ſi præterea uideris hoſce gradus cõſeſſu tantorũ
uirorum oppletos, neq; ineptum opus dicas, neq; una
intereſſe pigeat. Et profecto, uti aiunt, non ſine deo
tam multi coeunt: quando uſu inuenias ut quos ſingu-
los floccipenderis, ſi coierint, ueneteris, & præ reueren
tia obmuteſcas? Tu; Charon ad unas atq; alteras deo
rũ ſtatuas uerſus dic Gelaſte inquit ne tu hos ſingulos
floccipendis, aut ſi coirent uenerabere? Tũ Gelaſtus
ſubridens ſolus ſi eſſem fortaſſis riderem:plures ſi adeſ-
ſent alii uenerarer. Interea dum ſtatuas ſpectant, Cha-
ron ſe poſita ab fornice audire uiſus eſt ſubmiſſa · -
uoce colloquentem, ac dicentem trita hæc ſunt, quæ
Gelaſtus confabulatur. Dequæ tota iſtorum re ni-

hil eſt, quod probem, quam perſonatum Gelaſtum hunc. Nam ei profecto nihil fieri poteſt ſimilius. Audit & alios Charon dicentes / fuiſſe bene doctum Gelaſtum in uita, & prudentem. Alios contra fuiſſe quidem ſtultum, & procul dubio deliraſſe cum cæteras ob res, tum quod tantis iniuriarum offenſionibus laceſſitus ſequæ / dignitatemq; ſuam negleſerit per animi puſillitatem. Neq; probare illius uitæ rationem, qui perſeuerauit omnibus æternum prodeſſe. Cum ſe multi in dies laceſſerent, & lederent: non illis quidem cum Oenope rem fuiſſe, qui ſe ad propulſandas / uindicandaſquæ iniurias magiſquam ad firmandam inſolentium temeritatem fortem eſſe oſtenderet nimis ferendo. Quæ Oenopis uerba cum etiam Gelaſtus ſubaudiſſet, uocem quæ loquentis cognouiſſet Velim inquit uideas o Charon quam is quidem iactator ſe ſe perſtrenuum præſtet. His dictis in ob / loquentes proripuit. Illi propius accedente mortuo, & apertius perſpecto, & cognito obſtupuere, & Oenops nihil ſibi antiquius duxit quam ut relicto captiuo obuolaret ex templo. Ergo ad Charontem rediens Gelaſtus & qualis inquit tibi uiſus eſt noſter athleta? qui in eo primo pedis motu uerterit terga: & hominem demiror, cum mihi in uita apprime fuerit familiaris, aut ea de me oblocutum / aut me uiſo metu potiuſquam uoluptate affectum. Sed nunc intelligo fictum hominis ingenium, & ex tuo illo perſonandorum artificio obductum fronti fictam non ueram beneuolentiam ex titiſſe / qui profecto neq; uiuentis patientiam toties

laceſſiuiſſet, neq defuncti nomẽ impeteret, ſi amaſſet?
Inter hæc dicẽdum Eccum ſaxum graue cymbũ Charontis icutit ſonitu maximo. illud enim ebrius ille barbarus multa ui impulerat, quo ictu Charon abſterritus inclamauit, ut pleno intonuerit theatro. Gelaſtus uero ira concitus in ebrium ſe conferebat. At Charon deſine inquit o deſine Gelaſte, tu illos umbra, illi nos ſaxis petunt. ſat peragrati ſumus. hic præter ineptias, & improbitatem comperio nihil, qđ uidiſſe non pigeat, & ineptias odiſſe, & improbitatem euitaſſe conferet: abeamus. Charontem reuocabat Gelaſtus, ille ſaltitans una, & tremẽs diffugiebat. Hoc ſpectaculo theatrales illi di multo riſere. quo riſu factum eſt, ut maximam, inauditam, inſperatamq in calamitatem inciderint omnes di. Id qui euenerit: proxime recitabimus, ſi prius quæ Charonti etiam obtigerint inſperata, & cognitu feſtiuiſſima, ſuccincte retulerimus. Audito igitur ſtatuarum riſu Charon ridete inquit, ut lubet: ego ridери: q̃ cædi malo. Putabat enim proſcænicos illos turbatores riſiſſe, tametſi admirareť retinnire omnia deorum riſu. At Gelaſtus non inſuetus theatri ſeſe confeſtim in pedes conicit. Atq pape o Charon pape ſiſte, adſum: uociferabat. In quem uerſus Charon expauefactum admiratus quid tibi eſt inquit. ſaxo ne percuſſerunt? Ille uero uix ſui compos titubans hæſitans audiſtin inquit ſtatuas? quid tum? riſere: inquit. quid igitur inquit Charon malles ploraſſe: an pro metu reris ſtatuas riſiſſe. Nõ ſe poplitibus ſubſtentabat Gelaſtus metu exanguis factus. Eaq de re Charontem ſequẽs

primo dato in triuio ab urbe reuerſam cymbæ pup-
pim arripit. Atq; hic quæſo ſiſte o Charon. Ille uero
ueſtros inquit mortalium perſonatos, & fictos mores
odi. quandoquidem tu, qui ſaxa non metuebas, riſu te
abſterritum ſimulas: et qui tantopere negabas uelle
te huc ad mortalium ſedes regredi: hinc inuitus diuelle
ris: & habeo tibi nullas gratias, ſi me a colligendorum
florum uoluptate abſtraxiſti, & ad iurgia: rixaſq; ad-
duxiſti. Quod ſi non ſaxa modo, ſed etiam riſus hic
ſtatuarum pertimeſcendus eſt: quis hinc non aufuge-
rit? Sed tu ut lubet, ego uero abeo. Tum Gelaſtus du
ri decrepiti acerbitate motus ne tu inquit o Charon ar
gutiis: & uerborum captiunculis: quibus uerſari philo-
ſophos prædicabas: nunc apud nos uteris. Etenim tan
ti eſt: inquit Charon: diſertis congredi: nanq; apud do
ctos diſcimus. Tum Gelaſtus ſibi conſulens: non quo
Charontem leuaret onere, ſed quo illum: ſi ſe dimiſſo
ꝑſeueraret: citato gradu fugiens abire interpellaret. Ego
uero inquit ex te quoq;: ut par eſt: aliquid ediſcã opor-
tet. cædo: remum: tractare enim aſſueſcam. Tum Cha
ron, remum ne in ſicco? At ille rapto remo interreptã-
dum ſcapulis geſtiebat, ſic inquiens: claua ſe habebat
Hercules: q; ſi mihi in theatro affuiſſet is remus: ſcele-
ſte Oenops: quẽ tantis officiis: & bñficiis ꝓſecutus ſum
luiſſes. Nã te qdem inter mortales mõſtrum petiſſe;,
& cuius ĩprobitatẽ: atq; neqtiã patiẽtia ꝓtuli ꝑcuſſiſſe;.
Tum Charon Gelaſte inqt huc uelim aĩum adhibeas.
Annos ego multos/atque item multos portorio affui
cum ĩnumeris ſapientibus/& uſu doctis habui cõmer-

tium de his rebus:hoc uelim ſcias, ſtat omnium ſenten tia prudentiſſimorum, non ſemper oportere uti pati/entia:ſtatuuntq; cæteris in rebus apud mortales id ob/ſeruandum. Vt nihil nimis: Solam uero patientiam aut nullam penitus/aut omnino in uita nimiam haben dam:& fortaſſis non pauciores reperias, qui doleant. ꝙ patientes fuerint, quam qui non fuerint. Tum Gela/ſtus o inquit dictum prudens.ex me id iudico/pluſqui/dem moleſtiæ ex patientia ſubiuiſſe me poſſum aſſeuera re/ꝗ ex intolerantia offendiſſe. his confabulationibus ad mare iam deuenerant: quo loci cum circumſpe/ctans/hæſitanſquæ Gelaſtus conſtitiſſet, ſubirritatus Charon iſtic inquit etiam hæres? Tum Gelaſtus noli ſuccenſeas inquit o Charon/tuam enim rem æque/atq; meā ago. Ego me tam uaſto inæquore nullo ſe preben te calle/nulliſq; recognitis ſemitis me ducem futurum commodum non profiteor: Tum Charon pronam/in quit audiui eſſe ad inferos uiam/modo petas id: ubi nō non uideas/neq; audias quippiam. Eo igitur uerſus cur ſum dirigemus. ingreſſi nauiꝫ trāquillo mari nauigans Charon uides inquit minus credēdo uobis philoſophis ut mecum fiat cōmodius:tu/ſi te audiſſem:iam tum me ſuſpitionibus obruiſſes. At nō credidi/ergo opportuniſ ſime nauigamus. Sed mare hoc cur te ſimulaſti metue re/qui Acheronta uideras. Non inficior uideri hoc uaſti us:ſed nego aut profundius eſſe:aut turbulentius. Ve/rum & quid nā illinc monſtri ad nos perſcindens mare illabitur? ne non fortaſſe hoc illud eſt: ꝙ ad imferos tantas dedit tragædias/& fluctibus uerſari ferunt:

Proh & ꝗ

proh & q̃ optato aduenit. ꝙ enim, & quale eſſet potui nunq̃ intelligere, id nunc aderit coram, atq; conſpicie-mur, & bene eſt. nunc demum iuuat mortales adiuiſ-ſe. At qui num uides eccam remp. natantem? Tum Gellaſtus: o inquit Charon & quid tibi in mentem ue nit, ut tam apte remp. appellares nauim? Q d ſi eam cupiam uerbis admodum expingere, nihil afferam illu ſtrius. Iſtic enim æque, atq; in repub. imperant paucio res, parent. plurimi, & in parendo condocefiunt impe rium gerere, tum & quæ ad animi libidines ſtudent, quæ ad ſpem parant, ad ſalutem curant omnibus tē-poribus accōmodant, atq; obſecundātur. Adde ꝙ iſtic uti in rep. aut unus, aut aliqui, ut plures, totam re mo-derantur quiquidem ſi obſeruant præterita, cogitant futura, circunſpectant præſentia, & omnia ratione, & modo aggrediuntur, & tractant uolentes ſibi nihil re rum bonarum potius eſſe, q̃ uniuerſis, reges hi ſunt, & bene agitur. ſin contra ad ſe omnia referunt, & cū cta præ iis, quæ collibuerint, negligunt, tyranni ſunt, & peſſime agitur. Tum ſi parent doctis, ſi præſto ſūt: ſi adſunt uolentes, atq; agūt unanimes, quæ imperāt: æquabilis tūc, & firma eſt res. ſin diſcrepāt, ſi recuſant & reſpuūt pturbat illico reſp. atq; in diſcrimine eſt. Sed qd agimus inconſultiſſimi? iminenti ab calamitate nō refugimus? incidimus in piratas, piratarum audito no mine Charon, quo nihil tetrius, atq; truculentius in-ueniri poſſe per ſæpius intellexerat, expauit. Verum & ſi perterritus cōtremiſceret, diſſimulauit. quo Gelaſtū mordere dictis proſequeretur: & quantis inquit gelaſte

ſubterfugiis incohatum ad inferos redditum interpel
labis? Nunc te incerta nauigandi ratio detinet, nunc
te prædonum cognita pericula detorquent, quos quid
eſt cur metuas? cui ne uitam quidem poſſint auferre.
Sed abigenda eſt hæc moleſtia. te in ſicco relinquam.
His dictis nauim ad litus uertit, & multa ui remo im
pulit. Senſit Gelaſtus Charontẽ expauiſſe. Iccirco arri
dens tibi quidem inquit o Charon recte fuga conſulis.
Nam ſi cæpiſſent calloſum nauitam: ſuos inter infœli
ciſſimos remiges mancipaſſent. Adde ꝙ promiſſam
iſtam tuam barbam, & capillum te imitati ad ruden
tum opus conuulſiſſent. Itaq; Charon cum ad littus
appuliſſet, offendit incolas, qui propinquis balneis di
uerſabantur præuiſis pyratis fugam capeſſentes, atq;
admonentes ut crudeliſſimos, & conſceleratiſſimos ui
tarent, monteſq; conſcenderent. negauit Charon ſuã
poſſe nauim, aut relinquere, aut lõgius aſportare, erat
enim feſſus, & defatigatus, obnixius dum littus pete
ret nauigando. Eam igitur ſubduxit in contiguam pa
ludem, lutoq; ĩmerſit, ſe aũt inter proximos paluſtres
calamos abdidit. Gelaſtus uero criptam conſcendit, at
q; illic intra ceſpitem delituit. eccum e ueſtigio pyratas:
facta præda alacres e naui certatim proruentes ſeſe in
balneum cõmittunt, ibiq; ludi gratia crapulonum re
gem miro, & inaudito inſtituto inter ſe creant. in coro
nam. n. circumſiſtunt, mediis uero aquis unus demitti
tur mus, & ad quem mus nando applicuerit, is habe

tur rex. Hoc ſortis genere ex ſociis naualibus q̃dam be
ne honeſtus factus extitit rex. Ergo dum animi oĩum
riſu, & ioco ſoluti laſciuiunt, quæq; ad balneoꝝ uolu-
ptates conuenirent, iucundiſſime exequuntur. Interea
lixa unus ex libertinis naualibus abiectiſſimus per ca
lonum, & lixarum conſpirationem ſeſe quoq; ludi gra
tia regem conſtituit. Huic ille prior ſorte creatus rex,
quod a plurimis impeteretur ultro ceſſit. Tota perin-
de res agitur ludo, & miris iocis ridetur, factumq;
probant omnes, & in primis archipyrata, atq; fauet.
Hinc nouus rex ſeſe firmare iuramento concrapulo-
num fidem ait cupere, iccirco in medium iubet afferri
atram fuligine patellam, qua omnes ueluti in ara eti-
am inuiti iurent, quoad ipſum ad archipyratam deuẽ
tum eſt: is quod negaſſet iurare, raptus ante regem de
collegii ſententia pro contumace damnatus eſt, atq;
erat in contumaces pœna: ut immergerentur. Itaq; is,
ut cæteri contumaces, immergitur. Verum enimuero
ita immergitur, ut inter manus ſuffocaretur. Perterre-
factis archipyratæ familiaribus, & enecati caſu, & con
iuratorum audacia uix ſui erant compotes. At manus
regia ſucceſſu exultans repente puppim, clauumq; oc-
cupant, libertatemq; omnibus ſuo eſſe facinore par-
tam proclamant, & congratulantes petito mari alto
qua uenerant, abeunt. Hunc archipyratæ caſum Gela
ſtus quaſi ab ſpeculo confeſtim Charonti renuncia-
tum accurrit. Nihil unquam auidius accepit Charon.
Ergo: ut erat a uertice ad ueſtigium uſq; oblitus: &

fœdiſſimus, in medium præ gaudio animi reſultans Gelaſtum amplexus eſt, eumq; exoſculando totum eſ fecit lutulentum nũc inquiens reſipiſco. potuit ne commodius cuipiam cecidiſſe res? & illud ab raſum, ulcero ſumq; caput quis putarit tantos fouere animos? Nũc illi ultro ſuam erga me omnem iniuriam remitto. qui ſi affuiſſes Gelaſte riſiſſes. Tua ego riſiſſem inqt Gelaſtus iniuria? quidni, inquit Charon, cum & ipſe, qui tuti periculi metu plorarim, nunc rideam? Nãq; iſtic ad hunc ſalictæ truncum unus & item alter conſerui in cõiurationis conſilium conceſſerant. Ego eorum ad uentu perculſus alter ĩmobilis eram prope factus trũcus: proſtratum enim me habebam luto, & ſolo ſub lato uultu auſcultabam quid tractarent, eorum uerba uix ſubaudiebam, ſed audire uiſus ſum dicentẽ, ſat eſt. hoc probo ſubmerſum ſuffocabimus. me illico pauor occupat oblitum mei. Compoſitis rebus illi quæ ſimulandi gratia quaſi expoſituri attulerant, mactare pecudis inteſtina, & uentres in eos confarctos, quibus delitеſcebam, calamos ad me coniiciunt. Atq; imprimis egregius ille rex raſo capite capræ caput ita iactat, ut ni declinaſſem, luiſſem. optaui quidem mihi tum cymbã æque, atq; in theatro adeſſe pro caſſide, atq; hui, inq̃ etiam demortuæ hic arietant pecudes? Hæc Charon, atq; e ueſtigio rapta cymba ſeſe undis cõmittebat. Hortabatur Gelaſtus, ut balneis ablueretur, ne tãtis ſordibus illibutus apud inferos irrideretur. Negauit Charon id ſe facturum, affirmauitq; apud inferos malle ſordidiſſimus uideri, q̃ apud mortales lautiſſimus, modo

teterrimas belluas homines fugiat. Tum Gelaſtus noui inquit quid conſilii captes. uis enim tu quoq; hinc ad inferos perſonatus redire. Hæc Charon, atq; Gelaſtus. Demum petentes altum, & quæ de piratis, & rege recenſuimus repetentes incidit, ut Charon polyſagi illius cum rege habitam diſceptationem pulcherrimam, & digniſſimam recenſere inſtitueret, quam uiſo lupo ſe in reditu recitaturum foret pollicitus Charon. Sed ab hiſtoriis recitandis nouum ortum periculum interturbauit. Nanq; uerticibus, turbinibuſq; obuolui mare: atq; atrociſſime ſeſe uerſans inſurgere, & ſcopulis illuctare incipiens omnem ſalutis ſpem nauigantibus ademerat, præterq̃, ut ad proximam cautem aſperrimam, & difficillimam applicarent. Eo igitur confugientes obſtrictum, uinctumq; Momum reperiunt tantarum cauſam tempeſtatum quærentem, uel magisq̃ ſuas erumnas dolẽtem. Tempeſtatem quidem fecerant rixantes inter ſe uenti. Nanq; atrociſſimi apud theatrum facinoris ab ſe admiſſi culpam quiſq; in alium quempiam reiiciendo altercabãtur. Inde in tantos irarum impetus exarſere, tantoſq; motus exciuere, ut mare cœlo commiſcuerint. Exciderat enim ut Charonte ab theatro diffugiente tellus omnis riſu deorum cõmota ſupploderet. quo riſu Aeolus excitus ex antro rẽ ſciſcitatum euolauit uẽti antro incluſi animis, auribuſq; ſuſpenſi, atq; ſollicitis uocem audire uiſi ſunt Famæ deæ, quæ quidem ſtridẽtibus alis æthera peruadebat deorum Charontiſq; factum decantando. Vẽtos icirco tanta illico inuaſit ſpectãdorum deorum, ludorũq;

cupiditas, ut refractis clauſtris, repagulis deiectis, obi-
cibuſq; cõuulſis temerario impetu una omnes in thea
trum irruperint, tam multa ímodeſtia, ut ſuper inten
ſum theatri uelum uinclis abruptis cum parte muri
traherent in ruinam, ſequentibus una ſtatuis, quas fa
ſtigiis murorum nonnulli cælicolarum depoſuerant.
Is & ueli, & ſtatuarum caſus, non ſine maximo fuit
deorum malo: nanq; alii quaſſati, alii obruti ruina, nul
li non aliqua ex parte colliſi extiterunt. At qui: ut cæ-
teros omittam, Iouem ipſum uinclis ueli illaqueatum
ita deturbarũt, ut reſupinis pedibus naſo retuſo rueret
in caput. Cupidinis uero ſtatua ſuperne decidens dea3
Spem pene oppreſſit, non tamen defuit quin abſterſo
humero ala3 decuſſerit. Speiq; itẽ ſtatua Cupidinis pe
ctus obliquo uelo labans uiciſſim perculit. Di attoniti
quo ſe uerterent non habebant. At Iupiter: quod unũ
fuit principis prudentiſſimi, ſuo ſecum ingenio præcur
rit diſquirens quidnam pro temporis neceſſitate ſit agẽ
dum cælicolis. Etenim occurrit animo ut metuat ne
mortales iudicent ingratos fuiſſe dis ludorum appara
tus, & bene de ſuperis merendi ſtudium poſthac inter
mittant, ſi forte diis uacuum ſtatuis theatrum offen-
derint. Alia ex parte ingrato ab tumultu ſuos reuoca-
re inſtituerat. Ergo qđ facto eſſe opus intelligit, impe
rat, ut quiſq; deorum illico ſuam in theatrum referat
ſtatuam, atq; mox abeat, ne apud mortales comperta
re irrideant. Conuenire quidem deos quid uis incom-
modorum pati potius, q̃ authoritatem, ſuiq; opinio-
nem amittant. Paruere Iouis dicto omnes præter Stu

porem deum: qui quidem exanguis factus obduruerat. Sed cum cælo dĩ receſſerentur, nõ Stupor modo, aut Spes, quæ mutilata apud mortales remãſerat. uerum etiam Pluto, & Nox dea deſiderabantur. Illi quidem, maxime Pluto, qua de cauſa remanſerint periucundiſſimum erit intellexiſſe. Dea quidem Nox, ut de illa prius dicam, prout tulit caſus, iiſdez ſub theatri gradibus cum Apolline iuxta ſuas obdiderãt ſtatuas, in eamqz: ꝙ eſſet uacua, illam ſortibus plenam, quam ſupra recenſuimus ab Apolline furto ſubreptam, crumenam indiderat, ne ex mortalium numero, apud quos maximos uerſari fures ſenſerat, quiſpiam conferta multitudine ſubriperet. Cum igitur Iouis imperio ardenti opera pareretur, Apollo caſu non ſuam, ſed Noctis ſtatuam ſuum in pectus ſuſtulit, ita ut crumena inter ferendum intra pedes deflueret. ſed crumenam, ꝙ operi eſſet intẽtus: neglexit. Nox uero dea æque tumultuario illo in opere ſeſe agitans, quã reliquam cõperuit ſtatuã, cõportauit. At errore animaduerſo rata Apollinẽ nõ temere alienã obuerſaſſe ſtatuam, ſe in filiæ gremiũ furti ſui cõſcia lugens cõmendauit. Noctis filia eſt Vmbra, & eam qdem Apollo ita amat perdite, ut nusq̃ eſſe niſi Vmbra comite didicerit. At crumenã ipſam Ambago deaꝝ mẽdaciſſima pede in eã offenſo repperit. Hinc tãta in deũ Apollinẽ ĩdignatio aduerſus noctẽ exarſit cognita re, ut ex eo tpe nihil ſibi antiquius deputarit, q̃ ut exoſaz fugãdo pſequeret̃, illa Vmbræ gremio ſeſe tutaret̃ deliteſcendo. Plutonem uero ſimania ueloꝝ inuolucra irretitũ detinuere, quoad lenones, q fornicibus cũ ſuis,

ſcortorum ſordibus accumbebant, fragore exciti affue
re. Hi quidem inuẽtum Plutonem loro ad gulam ob
ducto traxere. poſt id alii ſaxo pedem contundere ag-
greſſi ſunt, ut uiderent auro ne ſolidus eſſet uti ſuſpica
bantur. Alii uitreos oculos, quos eſſe gemmas arbitraren
tur, dum eruere innituntur, ita contrectant, ut altero pu
pillam extruſerint, altero confregerint. Non tulit tum
dolorem, atque iniuriã Pluto animo forti, ſed ingemuit:
atque plus uno ex maleficis lenonibus mulctauit. Nam
ut erat pondere uaſtus: ſeſe in latus uertens quos po-
tuit ſuppreſſit, huic pedem: & huic manum conterẽs,
atque cõminuens. exinde ab ſordiſſimis relictus foro di
citur aberrare luminibus captus. Itaque iſtiuſmodi in thea
tro geſta ſunt. Cæterum uenti tãtorum ſcelerum ſe fu-
iſſe authores conſpicati: alter alterum ſpectãs commu
tuerant. Dehinc metu conſcientiæ intra ſe animis ue-
xari: proxime mutuo alter alterum arguere temeritatis:
atque imodeſtiæ cæperant: poſtremo conuitiis excande
ſcere, & tumultuare perſeuerabant. Demum ardeſcente
rixa luctationum: perduellionumque campum ſibi mare
occupauerant: ex quo repens illa, quam quod ſupra com-
memorauimus, procella oborta eſt. Hac igitur procel
la acti Charon, & Gelaſtus ad eam cautem, ubi ob-
ſtrictus hærebat Momus, deuenere. quo loci miſerias
Momi aduertentes ſeſe recrearunt. Nanque qui labori-
bus, periculiſque acti peſſime agi ſe-um arbitrabantur,
ut Momi uultus uix ab æſtuante oceano reſpirantes
una, ac lachrymas undantes uidere, alieni mali miſeri-
cordia ſuos mitigarunt animi dolores. At qui, & quis
eſſet, & quid

eſſet, & quid illic tam graues perferret pœnas ſciſſitati, ſi quid opis poſſent, ad modum p̄ſtituros polliciti ſūt. At Momus o nos:inquit:miſeros & quid eſt: ꝙ nau-fragus ad relegatum poſſit afferre opis, præterq̄ ut ſua mala collugeat. His dictis multo illachrymauit. dehinc ut ſe fractum, confectumq; procellarum mole paulu-lum ab aquis leuarent, exorauit. Quo leuato extēplo Momus, atq; Gelaſtus ſeſe mutuo agnouere. multas enim cum apud mortales degeret Momus, cum Gela ſto de rebus maximis, & grauiſſimis habuerat diſputa tiones. iccirco nonnullis commemoratis utrinq; : tum factis, tum dictis, Ego uero inquit Momus tum cum apud uos philoſophabar: Fraudis deæ ductu cœlo ꝓ ſcriptus aberrabam. ſed pro grauiſſima accæpta iniuria in uindicanda mei dignitate malui ſemper me iter mor tales humillimum uideri, q̄ inter philoſophos deum, Dedi tamen aliquid grauiſſimo dolori, & iuſtiſſimæ in dignationi meæ: plura tamen dedi deorum nomini. qn̄ ea perpeti potui ab homunculis, ne ordini ſuperum of ficerem ipſum me propalando, quæ ne inimici quideꝫ, ut diutius ferrem, potuere perpeti. profuit autem ad mi ſericordiam malorum noſtrorum excitandam, aut ad illorum: qui nos oderant, iracundiam extinguendam, incredibilis illa erumnarum mearum tolerantia. cælo iccirco reſtitutus ſum, & quo uideas Iouis optimi deo rumq; æquitatem, me quidem, ꝙ nulla re, præterq̄ be ne agendo, & recte conſulendo offendiſſem, proſcripſe rant. qđ uero & deam, & uirginem in templo oppreſ ſerim omnes riſere. Redii ad ſuperos uetus Momus ille

qui ſemper fueram:ſed nouo animi inſtituto imbutus: Et qui in eam diem conſueueram opinionem ad ueritatem:ſtudia ad officium,uerba: frontemq; ad pectoris intimas:rectaſq; rationes referre.Idem poſt redditũ didici ſuperſtitioni opinionem:libidini ſtudia: dolis cõfingendis frontem:uerba: pectuſq; accõmodare. Non plus dico: niſi me peruerſis iſtiuſmodi artibus quãdiu apud beatorum illud collegium exercui:tandiu & principi carus: & uniuerſis probatus: & ſingulis commendatus:&(audeo dicere)inimicis quoq; fui gratiſſimus: Illud ad rerum noſtrarum exitium fecit.qd' tantis honoribus honeſtatus mea intereſſe arbitratus ſum, ut cederem iam malis artibus: & ad priſtinam animi libertatem ipſum me reſtituerem ſpretis ſeruilibus aſſentationum:blanditiarumq; delinimẽtis. Et ſum ipſe mihi conſcius quid egerim,quid ſtuduerim prodeſſe dis. ſino cæteras res.tanta me habuit deorum cura:ut Ioui: cum de nouãdis rebus cogitaret:multis uigiliis ueteres omnes illas de deorum:regumq; officio rationes collegerim: quos eram ſolitus cõmentari tecum mi o nepos:tabelliſq; conſcriptas dederam.Sed ille quanti eas fecerit:hi caſus edocent.Nam id quantum uidere licet: honeſtum:utileq; conſilium placuit Ioui:at placuit me in has miſerias relegare.uos hic quid magis uituperabitis? An deſidiam in negligenda rep.an iniuſtitiam in adminiſtranda? Sed inſtitutũ hoc principis q̃ ſit e rep. ipſe uideat.Iuſtum uero eſſe nemo bonus aſſerit: neq; dum ſcimus q̃ futurum ſit,ut bene uertat iis, qui noſtra letentur calamitate,neq; is quidem,qui recta con-

ſulentes malo afficit praua molientes bonis proſequi-
tur q̃diu ſic ſe gerens futurus ſit fœlix ſatis habet con
ſtitutum:ſed hæc curent alii:quibus relictum eſt quod
ſperent.nos noſtris miſeriis ferendis uacemus. Cum
hæc dixiſſet Momus:tum contra,tui me:inquit Gela-
ſtus:miſeret o noſter Mome.ſed quid ego meas cala-
mitates memorem?quo te afflictum conſoler. Ego a
patria exul ætatis florem conſumpſi continuis.peregri
nationibus:aſſiduis laboribus:diuturnam per egeſta-
tem:perpetua cum inimicorum:tum & meoꝝ iniuria
uexatus.pertuli & amicoꝝ perfidiam,& affinium præ
dam:& æmulorum calumnias,& inimicorum crude
litatem:fortunæ aduerſos impetus fugiens paratas in
ruinas rerum mearum incidi.Temporum perturbatio
nibus:& tempeſtatibus exagitatus erumnis obrutus,
neceſſitatibus oppreſſus:omnia tuli moderate:ac mo-
dice meliora a piiſſimis dis:meoq; fato ſperans q̃ exce-
perim.At qui o me beatum.modo ni ab cultu,& ſtu-
diis bonarum artium:quibus ſemper fui deditus:fœli-
ciora rependerētur.Sed in litteris quid profecerim alio
rum ſit iudicii.hoc de me ꝓfiteor omni opera:cura:ſtu
dio:diligentia elaboraſſe,ut me q̃tum in dies profice-
rem non pæniteret:præter opinionem:atq; expectatio
nem ſucceſſit.Naʒ unde gratia debebatur:inde inuidia
redundauit.Vnde ſubſidia ad uitam expectabantur,in
de iniuria.Vnde boni bona pollicebantur, inde mali
mala rettulerūt.Dices ea fuere quidem eiuſmodi:ut ho
minibus euenire conſueuerint,& te meminiſſe homi-
nem oportet. Tum uero Mome quid dices, ſi audies

quæ Charonti huic deo acciderint: dum res hominū non ignorare digno certe:& prudenti inſtituto elaborauit.ſaxis fugatus:palude cōlituit.poſtremo terra: mariq; extremis periculis perfunctus ægre huc ad te caſu appulit.qua abeat,quorſum tendat:ubi cōſiſtat:nil certi habet. Vt congratulandum in tantis malis putem mihi:uel ꝙ deos malorum meorum comites habeam: uel ꝙ deos meliores ad res natos triſtiori pene uideam in ſorte:ꝙ̄ ipſe fuerim conſtitutus. Vobis item iter uos o Mome:tuq; Charon mæroris leuandi argumenta ſint:ꝙ alterum quiſq; alter uideat caſibus non immunem. His cōmiſerationibus ſuperacceſſit Neptunnus deus:qui quidem cognita uentorum proteruia nubibus imperat:ut eos ſuperne præſſando coercerēt: quo ad ipſe curſu obambiens inſoleſcētes cōmodius argueret. Eo pacto cum dictis:tum tridente omnes toto mari delirantium immodeſtias caſtigarat, ac deinceps ad Momū conſalutandum acceſſerat. Quo loci inuentis Charonte atq; Gelaſto uoluit fieri certior quid ita applicuiſſent.cognita eorum peregrinationis hiſtoria uehementer inſaniam uentorum inculpauit,qui quidem una ſtultitia tam multorum flagitiorum cauſa fuerint: ludos interturbarint: maria peruerterint: deos affecerint. Dehinc poſcenti Momo:& Charonte ordine cuꝫ cæterorum deorum:tum & ſtuporis:& Iouis:& Plutonis caſus explicauit.poſtremo eſt ne: inquit Neptunnus:quod me amplius uelitis? Pacatis enim oceani rebus me ad Iouem:ſuperoſq; reſtituam. Tuꝫ Gelaſtus, ſi per te licet o Neptūne: peruelim optimo maximoq;

Ioui & ſua: & hominũ cauſa ſuadeas: ut tabellas Momi i moderanda rep. utatur. Illis enim plurimum adiumenti inueniet ad ſe leuandum: ſuaſq; res mirifice firmandas. Negauit Neptunnus futurum ut Ioui quiſpiam rerum agendarum modum præſcribat. Ambitioſum enim principem quiduis prius poſſe: q̄ inſtrui. neq; eſſe ut uolentem admoneas: aut nolentem excites. Vtraq; illum in re ſemper ſui fuiſſe conſilii: dum mauult ſuum oſtentare: q̄ alterius fauere ingenio. His dictis abiit: abiit & Charon: atq; inter nauigandum: o inquit Gelaſte eſſe quid hoc dicam: in principe præſertiʒ Ioue: quem ſapientiſſimum prædicant: mitto illa uoluptati plus ſatis inſeruire: potentatu ad inſontium calamitatem abuti: imperare: q̄ imperio dignum uideri malle, & imperio dignum uideri cupere: q̄ eſſe. Hæc toleranda ſint. Illud profecto graue eſt, principem ita inſtitutum eſſe: ut neq; bene conſultantibus delectetur: neq; bonis conſiliis moueatur. Tum Gelaſtus & quid putas inquit o Charon cum illo agi: qui aſſentatoruʒ circumuentus corona in dies dediſcat ſe eum eſſe: qui poſſit errare? & ex licentia libidinis modum: & ex libidine officii rationem metiatur? ut nondum ſatis apud me cõſtitutum ſit: præſtet ne principem eſſe iſtiuſmodi: an ſeruum. Tum Charon, facis inquit ut redeat in mentem: quod narrare incæperam ante tempeſtatem: de penipluſio, res profecto digna. tametſi nequeo nõ ridere. cum illius memini: qui ſe uiliſſimum hominem maximo regi præferendum aſſerebat. Tum Gelaſtus quid eſſe hoc & ipſe dicam: o Charon in quibuſq; animis ut

metũ offenſo omnes uoluptates animi abiiciamus, & periculo tranſacto e ueſtigio uoluptas redeat. Sed tu quid ita uiſa tempeſtate expauiſti, ut non cæptam hiſtoriam modo neglexeris, uerum & tui plene oblitus es? Tum Charon an ſecus potui tantos aquarum mõtes circumintumeſcentes, & irruentes intuens? Tum Gelaſtus eſto montes: ut lubet: enimuero tu, qui me increpabas, ꝙ pyratas timerem, cum ne uitam q̃dem poſſent auferre, & mare inuium negligebas: quid meuiſti? mare ne ipſum, quando Acheronta nõ uideris, ſed cõſenueris? aut quid demum ueteranus nauita periculum ne timuiſti Charon, cum te immortalem habeas? Tum Charon contra nauita & immortalis, ut lubet, hoc ſcio oportuerat: ſi forte periclitaſſemus, aut totas illas perpotare aquas, aut enecari. Tum Gelaſtus: places Charon. uerum ſequere: narra diſceptationem illam: uidere uideor futuram non ignobilem. Tũ Charon: audies rem digniſſimam: ac iuuat quidem eã recenſere, poſteaq̃ huius fluuii fauces (ſi ſatis rẽ teneo) ingreſſi ſumus. Noui aquarum ſuetum oderem, &, ni fallor, ſpelunca ſthæc ſuppreſſa, & humilis ea eſt: qua ituri ſumus. hæc ego adiui loca nõnunq̃ ocioſus. Ergo poſteaq remũ linquere: & ꝓſtratos ſecũdis aquis dilabi opus eſt: iacẽtes his de rebus recẽſendis delectabimur. Meã in nauim Megalophos rex: & Penipluſius præco una ĩgreſſi de loco cepant cõtendere dictis lepidiſſimis: nã ſe ille principeȝ, & honore quouis dignũ: multa ſua uirtutis facinora referens: aſſerebat. Cõtra: Peniplusius ſic diſceptabat. Te o Charon arbitrum ſtatuo. uide q̃d

inter nos interſit, q̄due cōueniat. Homo fui ego. hic ē̄t homo. nā neq; tu natus cælo: neq; ego ſtipite o Megalophe. publicus fuit ſeruus is, ego itē publicus. Hoc negato, aut quid ſit regnū dicito Megalophe. nū id nō eſt publicū quoddā negociū, in quo ē̄t inuito id agere oporteat, qđ leges imperāt? Fuimus ergo pares. nā legibus ambo aſtricti eramus, quibus ſi obtemperauimus, tu atq; ego fecimus ex officio. adeo ergo fuimus & ſerui ambo, & pares. ſumus etiam aliis in rebus pares. aut ſi impares, ego ſuperior, in quibus te præſtitiſſe arbitraris. Etenim tu gradu te habitum fœliciori putas. id uideamus an ita ſit. ſino uoluptates: & ſtudiorum: atq; inſtitutorum pgreſſus, quæ oīa & faciliora: & cōmodiora, & pmptiora, & habiliora nobis fuere, q̄ tibi. Tū & illa ptermittamus: q̄ te multi oderāt, tumultos timebas. Mihi oēs fauebant. ego nullis non fidebam. tibi ad tete ferēdum: ad tuas libidines complēdas multis erat opus: multa cauebas: plura dubitabas: omnia erant in periculo. mihi aduerſabatur iſtorum nihil, plura in rebus meis exequendis ſuppeditabant, q̄ ut illis omnibus uterer. tibi nunq̄ nō deerant quibus eſſet uſus. Sed hæc: ut dixi: prætermittamus. Diuitias tu ex regno, ſi tibi congregaſti, peſſime fuiſti functus magiſtratu, & geſſiſti non regem te, ſed tyrannum. ſi reipub. eas paraſti, feciſti quod decuit. ſed ne illa quidem tua eſt gloria. uniuerſorum ea eſt ciuium laus, non tua. qui quidem, aut partas bello, aut auctas cenſu effecere. Dices mea cura, & diligentia urbem, reſq; imperii ornaui, atq; ſeruaui. meis legibus pacem, & quietem,

meo ductu:& auſpiciis laudem:& amplitudinem ciui-
bus meis peperi. Nos uero in his omnibus: quæ ſoli
fecimus fruſtra fecimus, quæ uero multitudinis ſuffra
gio:& manu fecimus:cur nobis aſcribamus:non repe
rio. Sed quæ tua fuerit opera:& quæ mea in iſtiuſmo
di rebus, recenſeamus. Tu integram noctem aut dor-
miebas uino madidus. aut per luxum ducebas. ego in
ſpecula aduigilabam, urbem ab incendio:ciues ab ho-
ſtibus: teq; ipſum ab tuorum inſidiis cuſtodiens. Tu
leges rogabas. ego promulgabam. te concionem ha-
bente ſæpius populus reclamauit. me publicum quid
iubente omnes attentiſſime auſcultabant. in expeditio
nibus militem hortabaris. ego ſignum dabam. te mi-
les obſeruabat. me claſſicum canente:aut hoſtem inua
debat:aut reuocabatur. Deniq; tibi uniuerſi aſſentaban
tur:nemo nobis non parebat. Sed quid agimus? tu ne
otium ciuibus paraſti? cuius cauſa tanti: tam frequen-
tes armorum:diſcordiarumq; motus in urbe fuerint?
cuius artibus:& ſtudiis publica & priuata, ſacra: & ꝓ-
fana omnia ſint referta inuidia:ſimultate:omniq; deni
q; flagitiorum genere? Tum cæteras quidem ſtultas re
rum adminiſtrandarum oſtentationes quid eſt qđ re
feras? quid eſt:ꝙ te iactes:ꝙ templa:& theatra nō ad
urbis ornamentum:ſed ad gloriæ cupiditatem: & ine-
ptam nominis poſteritatem comparaueris? & iſtas ele
gantes leges quanti putabimus:quibus improbi non
pareant:& probis indixiſſe non oportuit? Ac poteram
quidem inquies mulctare: & eſſe malo maximo refra-
gantibus in hoc maleficii genere. quis me potentior?

quis paratior

quis paratior? tu qdem unos: aut alteros ciues nō ſine diſcrimine: non ſine tumultu: & multorum manu affeciſſes. Ego totam urbem: ſi uoluiſſem: perdidiſſem tacē do: atq; dormiendo. Reſtant duo: quibus te longe ſuperabam: tui te dominum bonorum: fortunarūq; omnium prædicabant: ego re ipſa eram non id tantum: ut dixi: qđ ea potuerim perdere: ſed quo omnium bona: & fortunæ agebantur ita: atq; diſpenſabantur ad unguem: uti uolebam ipſe: nanq; fiebat ulla in prouincia: ullo: aut publico: aut priuato in loco nihil me iuito: tibi ne tuoꝝ quidem bonoru3: & fortunarum ex arbitrio quippiam ſuccedebat? plura uolebas ſemper: q̄ poſſes: ego rerum omnium nil plus uolebam: q̄ quod eſſet. ſic enim uolebam omnia eſſe: uti erant: & nihil magis. Reliquum eſt: q̄ ſi tua tu amiſiſſes bona: ipſum te ſuſpendiſſes: ego riſiſſem. Dum hæc apud interos agerentur: Iuppiter aula recluſus in ſolitudine ſecum ipſe temporum ſuorum caſus: & inſtitutorum ſucceſſus repetens ſeſe dictis huiuſmodi caſtigabat: quid tibi uoluiſti hominum pater: & deum rex? quis te erat beatior? puſillarum: ferendarumq; rerum tædio: quantos labores: quæ pericula: qualia incōmoda ſubiuiſti tuis in capiendis cōſiliis? q̄ tibi fueris ſatis: Kl'aꝝ dies docuit: bene conſulentes reſpuiſſe: inconſultorum libidini obtemperaſſe. qđ conferat argumento erit æterno īminutus naſus: eoru3 uota ſupplicantium faſtiditi reiciebamus: quorum fœditatem irridentium poſtea pertulimus. Nos eſſe nimirum beatos pœnitebat: quando nouis uoluptatibus captandis ueterem dignitatem intermiſimus. Nouū quæ

c

rebamus exædificare mundum, quaſi pigeret diutini otii, & otio abundantes otium quærebamus, & otium quærentes, otium demerebamur. quid igitur aſſequuti ſumus? indignos cælo inter deos accepimus, benemerentes, aut exterminauimus, aut amiſimus: ſed quid agimus? an parum pœnarum pro admiſſa ſtultitia accepimus: ni etiam acerbis his curis animi: ingratiſq; duriſſimorum temporum recordationibus ultro excruciabamur? Abite hinc triſtes curæ, uerum aliquo me exerceam opere neceſſe eſt: ne nos uacuos, & deſides occupent triſtes memoriæ: ac noui quid faciam. Hoc enĩ conclaue diſſolute habitũ coaptabimus. Poſitis iccirco ſtragula, & ueſtibus omnem ſubſelliorum ordinem cõmutare aggreſſus eſt: libroſq; complures abiecte expoſitos: & pulueribus obſitos digno loco aſtruxit. Dum hæc componeret: uenere in manus tabellæ Momi, quas ſuperius Ioui datas recenſuimus, inuentis non potuit facere Iuppiter: quin iterum perturbaretur mœrore: ſeq; ſuoſq; caſus repentes tandem tabellas perlegit animi lætitia adeo maxima: & dolore adeo maximo: ut utriſq; addi amplius nihil poſſet. Tanta erant in his grata una: atq; ingrata. gratum erat q in eis inueniret ab philoſophorum diſciplinis ſumptas optimas: & per q̃ neceſſarias admonitiones ad regem mirifice comparandum: atq; habendum. Ingratum erat: q tantis præceptis: tamq; ad gloriam: & gratiam accommodatis p ſuam negligentiam diutius potuerit carere. In tabellis iſta continebantur: Principem ſic inſtitutum eſſe oporteret: ut neq; nihil agat: neq; omnia: & quæ agat: neq;

ſolus agat:neq; cum omnibus: & curet ne quis unus plurima:ne ue qui plures nihil habeant rerum:aut nihil poſſint. Bonis benefaciat etiam inuitis. malos non affi-ciat malis:niſi iuitus. Magis notabit quoq; per ea:quæ pauci uideãt:q̃ per ea:quæ in promptu ſunt. Rebus nouandis abſtinebit: niſi multa neceſſitas ad ſeruandam imperii dignitatem cogat: aut certiſſima ſpes præſte-tur:ad augendam gloriam. In publicis præſeferet magnificentiam in priuatis parſimoniam ſequetur: Cõtra uoluptates pugnabit non minus:q̃ cõtra hoſtes. Otium ſuis:ſibi uero gloriam: & gratiam artibus pacis põtius:q̃ armorum ſtudiis parabit. Dignari ſe uotis patietur: & humiliorum indecentias ita feret moderate: uti a minoribus ſuos pati faſtus uolet. Huiuſmodi erãt in tabellis complurima:ſed illud omnium fuit commodiſſimum inuentum ad multas imperii moleſtias tollendas. Nam admonebat ut omnem rerum copiam tris in cumulos partiretur. Vnum bonarum:expetendarumq; rerum. Alterum malaꝝ. Tertium uero poneret cumulum earum rerum:quæ per ſe:neq; bonæ ſint: neq; malæ. Has ita diſtribuebat ut iuberet ex bonoruꝫ cumulo induſtriam:uigilantiam:ſtudium:diligentiam: aſſiduitatem:reliquoſq; eius generis deos deſumere plenos ſinus: & per triuia: porticus:theatra: templa: fora: deniq; publica omnia per loca aperto ſinu ultro obuiis porrigerent: & uolentibus grate: ac lubens traderent. Mala itidem ſinu pleno, & aperto: inuida: ambitio: uoluptas: deſidia: ignauia: cæteræq; his ſimiles deæ circunferrent: atq; ſponte erogarent

non inuitis. Quæ autem neq; bona: neq; mala ſint: uti ea ſunt quæ bona bene utentibus:& mala maleutētibus ſunt. Quoꝝ in numero putantur diuitiæ: honores:& talia ab mortalibus expetita omnia fortunæ arbitrio relinquerentur: ut ex iis plenas manus deſumeret:& quantum cuiq; uideretur: atq; in quos libido traheret conferret.

ROMAE.EX.AEDIB.IACOBI.MAZRO.ACADEMIAE.BIBLIOPOL

M . D . XX

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Charta.5.corrigendum uidet. Q đ muliebres.7. Summamq; igniu; poteſtatẽ.Itẽ.Ex eo foco.8.in tergo.Aduentitiæ.15.in tergo. Semp ne peſſundabimur iſtoꝝ ĩpudẽtia? Semp intolerabilẽ iſtoꝝ inſolentiã p feremus?16. in tergo. Da manũ/hoc tibi ſpõdeo.17. in tergo. Belliſſi me inflectebat.18.Ex iſomnio noui.Itẽ. Liceat imitari.19. Quid poſ ſem.Itẽ.in tergo.Tolle qui pareat.Itẽ.Diſputabũt.20. Quaſi iam tu; captã.Itẽ.Forte neglectã poſticã.Itẽ in tergo.Atq; cõtremiſcebat.21. in tergo.Cõſequi eã noluit.Itẽ Fœda & obſcæna.22.Ex ſe natũ malũ.Itẽ Verboꝝ tñ petulantia inſoleſcebat.Qu eq;.n.illic cõſpicaret:decanta re minime intermittebat.Itẽ in tergo. Verſum. Itẽ Recentis fabulæ. 23.in tergo.Quã pditoꝝ calũnias.Calũniaſq; ipſas.Itẽ.Habere ſe apud Iouẽ.Itẽ inſenſa.Itẽ totã ſe.24.in tergo.Hoc age.25.in tergo.Cõſulturi. 29.in tergo.Cohibere an porrigere.30.in tergo:Temulenti.Itẽ Gnaui ter.31.In tergo.Rõnes malo iniri.32.Id Iouis dcm̃.Itẽ Tã fuit uolupta ti.Itẽ.Quid ni & uirtutẽ.33.Ex me natã.34.in tergo.Suſpitionũ.37.Si/ nere ſe picula.Itẽ in tergo Fingi poſſe.39 in tergo.At ſolo.Item.Peri ſtromata 40.Q đ ſi quid.Itẽ Feſſis.44.Succeſſu(uti fit)elatus.48.Ac ſibi plane cognita.Itẽ.Hos putes.54. Et ſua intereſſe. Itẽ Iubebis eos. Itẽ in tergo.Et iocũ uerbis illicere.Itẽ Arbitreris.56.Vt tempoꝝ ſuoꝝ. Itẽ. Tu quidem cõſtirpata.57.Offenderet. Itẽ.Ex ſnĩa ſuccedat. Itẽ.in tergo.Sed quid ago? Itẽ.Habebo fautoꝝ. Itẽ. At uincat(uti aiũt)ma/ lũ.58.Atq; ita cõtendãt.Itẽ.Quot erũt hi.Itẽ.Nocuoſq;.Itẽ.Ad ſceptri dignitatẽ.Itẽ/in tergo.Videri cupiebat.Itẽ.Atq; deſpiceret.60.Platonẽ inquit.Itẽ ueluti feria.Itẽ.Iam tum accuſaret initã pfectionẽ. Itẽ.In/ terciperet.61.Et ſubridẽs/num.62.Deã uiderint.Itẽ.Quoquo uerſus 63.in tergo: dele duos uerſus. Diogenẽ uerõ accurſitarũt.hi re intelle cta hortati ſunt/ne in philoſophũ iſtiuſmodi eſſet iratior.Deinde ad. Itẽ.Eũ uelit eſſe.65. Neq; n.aliũ.Itẽ. Qualẽ ſe habeat.69. Ac ſe eã qdẽ. 70.Democritæã illã.Itẽ,in tergo. Varios mundos. Itẽ. Officulorũq;. 71.in tergo. Animal unũ.72.Iũge o atq; c.74.Cõſtitutas.75.Partim mu neris.78.Vide qd poſſit iprobitas 79.in tergo.Ferme ſingulos. Item. Hũc ſemp ſapere.80. Vllius iniuria.82. Sua cã tam impie. 87. Præter me pdicas. Itẽ.Is pfecto ipſe eſt rex.Itẽ.Sed tu reges eſſe.90. in tergo. Vbi nõ uideas.92.in tergo.Mactatæ pecudis.93.Quas erã ſolitus cõ/ mentari tecum mi Oenops.97.Tabellis. Cæteræ imprimen tium peculiares mendæ:leueſq; offenſiones, ſedulum lectorem mi/ nime morabuntur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE